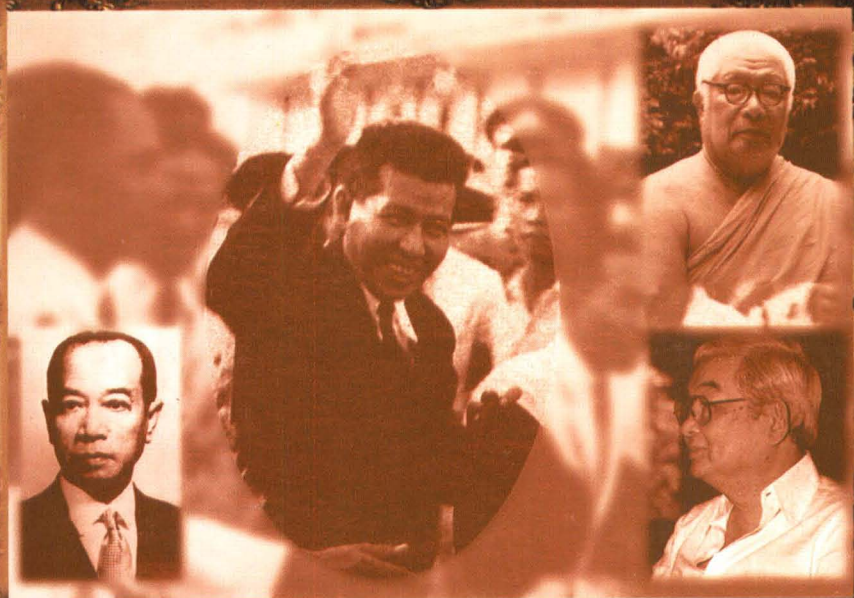

ปรีดี พนมยงค์

กับภูมิปัญญาไทยร่วมสมัย

สันติสุข โสภณสิริ บรรณาธิการ

ถอดความจากรายการ
ขอคิดด้วยตน
ตอน ภูมิปัญญาจากอดีต

ปรีดี พนมยงค์

กับภูมิปัญญาไทยร่วมสมัย

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนสุข พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion **OPENBASE**.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

อาจารย์สมบัติ :

ผมว่าท่านอาจารย์คึกฤทธิ์มีอะไรบางอย่างของท่านนะครับ ท่านจะไม่ตอบฟันธงลงไปว่า เป็นหรือว่าไม่เป็น ผมว่าท่านจะมีตัวอย่างอะไรบางอย่างซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ตัว ที่จะมีลูกเล่นอะไรมาลึกล่ออย่างหนึ่งที่จะบอกว่าขณะนี้นั้นเป็นอะไรอยู่ ขณะเดียวกันผมก็ไม่ปฏิเสธว่ามันเป็นประชาธิปไตย ท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ท่านก็พูดเสมอว่า มันต้องพยายามทำ ขณะนี้มันมีแค่ไหน เป็นแค่ไหน ถ้ามันยังไม่ดี ไม่พร้อม เราทำให้ดีขึ้นได้ไหม ถ้ามันยังขาดตรงไหนอยู่ มันก็ควรจะเสริมตรงนั้น เป็นต้นว่า สิทธิ เสรีภาพ มีมากหรือยัง อำนาจอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่ จริงหรือเปล่า เป็นคนอธิปไตยอย่างที่ท่านอาจารย์สุลักษณ์พูดหรือเปล่า ท่านมีภูมิปัญญาที่มีตัวอย่างมากกว่าผมเยอะ จะให้ผมเดาเดอนี้ ผมว่ามันใกล้เคียงกว่าที่ผมจะบอกได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าจะให้เดาลึกล่ออย่างที่ท่านคิดว่ายังขาดอยู่

อาจารย์สมบัติ :

ผมว่าท่านจะต้องยกตัวอย่างเกี่ยวกับว่า จะป้องกันอย่างไรที่จะไม่ให้คนดำดำนักการเมืองชั่วช้าเลวทราม ทุกวันนี้เข้ามาด้วยการซื้อเสียงขายเสียงกัน ผมว่าปัญหาที่ท่านค่อนข้างจะสนใจมากถ้าท่านยังอยู่

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าท่านอยู่ ท่านจะดำดำนักการเมืองชั่วช้าเลวทรามไหมครับ

อาจารย์สมบัติ :

อาจารย์คึกฤทธิ์ไม่ใช่คนดำดำนักการเมือง เพราะท่านเคยบอกเสมอว่า คนที่จะเข้าใจนักการเมืองได้ลูกต้อง ได้ดี คนๆ นั้นจะต้องเข้าไปเล่นการเมืองเอง คนไหนที่ไม่เคยเล่นการเมืองแล้วจึงจะเล่นการเมืองได้ ไม่ถึงทางทำให้นักการเมืองไทย

(sovereignty) ภาษาอังกฤษ แล้วรัฐบาลมาตั้งออกไป สภา
ไวยาวัจกร พนมยงค์
 ปรมาจารย์บริหารอุปการะรัฐบาล อำนาจนิติบัญญัติอยู่
 กับ**คณะรัฐมนตรี** ๓ อำนาจไปราชการ
 ไม่มีสิทธิไปตรวจสอบ อันนี้ท่านอาจารย์ปรีดีคงจะยอมไม่ได้
 และถ้าจะดูให้เห็นชัดว่า การเมืองของท่านอาจารย์ปรีดีที่ร่างตาม
 สภาพความเป็นจริง ท่านไกลเกลียด รัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุด
 ที่ท่านร่างไม่มีคนเอ่ยถึง คณะที่ร่างรัฐธรรมนูญอยู่เวลานี้ก็
 ไม่มีใครพูดถึง คือรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๕ ประกาศใช้
 เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม เห็นชัดเลยครับ สภาล่างเลือกสภา
 สูง และรัฐสภามีอำนาจเต็มที่ ยกย่องพระมหากษัตริย์ในฐานะ
 ที่เป็นประมุขของรัฐ แต่พระมหากษัตริย์ก็อยู่ภายใต้อำนาจ
 ของรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ยกเว้นฉบับ ๒๕๓๔ การที่ใครจะ
 เสวยราชย์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาทุกฉบับ

ดร. เจิมศักดิ์ : อาจารย์วิญญูครับ หลวงวิจิตรฯ จะเน้นประเด็นไหนครับ

ดร. วิญญู : ประเด็นหลักที่ท่านเคยพูดถึงหลายครั้งหลายหนก็คือ ความ
 สัมพันธ์ระหว่าง ๒ สภา ทั้งสภาล่างกับวุฒิสภา ท่านอยากจะ
 คณะกรรมการดำเนินตามข้อ ๑๐๙ ปี พ.ศ. ๒๕๓๔
 นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
 ท่านของสภาและท่านในสภาวุฒิสภา จะทำอะไรให้เป็น

ตัวแทนของกล่มคนที่ไม่มีตัวแทนอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร โดย
 จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล
 ที่มองไปข้างหน้า ผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้งมาจากจังหวัด
 นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
 (๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓) ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
 กลุ่มคนที่ได้เลือกคนเข้ามามีประโยชน์ให้ตัวเองหรือ
 ปฏิทินการเฉลิมฉลองวันคล้ายวันเกิดครบรอบ ๑๐๐ ปีของท่านจะจัดขึ้น

หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลราชอาณาจักรไทย

ปรีดี พนมยงค์ กับภูมิปัญญาไทยร่วมสมัย

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN 974-7833-73-5

พิมพ์ครั้งแรก : มิถุนายน ๒๕๔๓

จำนวนพิมพ์ : ๒๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลราชอาณาจักรไทย ภาคเอกชน
[http ://www.pridi.or.th](http://www.pridi.or.th) E-mail : pridi@ffc.or.th

ประธานกรรมการ : สุลักษณ์ ศิวรักษ์

กรรมการและเลขานุการ : พิกพ ชงไชย

ผู้จัดพิมพ์ร่วม : สถาบันปรีดี พนมยงค์
๖๕/๑ สุขุมวิท ๕๕ (ซอยทองหล่อ) เขตวัฒนา (ปณ. สันติสุข)
กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๓๘๑-๓๘๖๐-๑ โทรสาร ๓๘๑-๓๘๕๔
E-mail : pridi_institute@hotmail.com

ดำเนินการผลิต : โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายปรีดี พนมยงค์
รัฐบาลราชอาณาจักรไทย สำหรับเด็กและเยาวชน

ประธาน : พิกพ ชงไชย

บรรณาธิการ : สันติสุข โสภณสิริ

กองบรรณาธิการ : กานต์ ชงไชย สุดใจ พรหมเกิด

ภาพปกหลัง : ลินส์วี่ ยอตบางเตย จากผลงาน "จิตสำนึกปรีดี"

แบบปก : มาริสา ชาทิยามา

รูปเล่ม : ปาจริย์ พุทธเจริญ

ดำเนินการผลิตร่วม : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
๑๘๔๕/๓๒๘ ซ. จรัสสถาน ถนนสีรินธร เขตบางพลัด กรุงเทพฯ
๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ ๘๘๑-๑๗๓๔ โทรสาร ๔๒๔-๖๒๘๐
E-mail : cpublish@ffc.or.th [http ://www.ffc.or.th](http://www.ffc.or.th)

พิมพ์ที่ : เรือนแก้วการพิมพ์ โทรศัพท์ ๔๑๑-๑๕๒๓, ๔๑๒-๖๕๕๒

จัดจำหน่าย : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ ๒๒๕-๔๕๓๖-๔๐

คำนำ

วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๗๕ เป็นจุดเปลี่ยนครั้งใหญ่ทางการเมืองของไทย แต่จุดเปลี่ยนทางการเมืองดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพียงใด เป็นเรื่องที่น่าพิศวง

อะไรเป็นเหตุปัจจัยที่ฉุดรั้งการพัฒนาการประชาธิปไตยในทางเศรษฐกิจ - สังคมคงตอบแบบกว้างๆ ได้ว่า ค่านิยม คักตึกนา ระบบอุปถัมภ์ และอำนาจนิยมที่ฝังรากลึกในวัฒนธรรมไทยหลายร้อยปีก่อนช่วงเปลี่ยนแปลงทางการเมืองซึ่งดำเนินมาเพียงไม่กี่ทศวรรษ

ในช่วงแห่งพัฒนาการทางเศรษฐกิจ - สังคมอันไม่สม่ำเสมอภายใต้วิธีการเมืองหลัง ๒๕๗๕ มีนักปราชญ์ใหญ่ผู้เคยมีชีวิตอยู่ร่วมสมัยกันอย่างน้อย ๔ ท่านที่ชีวิต ความคิด และบทบาทของท่านเหล่านั้น มีส่วนกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมของไทยในวิถีที่แตกต่างกันไป ทั้งในแง่บวกและลบ

ทั้ง ๔ ท่านคือ รัฐบุรุษอาวุโสปริตี พนมยงค์ หลวงวิจิตรวาทการ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และท่านพุทธทาสภิกขุ แม้ท่านเหล่านั้นจะล่วงลับไปแล้วตามลำดับอายุขัย แต่รอยความคิดของท่านยังทรงอิทธิพลต่อวิถีทัศน์ของคนไทยยุคนี้

ขอขอบคุณรายการ “ขอคิดด้วยคน” ที่อนุญาตให้โครงการจัดทำสื่อฯ จัดพิมพ์ “ภูมิปัญญาจากอดีต” เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาของอดีตปราชญ์มารับใช้โลกปัจจุบัน และเพื่อให้เหมาะสมกับวาระโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล รัฐบุรุษอาวุโส ปริตี พนมยงค์ โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายปริตี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับเด็กและเยาวชน จึงได้ตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า ปริตี พนมยงค์ กับภูมิปัญญาไทยร่วมสมัย

สำหรับภาคผนวกในหนังสือเล่มนี้ เป็นการประมวลภาพและการจัดกิจกรรมงาน “เรื่อกับร้าว : บันทึกนิทานตำนานใหม่แห่งความฝัน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่างๆ หลากหลายรูปแบบที่จัดขึ้นเพื่อร่วมฉลองและสดุดีเกียรติคุณเนื่องในวาระ ๑๐๐ ปี แห่งชาตกาล อันจะเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ของการจัดงานฉลองฯ ในครั้งนี้ โดยกิจกรรมอื่นๆ จะได้นำมาทยอยตีพิมพ์ในหนังสือชุด “ครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปริตี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส” ต่อไป

โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ

นายปริตี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับเด็กและเยาวชน

จะแก้ไข **คิ๊ตุงปรากุรรม** หัวใจในะครับว่า อำนาจเงินขณะนี้

คณานิบัติโดยเวลานี้ ไม่เข้าปัญหาแค่ระดับชาติแล้ว ประเทศชาติ
จากรายการ “ช็อคคิดด้วยคน”

มีความสำคัญลดน้อยลงไป ระดับนานาชาติ ระดับเศรษฐกิจ
ระหว่างประเทศ บรรษัทข้ามชาติ ประเด็นเหล่านี้ แม้อาจารย์

เพราะสังคมไทย

ปรีดีจะไม่ได้เขียนไว้ให้ปรากฏชัด แต่ท่านเป็นคนที่มีสายตาไกล
ประสบปัญหาหมกมุ่น ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

เพราะสังคมไทย

ท่านสามารถมองเห็นประเด็นเหล่านี้ชัดเจน ผมเชื่อว่าท่านได้
มีภูมิปัญญาของไทย ที่เชื่อว่า จะขจัดแก้ไขปัญหาคือ

เพราะสังคมไทย

ตรงนั้น เพราะความคิดพื้นฐานของท่าน แต่ประเทศไทย
ต้องเรียนรู้ภูมิปัญญาของไทยจากอดีตว่า หากภูมิปัญญาเหล่านี้

เพราะสังคมไทย

จะต้องไม่เอาชาตินิยมมาเป็นตัวนำ แต่จะต้องเอาฐานะความเป็น
ประคับประคองปัญหาปัจจุบัน จะให้ทางออก ให้ใจคิดอย่างไร

เพราะสังคมไทย

มีภูมิปัญญาที่อยู่ในยุคสมัยใกล้เคียงกัน ผมจะยิ่งเสริมคิด
และเฝ้าระวัง เป็นศรัทธาในปรีดีก็พอที่จะหวังให้คนในอำนาจน้อยลงไป

ช็อคคิดด้วยคน

มีภูมิปัญญาในระดับหนึ่งให้เราได้แรงบันดาลใจ คิดถึงปัญหา
หลากหลาย อาจารย์ได้คุยกับปรีดีว่า ท่านคิดว่าสังคมไทย

จะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ช็อคคิดด้วยคน

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

อาจารย์สุลักษณ์ :

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ช็อคคิดด้วยคน

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

ปรีดีตอบว่า ท่านคิดว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนเป็นสังคมที่ปรีดีต้องการหรือไม่

สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นแท้ที่ตัวเองมีความสัมพันธ์กับชาวบ้าน พอเห็น
อยู่ว่า การโกงกันของชาวบ้านมีมากขึ้นกว่าที่เป็นมาก่อนหน้านี้
เพราะฉะนั้น ใครพูดอะไรไม่รู้ แต่ที่เห็นอยู่ชาวบ้านกำลังเอาอย่าง
ผู้ใหญ่ที่โกงกันมานาน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ปัญหาอย่างหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบันที่เห็นอยู่ คือปัญหา
เรื่องขาดดุลการค้า สินค้าราคาแพง ที่ดิน หุ่นราคาตก การเจริญ
เติบโตก็ไม่สูงเหมือนเดิม ทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากนโยบายการ
พัฒนาเศรษฐกิจของไทยที่มีผิดพลาด หรือว่าผู้บริหารไม่มี
ความสามารถ ถ้าท่านอาจารย์บริติชยังอยู่ ท่านอาจารย์สุลักษณ์
พอจะทราบดีไหมครับว่า ท่านจะตอบอย่างไร

อาจารย์สุลักษณ์ :

ท่านคงตอบแบบสภาพนะครับ ถ้าจะให้ผมพูดอย่างอาจารย์บริติช
สวัสดีครับท่านผู้ชมที่เคารพ เหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันทำให้
ฉันจะเสียเวลามาก ถ้าพูดแบบผมเดาใจท่านนี้ ทั้ง ๒ ประเด็น
เรานึกถึงภูมิปัญญาในอดีตรู้ว่าหากท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านอาจารย์บริติช
ผู้บริหารบ้านเมืองมีความสามารถ ไม่ใช่ว่าท่านเมื่อพูดถึงโดย
พนมยงค์ หลวงวิจิตรวาทการ และ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังมีชีวิตอยู่
ท่านจะให้ความเห็นต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันของบ้านเมืองไทยอย่างไร วันนี้
พวกผมไม่สรุป เพราะโลกจาริต ไทสรจิต ไมหจริต ครอบงา
ขอคิดด้วยคนได้เชิญ พระอาจารย์สันติคุณ ภิภักข จากสวนโมกขพลาราม ท่าน
ประเดณห์และทชชดตวธรรมะเขามาเป็นคำสตรึ นัผสมแปล
อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ดร. วิญญู วิจิตรวาทการ และคุณสมบัติ ภาณุรักษ์
ของทางผมแต่ตามภาษาของผมนะครับ สอง การพัฒนา
มาทลายความคิดของท่านผู้อาวุโสทั้งสี่ครับ บัดนี้ยังสับสนพร้อมแล้วที่จะร่วม
ผิดที่ผิดทางในขณะนี้ การพัฒนาบ้านเมืองเราทุกวันนี้ตามกัน
ขอคิดด้วยคน.... สวัสดิ์ครับ

ดร. เจิมศักดิ์ :

ก็แล้วครับ เรามาคุยกันดีกว่าไปไกลเกินไปครับ เรามาคุยกัน
สมัยก่อนเรียนภาษาอังกฤษแรกได้ไหมครับว่า ๑๕ ปี ข้างก่อน
สมัยนั้นเป็นความผิดของพวกนี้ครับ เพราะถ้าเป็นเช่นนี้ตั้งแต่
คุณและภรรยา แล้วผมจะทำอะไร แล้วท่านคงตอบว่าไปหา
ประจักษ์ปัดแยหรือยัง ท่านอาจารย์สุลักษณ์ครับ ท่านจะ
ที่เห็นเป็นอย่างไรบ้างครับ แล้วท่านอาจารย์บริติชจะตอบว่าอย่างไร

อาจารย์สุลักษณ์ :

อาจารย์ปรีดีท่านตอบชัดเจนเลยครับว่า ประชาธิปไตยที่ท่านฝันอยากเห็นและเป็นไปได้หลัง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น ได้ปลานการไปเมื่อเกิดรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ และหลังจากนั้น ก็ยังไม่ได้เป็นเลยเรามีแต่รูปแบบประชาธิปไตย

ดร. เจิมศักดิ์ :

หมายความว่า ขณะนี้ยังไม่ได้เป็นประชาธิปไตย ขาดที่ตรงไหนครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

ก็ขาดตรงที่ เวลาที่ชัดเจนที่สุดที่มันเป็นธุรกิจการเมือง หรือพูดตามภาษาวិชาการว่า คณาธิปไตย คนไม่มีเงิน ไม่มีอำนาจ ไม่สามารถเข้ามาสู่รัฐสภาได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

แนวความคิดประชาธิปไตยของหลวงประดิษฐมนูธรรมหรือท่านอาจารย์ปรีดีคืออะไรครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

แนวคิดประชาธิปไตยของท่านคือหลัก ๖ ประการที่ชัดเจนที่สุด

๑. หลักเอกราช เอกราชนั้นไม่ใช่เพียงเอกราชในทางการเมือง ในทางการศาล เอกราชที่แท้จริงซึ่งเวลานี้บรรษัทข้ามชาติเข้ามาบู้ยี้บู้ยาเรา เอกราชที่แท้จริงเกือบจะเรียกได้ว่าแทบไม่มีจริง สมัยหนึ่งอเมริกันเคยเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศนี้ ช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรายอมให้ญี่ปุ่นกริทาทัพเข้ามา จอมพล ป. พิบูลสงครามบอกว่า เราเชิญเขาเข้ามา อาจารย์ปรีดีบอกว่า ไม่ได้เชิญ (น้ำเสียงสูง) เราถูกญี่ปุ่นยึดครอง ตอนนั้นท่านเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ท่านบอกให้ญี่ปุ่นพิมพ์ธนบัตรใช้เลย อันนี้เป็นเหตุให้ท่านต้องถูกปลดจากตำแหน่ง ท่านอาจารย์ปรีดีท่านชัดเจนนะครับเรื่องหลักเอกราช คนเวลานี้ไม่ชัดเจน ไม่

เข้าใจกันเรื่องเอกราช

๒. เมื่อมีเอกราชจากภายนอกแล้วจะต้องมีความปลอดภัยภายในประเทศด้วย ลองเปรียบเทียบ ๒๔๗๕ กับ ๒๕๓๐ เวลานี้ไม่ปลอดภัยครับ ปล้นธนาคารกันทุกวัน ทรัพย์สิน คนไม่ปลอดภัย ผู้หญิงที่เป็นโสเภณีมีมากกว่าพระเป็นทวีคูณ

ดร. เจริญศักดิ์ :

นี่ อาจารย์ปรีดีพูด หรืออาจารย์สุลักษณ์พูดครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

นี่ผมพูดให้ฟัง ถ้าท่านอยู่เวลานี้ท่านจะชี้ให้เห็นเลยว่า ความปลอดภัยในบ้านเมืองสมัยปัจจุบันนี้ไม่มี เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองปี ๒๔๗๕ นั้น ความปลอดภัยเทียบกันแล้วในเวลานั้นมีมากกว่าเวลานี้เยอะแยะ แต่แม้กระนั้นท่านก็เห็นว่ายังไม่ปลอดภัยเพียงพอสำหรับราษฎร อันนี้ประการที่สองนะครับ

๓. เมื่อมีความปลอดภัยแล้วเศรษฐกิจจะต้องใกล้เคียงกัน ระบบเศรษฐกิจจะต้องดี เวลานี้คน ๘๕% ถูกคน ๑๕% เอาเปรียบอย่างร้ายแรง ซึ่งอาจารย์ปรีดีไม่ได้พูดถึงในเวลานั้นนะครับ ถ้าท่านอยู่เวลานี้ ท่านคงจะต้องพูดถึงสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เลวร้ายมาก เป็นประเทศที่มีมลพิษเลวร้ายที่สุด อันนี้สามประการนะครับที่จะต้องควบคู่กันไป เศรษฐกิจที่ดีก็ต้องมีเสรีภาพ พูดถึงชีวิต ทุกคนก็ต้องมีงานทำ และที่สำคัญคือ จะต้องมีการศึกษา

ดร. เจริญศักดิ์ :

ผมขอถามอาจารย์สมบัติ ถ้าท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ยังมีชีวิตอยู่ ท่านจะตอบว่าอย่างไร ๖๕ ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยเราเป็นประชาธิปไตยแล้วหรือยังครับ

อาจารย์สมบัติ :

ผมว่าท่านอาจารย์คึกฤทธิ์มีอะไรบางอย่างของท่านนะครับ ท่านจะไม่ตอบฟันธงลงไปว่า เป็นหรือว่าไม่เป็น ผมว่าท่านจะมีตัวอย่างอะไรบางอย่างซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ตัว ที่จะมีลูกเล่นอะไรมาสื่ออย่างหนึ่งที่จะบอกว่าขณะนั้นมันเป็นอะไรอยู่ ขณะเดียวกันผมก็ไม่ปฏิเสธว่ามันเป็นประชาธิปไตย ท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ท่านก็พูดเสมอว่า มันต้องพยายามทำ ขณะนี้มันมีแคไหนด เป็นแคไหนด ถ้ามันยังไม่ดี ไม่พร้อม เราจะทำให้ดีขึ้นได้ไหม ถ้ามันยังขาดตรงไหนอยู่ มันก็ควรจะเสริมตรงนั้น เป็นต้นว่า สิทธิ เสรีภาพ มีมากหรือยัง อำนาจอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่จริงหรือเปล่า เป็นประชาธิปไตยอย่างที่ท่านอาจารย์สุลักษณ์พูดหรือเปล่า ท่านมีภูมิปัญญา มีตัวอย่างมากกว่าผมเยอะ จะให้ผมเดาตอนนี้ ผมว่ามันใกล้เคียงกว่าที่ผมจะบอกได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าจะให้เดาสักอย่างที่ท่านคิดว่ายังขาดอยู่

อาจารย์สมบัติ :

ผมว่าท่านจะต้องยกตัวอย่างเกี่ยวกับว่า จะป้องกันอย่างไรที่จะไม่ให้คนด่าว่านักการเมืองชั่วช้าเลวทราม ทุกวันนี้เข้ามาด้วยการซื้อเสียงขายเสียงกัน ผมว่าปัญหานี้ท่านค่อนข้างจะสนใจมากถ้าท่านยังอยู่

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าท่านอยู่ ท่านจะด่าว่านักการเมืองปัจจุบันชั่วช้าไหมครับ

อาจารย์สมบัติ :

อาจารย์คึกฤทธิ์ไม่ใช่คนด่านักการเมือง เพราะท่านเคยบอกเสมอว่า คนที่จะเข้าใจนักการเมืองได้ถูกต้อง ได้ดี คนๆ นั้นจะต้องเข้าไปเล่นการเมืองเอง คนไหนที่ไม่เคยเล่นการเมืองแล้วจ้องแต่จะด่านักการเมืองนั้น ไม่มีทางทำให้การเมืองไทย

ดีขึ้นมาได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

นิมนต์พระคุณเจ้าครับ ไม่ทราบที่ท่านอาจารย์พุทธทาสถ้ายัง
อยู่ท่านจะคิดเห็นกับเรื่องนี้ว่าอย่างไร

พระสันติกโร :

คิดว่าคงเห็นตรงกับที่คุณสุลักษณ์พูด ท่านอาจารย์พุทธทาสเคย
บรรยายเรื่องประชาธิปไตยหลายครั้ง ท่านก็นั่นเรื่องอิสรภาพ
เสมอภาค และภราดรภาพ ถ้าดูในเรื่องอิสรภาพท่านคงไม่มอง
ไปที่ต่างประเทศเป็นหลัก แต่ท่านจะดูว่า ในทางธรรมะ
ประชาชน บุคคลไทยทั่วไปเป็นอิสระจากกิเลสมากหรือน้อย
เท่าใด ท่านเห็นว่าตั้งแต่สมัยที่ท่านเป็นเด็กจนถึงปัจจุบันนี้
กิเลสในสังคมไทยมากขึ้นอยู่เรื่อยๆ เพราะฉะนั้นความอิสระ
จากกิเลส ท่านก็คงมองว่า เรายังไม่มีอะไรและยังถอยหลังด้วย
ความเสมอภาคเดี๋ยวนี้อย่างไม่มีอะไรที่ชัดเจนมาก แต่เรื่อง
ภราดรภาพ ท่านก็เห็นว่า การที่คนไทยมีอาชญากรรม มีฆาตกร
การที่เด็กเคารพพ่อแม่น้อยลง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ท่านพูดถึงใน
ตอนปลายของชีวิต ท่านยกเอาเรื่องนี้มาชี้ให้เห็นว่า น้ำใจของ
คนไทยที่เคยมีต่อกันในสมัยก่อน เดี๋ยวนี้อีกเสื่อมน้อยลงพอ
สมควร ถ้าเอาสามอย่างนี้เป็นหลักตามที่ท่านใช้หลักประชาธิปไตย
ฝรั่งแต่ตีความในทางธรรมะของพุทธ เราจะเห็นว่า สังคมปัจจุบัน
ไม่เป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้อง อาจจะเรียกว่าเป็นโดยรูปแบบ
หรืออย่างไร แต่ไม่เป็นที่ถูกต้องตามหลักของพุทธศาสนา

ดร. เจิมศักดิ์ :

สรุปแล้วมันขาดที่ตรงไหนครับ ที่ทำให้ไม่เป็นประชาธิปไตยครับ

พระสันติกโร :

ท่านคงว่า มันขาดธรรมะ ขาดศีลธรรม บางครั้งถามว่า ถ้าเป็น

โดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างนี้ แล้วถ้าเกิดประชาชนโง่จะเป็นอย่างไร หรือถ้าผู้นำไม่มีศีลธรรม ถ้านักการเมืองไม่มีศีลธรรม ถ้าชาวบ้านไม่มีศีลธรรม แล้วเห็นแก่ตัว ผลกระทบจะออกมาอย่างไร ท่านก็ถามบ่อยๆ แต่มันมีปรากฏการณ์หลายอย่างในสังคมปัจจุบันนี้ทำให้เรารู้สึกว่า ศีลธรรมมันน้อยลง อ่อนลง คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วถ้าเน้นศีลธรรมมากๆ จะเป็นไปได้ไหมครับว่า ประชาธิปไตยจะเป็นเหมือนประเทศในตะวันออกกลางบางประเทศที่เน้นศีลธรรมมากๆ อย่างเช่น โคอโมนี พุดกันตรงๆ ก็ได้ใช่ไหมครับ ถ้าเน้นศีลธรรมมากๆ

พระสันติกโร :

ศีลธรรมจะไม่เกิดแบบนั้น คืออันนั้นจะไม่ใช่ประชาธิปไตยแบบพุทธ ถ้าเราพูดถึงประชาธิปไตยจะต้องอยู่ที่ว่า ชาวบ้านประชาชนจะต้องมีศีลธรรม ถ้าประชาชน ชาวบ้านมีศีลธรรมก็จะเลือกคนที่มีศีลธรรมเป็นผู้แทน เป็นรัฐบาล ถ้าชาวบ้านเข้าใจหลักธรรม หลักพระศาสนา จะรู้ว่าจะไรถูกอะไรผิด ศีลธรรมจะมีโดยไม่ต้องบังคับ แต่ทุกวันนี้ คนส่วนใหญ่มองทุกสิ่งทุกอย่างเป็นราคา เป็นกำไร ถ้ามองอย่างนี้ ความรู้ความเข้าใจในหลักศีลธรรมก็ดี หลักศาสนาก็ดี ในแทบทุกวงการมันอ่อนลง มันมีวุ่นเป็นประชาธิปไตยที่ถูกตัดไต่ยาก

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านวิทยุครับ หลวงวิจิตรวาทการจะมองปัญหานี้อย่างไรครับ

ดร. วิทยุ :

ผมคิดว่าอาจจะมองแตกต่างไปจาก ๓ ท่านบ้างนะครับ โดยที่ท่านได้จากไป ๓๕ ปีแล้ว ผมจะต้องเดาเอา เท่าที่ดูจากงาน

เขียนต่างๆ ของท่าน ถ้าหากว่าท่านจะตอบตอนนี้ก็คงจะตอบตรงกับคำถามที่ท่านอาจารย์ถามคือว่า เป็นประชาธิปไตยแล้วหรือยัง ประชาธิปไตยหมายความว่าอะไร ตามความเข้าใจก็คงจะเป็นเรื่องที่ว่า ประชาชนมีสิทธิ มีเสียงในการบริหารประเทศมากน้อยแค่ไหน ถ้าหากว่าอันนั้นเป็นเรื่องของประชาธิปไตย เวลาเนี่ยเราก็จะมีประชาธิปไตยมากกว่าเมื่อ ๖๕ ปีที่ผ่านมา จะมีพอหรือยัง จะเป็นที่พอใจหรือยัง อันนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้ามองเหตุการณ์ในปัจจุบัน ประชาชนได้มีสิทธิในการออกเสียงไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ผ่านหนังสือพิมพ์หรือว่าผ่านสื่อมวลชนอื่นๆ หรือว่าโดยตรงโดยการเลือกตั้งก็ตาม ตอบว่ามากกว่า ๖๕ ปีที่แล้ว ทีนี้ถ้าหากว่า จะดูว่าพอใจแล้วหรือยังก็คงจะยังไม่พอใจ เพราะว่า ถึงแม้ว่าจะมีประชาธิปไตยมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่ เพราะฉะนั้น ถ้าจะตอบคำถามของอาจารย์ ผมไม่อยากจะมองข้ามเรื่องของศีลธรรม วัฒนธรรม แต่อยากจะตีความหมายของประชาธิปไตยเป็นหลักการในด้านการเมืองมากกว่า

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าอย่างนั้น ผมขอถามถึงรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างใหม่* อยู่นี้นะ ครับ ถ้าท่านผู้อาวุโสทั้งหลายยังมีชีวิตอยู่ ประเด็นใดจะต้อง แก่ไข หรือเป็นหัวใจสำคัญของการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ใหม่นี้ครับ ท่านอาจารย์ก็กฤตธีระจะมองปัญหานี้อย่างไรครับคุณสมบัติ

อาจารย์สมบัติ :

ถ้าท่านยังอยู่ จะมีนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่พยายามจะคิดว่า ทำ

* พ.ศ. ๒๕๔๑ ฉบับ สสร.

อย่างไรจะให้ชาวบ้านด่าผู้แทนให้น้อยลง หรือว่าป้องกันผู้แทนที่ทำท้าวจะเลวมากกว่านี้ จะทำได้ด้วยวิธีไหน นักวิชาการกลุ่มนี้จะเข้าไปคุยกับท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ ผมเชื่อแน่นอน และท่านก็คงจะมีความเห็น เหตุผลจะบอกให้

ดร. เจิมศักดิ์ :

บอกให้ในประเด็นว่า จะทำอะไรให้ผู้แทนถูกด่าน้อยลง

อาจารย์สมบัติ :

หรือว่าจะป้องกันไม่ให้คนที่สามารถจะทำให้คนเขาต่ำเข้ามาเป็นผู้แทนได้ (เสียงฮา)

ดร. เจิมศักดิ์ :

น่าสนใจ เดาได้ไหมครับว่า ท่านจะบอกว่าจะให้ทำอย่างไร

อาจารย์สมบัติ :

ผมว่า จะต้องเริ่มที่ประเด็นป้องกันการซื้อเสียงนะครับ ตอนหลังๆ นี้ ท่านจะคุยอยู่ตรงนี้ ท่านเคยบ่นว่า ต่อไปนี้จะเล่นการเมืองก็คงจะยากขึ้นทุกทีแล้ว เพราะมันแพงขึ้น จะต้องเข้าไปโกงกันขนาดไหนกว่าจะตั้งพรรคตั้งอะไรกันได้อีก หรือจะปล่อยให้ใครเขามาลงทุนกันขนาดไหน เข้ามาเขาก็ถอนทุนกันขนาดนั้น ท่านก็บ่นอยู่เนืองๆ จนป่วยเจ็บ แล้วจากโลกไปด้วยความท่วงอันนี้อยู่เหมือนกัน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์สุลักษณ์ครับ ท่านอาจารย์ปรีดีจะคิดว่าประเด็นไหนคือหัวใจสำคัญครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

ถ้าจะร่างรัฐธรรมนูญในอุดมคติของท่าน ก็ต้องฉบับ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ "อำนาจสูงสุดนั้นเป็นของราษฎร" เนื้อหาประชาธิปไตยเป็นอย่างนั้น ฟังดูเก๋ดี แปลมาจาก โซฟเรนตี

(sovereignty) ภาษาอังกฤษ แล้วรัฐบาลมาตั้งออกไป สมา
ตั้งออกไป ประชาชนไม่มีอำนาจถูกตั้งออกไป โดยอ้างถึงพระ
ปรมาภิไธยว่า อำนาจบริหารอยู่ที่รัฐบาล อำนาจนิติบัญญัติอยู่
ที่รัฐสภา อำนาจตุลาการอยู่ที่ศาล และทั้ง ๓ อำนาจนี้ประชาชน
ไม่มีสิทธิไปตรวจสอบ อันนี้ท่านอาจารย์ปรีดีคงจะยอมไม่ได้
และถ้าจะดูให้เห็นชัดว่า การเมืองของท่านอาจารย์ปรีดีที่ร่างตาม
สภาพความเป็นจริง ท่านใกล้เคียง รัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุด
ที่ท่านร่างไม่มีคนเอ่ยถึง ขณะที่ร่างรัฐธรรมนูญอยู่เวลานี้ก็
ไม่มีใครพูดถึง คือรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๙ ประกาศใช้
เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม เห็นชัดเลยครับ สภาล่างเลือกสภา
สูง และรัฐสภามีอำนาจเต็มที่ ยกย่องพระมหากษัตริย์ในฐานะ
ที่เป็นประมุขของรัฐ แต่พระมหากษัตริย์ก็อยู่ภายใต้อำนาจ
ของรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ยกเว้นฉบับ ๒๕๓๔ การที่ใครจะ
เสวยราชย์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาทุกฉบับ

ดร. เจิมศักดิ์ : อาจารย์วิญญูครับ หลวงวิจิตรฯ จะเน้นประเด็นไหนครับ

ดร. วิญญู : ประเด็นสำคัญที่ท่านเคยพูดถึงหลายครั้งหลายหนก็คือ ความ
สัมพันธ์ระหว่าง ๒ สภา ทั้งสภาล่างกับวุฒิสภา ท่านอยากจะ
เห็นว่า ๒ สภานี้ มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คือเป็นตัว
แทนของกันและกัน ในแง่ของวุฒิสภา จะทำอย่างไรให้เป็น
ตัวแทนของกลุ่มชนที่ไม่มีตัวแทนอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร โดย
ที่มองไปในแง่ที่ว่า ผู้แทนราษฎรนั้นได้รับเลือกตั้งมาจากจังหวัด
ต่างๆ ประเด็นสำคัญที่สุดก็จะเป็นที่ว่า จะต้องช่วยเหลือ
กลุ่มคนที่ได้เลือกเขาเข้ามา จะเป็นจังหวัดของตัวเองหรือ
จังหวัดใดก็ตามแต่ ยังมีกลุ่มคนอื่น ๆ อีกซึ่งควรจะมีความ

อยู่ในสภาโศสภานึงด้วย อันนี้เป็นเรื่องที่มีการกล่าวถึงหลายครั้ง

ดร. เจิมศักดิ์ : ดังนั้นความสำคัญของวุฒิก็คือ เพื่ออุดช่องว่างของ ส.ส.

ดร. วิญญู : ใช่ครับ อย่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ไม่มีตัวแทนอยู่ในสภาผู้แทนควรจะมีส่วนร่วมอยู่ในวุฒิสภา

ดร. เจิมศักดิ์ : ท่านอาจารย์พุทธทาสจะว่าอย่างไรครับประเด็นนี้

พระสันติกโร : จำไม่ได้ว่าท่านเคยพูดอย่างนี้โดยตรง อาจจะเคยพูดแต่อาตมาไม่แน่ชัด อย่างไรก็ตาม มีบางประเด็นที่อาตมาจะนึกถึงได้ในประเด็นนี้ คือ

๑. ท่านจะมองในแง่ ใครบวชเป็นพระจะต้องมีระเบียบพื้นฐานแต่ท่านก็พูดถึงอยู่บ่อยๆ ว่า ระเบียบวินัยพระเกิดขึ้นเพราะว่าคนมีสติปัญญาหายไป คือแรกๆ ในคณะสงฆ์มีแต่พระอรหันต์จึงไม่ต้องวางระเบียบ แต่เมื่อเกิดมีพระบวชเข้ามาโดยมีศรัทธาแต่ความสามารถในการปฏิบัติธรรมเบาบางลง จึงต้องมีการวางระเบียบ ท่านก็คงยอมรับระเบียบต่างๆ เท่าที่จำเป็น อีกประเด็นหนึ่งจำได้ที่ท่านเคยพูดคือ รัฐธรรมนูญควรจะเป็นไปในทางไม่เห็นแก่ตัวหรือสนองความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งจะยกตัวอย่างในปัจจุบันก็คือ รูปแบบปัจจุบันที่เขาแบบฝรั่งมาใช้ จะสร้างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน ท่านก็พูดอยู่บ่อยๆ ว่า ฝ่ายค้านก็ค้านทำเดียว ฝ่ายรัฐบาลก็ทำผลประโยชน์ของเขา ทั้งสองฝ่ายไม่ค่อยจะร่วมมือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพราะฉะนั้น จะมีรัฐธรรมนูญอย่างไร ถ้าจะเป็นรัฐธรรมนูญฝ่ายพุทธ ก็จะต้องเป็นรัฐธรรมนูญ

ที่เอื้อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาหากัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ใช่ประโยชน์ของพรรคพวก รูปแบบฝรั่งที่เน้นความเป็นปึกแผ่นกันก็ขัดแย้งกับทฤษฎีของพุทธศาสนา

ดร. เจริญศักดิ์ :

การเมืองของไทยได้เปลี่ยนแปลง จากอำนาจป็นเป็นอำนาจเงินมากขึ้นเรื่อยๆ นะครับ ท่านคิดว่าการพัฒนาการเมืองที่ดีขึ้นหรือเลวลง ตามสายตาของท่านผู้อาวุโสทั้งสิ้นี หลวงวิจิตรฯ จะตอบคำถามนี้อย่างไรครับ

ดร. วิญญู :

คงจะไม่ได้คิดถึงว่าดีขึ้นหรือเลวลง คงจะเป็นเรื่องการเปลี่ยนขั้นตอนต่อไป คือว่าถ้าหากว่าดูความคิดของท่านจะเห็นว่า การจะเป็นประชาธิปไตยหรือว่าพัฒนาจะต้องเป็นไปตามขั้นตอน บางขั้นตอนจะมีข้อดี บางขั้นตอนจะมีข้อเสีย แต่ว่าจะต้องมีการแก้ไขต่อไปเรื่อยๆ อาจจะต้องผ่านขั้นตอนนั้นๆ ถ้าจะให้ผมเดา ผมก็จะเดาว่า ตอนนี้เป็นขั้นตอนก่อนที่จะถึงขั้นตอนที่ดีกว่านี้ต่อไป

ดร. เจริญศักดิ์ :

ท่านอาจารย์ปรีดีคิดต่อประเด็นนี้อย่างไรครับ

อาจารย์สุทัศน์ :

อาจารย์เจริญศักดิ์ บอกว่า ตอนนี้อยู่เป็นมาเป็นการค้า ที่จริงอยู่ลิ้มเนะครับว่า ป็นเป็นส่วนหนึ่งของการค้า เพราะว่าการขายอาวุธ เวลานี้ยังเป็นการขายอันดับหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับในสังคม การขายยาเสพติดไม่ยอมรับใช้ใหม่ครับ แล้วประเทศที่อ้างตัวว่าร่ำรวย ๘๗% ขายอาวุธมาที่ประเทศที่ยากจนกว่า และประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ยากจน แต่ว่าซื้ออาวุธเกือบจะเป็นอันดับหนึ่ง ผมว่าเรื่องนี้อาจารย์ปรีดีวิตกมาก และอยาก

จะแก้ไข อีกอย่างหนึ่งต้องเข้าใจนะครับว่า อำนาจเงินขณะนี้ คณาธิปไตยเวลานี้ ไม่ใช่ปัญหาแค่ระดับชาติแล้ว ประเทศชาติ มีความสำคัญลดน้อยลงไป ระดับนานาชาติ ระดับเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศ บรรษัทข้ามชาติ ประเด็นเหล่านี้ แม้อาจารย์ ปรีดีจะไม่ได้เขียนไว้ให้ปรากฏชัด แต่ท่านเป็นคนที่มีสายตาไกล ท่านสามารถมองเห็นประเด็นเหล่านี้ชัดเจน ผมเชื่อว่าท่านได้ ตระหนัก เพราะความคิดพื้นฐานของท่าน แต่ละประเทศชาติ จะต้องไม่เอาชาตินิยมมาเป็นตัวนำ แต่จะต้องเอาราชฎเป็น ตัวนำ และราชฎเหล่านั้นจะต้องรวมตัวกัน และฝึกความคิด เอารธรรมมาเป็นคาสตราให้ได้ ก็จะทำให้เงินมีอำนาจน้อยลงไป ถ้าเราต้องการจะสู้กับเงินให้ได้ เราต้องเอาความคิดที่เป็นปัญญา เอาทาน เอาศีล มาสู้ ผมว่าอาจารย์ปรีดีท่านคิดในแง่นี้ ถ้าผม ตีประเด็นท่าน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์ปรีดีจะคิดในแง่ที่ว่า การเปลี่ยนจากปืนมาเป็น เงินมากขึ้น เป็นบันไดหรือว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านดีกว่า

อาจารย์สุลักษณ์ :

ไม่ อันนี้เป็นเหตุผลคนละอย่างกันเลยนะครับ อาจารย์ปรีดี ท่านมักจะมองผลชัดเจน ท่านมองเห็นว่า สิ่งปรากฏในขณะนี้ ที่เงินมันเข้ามานี้ มันใช้วิธีเอาโลกจริตเข้ามาครอบงำ โลกจริต นั้นต้องรู้เท่าทันมัน ในฐานะฆราวาสเราไม่ปฏิเสธเงิน แต่ต้อง รู้จัก ถ้าคนอยู่ได้อำนาจเงินแล้วคนจะหมดศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ และนอกจากนั้นแล้ว เงินมันไปพันทุนนิยมไปหาบริโภคนิยม ไปสะกดกดให้คนคิดแต่จะหาเงินเพื่อมาเสพความฟุ้งเพื่อ ฟุ้งเฟ้อ เมื่อก่อนเช่นนี้ คนข้างล่างไม่เฉพาะในเมืองไทย ๘๕% ไม่มีโอกาสได้ลิ้มตาอ้าปาก จะตั้งตัวได้ โทรศัพท์เอย อะไรเอย

ก็เข้ามาพร้อมกับการพัฒนา ถ้าท่านอาจารย์ปรีดีมีส่วนในการชี้ชะตากรรม ท่านจะตีประเด็นที่ ๔ เลยครับ ผมยังไม่เห็นรัฐบาลไหนตีประเด็นที่ ๔ แม้กระทั่งสื่ออย่างมองต่างมุมยังถูกเชิญออกไปเลย สื่อหน้าเฒ่า ละครหน้าเฒ่า เป็นการมอมเมาได้ทั้งนั้นเลย ผมอยากจะดูรัฐบาลรุ่นนี้จะมีใครตีประเด็นเรื่องสื่อให้แตก ถ้าตีประเด็นเรื่องสื่อได้แตก คนถึงจะได้เงยตาอ้าปาก ไม่สยบยอมอยู่ใต้อำนาจเงิน และการมอมเมาให้คนนับถือเงินเป็นพระเจ้า

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าจะสรุป อาจารย์ปรีดีมองว่าการเปลี่ยนจากปืนมาเป็นเงินมากขึ้น จะดีขึ้นหรือเลวลง

อาจารย์สุลักษณ์ :

จะสรุปอย่างนั้นมันคงไม่ได้ครับ ต้องใช้วิธีวิพากษ์* มองปัญหานี้ บางอย่างมันดีขึ้น บางอย่างมันเลวลงครับ แต่โดยรวมปืนมันไปผูกกับโทสจริตครับ คนไม่ชอบอำนาจครับ คนจะต่อสู้อำนาจ แม้จะยากคนก็จะต่อสู้ แต่เงินเป็นโลกจريت แม้จะถูกสะกดคนก็ชอบ เพราะฉะนั้น การแก้ให้คนไม่หลงเงินนั้นจะยากกว่า

ดร. เจิมศักดิ์ :

อาจารย์ก็กึกกักริมองว่าอย่างไรครับ

อาจารย์สมบัติ :

ผมว่าถ้าท่านยังมีสติปัญญาที่แข็งแกร่ง พอจะคิดได้ต่อมา ท่านจะต้องมีลูกเล่นหรือข้อคิดอะไรที่แปลกๆ ออกมาอีก ท่านเคยบอกเสมอว่า อย่าคิดว่าอำนาจเงินจะหมดไป ถ้าเมื่อไหร่ที่เงิน

* วิพากษ์ : วิชิตอย่างจำแนกแจกแจงตามเหตุและผลอย่างละเอียดรอบคอบ

ยังมีอำนาจอยู่อย่างนี้ จะทำอะไรก็ได้ แต่อาจจะไม่ใช่วิธี “ปฏิวัติ” ที่คุณเห็นว่ามันง่าย ๆ เหมือนอย่างแต่ก่อน แต่วิธีที่จะทำให้เขารู้สึกว่า ถ้าจะเล่นกันอย่างนี้เขาก็ยอมไม่ได้ ท่านพูดเสมอ แต่คำว่าของเขาดอนนี้จะแปลความว่าอะไร หรือมันจะกลายเป็นอะไรไปถึงไหนแล้วก็ไม่รู้ ท่านถึงบอกนักการเมืองไว้เสมอว่า คุณต้องระวังไว้เสมอนะ ถ้าไม่ระวังคุณก็จะอยู่กันไม่ได้ แต่ถ้าจะมาพูดว่า ตอนนี้อย่างไรเรื่องเงิน ผมกลับคิดว่า ท่านชอบจะคิดอะไรกลับ ท่านอาจจะบอกว่าจะให้เงินนั้นสำคัญทำไมไม่เอาเงินนั้นให้กับชาวบ้านเขามีเงินกันมากขึ้น ก็ถ้าสังคมจะบูชาเงินก็ทำให้ทุกคนมันมีเงินกันมากขึ้นสิ ไม่ใช่เป็นอยู่กับแค่คนกลุ่มเดียว คนเดียว แต่คนอื่นยังจนกันอยู่ มันก็ไปด้วยกันไม่ได้ หรือว่าคิดไปด้วยกันไม่ได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

ฟังดู ถ้าผมฟังไม่ผิด ท่านอาจารย์คึกฤทธิ์คิดว่า เรื่องปิ่นน้อยลงนี้มันชั่วคราว อย่าไปวางใจร้อยเปอร์เซ็นต์ ขณะเดียวกันเรื่องเงินก็ไม่ค่อยสบายใจนัก ไม่คิดว่าดีขึ้น

อาจารย์สมบัติ :

ครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

อีกนิดหนึ่งนะครับ ความคิดเรื่องผันเงินนี้ คนส่วนมากคิดว่าเป็นเรื่องดีนะครับ แต่การที่ผันเงินนั้น อาจารย์คึกฤทธิ์ก็บอกแล้วว่า นักการเมืองมันโกง ขุนนางมันโกง ก็ให้ชาวบ้านเขาโกงกันบ้าง เป็นมิชฌาหิฐูที่ร้ายแรง อาจารย์คึกฤทธิ์เห็นเลยว่า เงินนี้จำเป็น นี่สำคัญ มีวิวาทะกับท่านพุทธทาสภิกขุปี ๒๕๐๘ ท่านพุทธทาสภิกขุบอกว่า เงินนั้นไปผูกกับโลกจริต ควรวะลต คุณคึกฤทธิ์ บอกว่าไม่ โลกนั้นเป็นเรื่องของพระ คนต้องโลกสิ

ถ้าคนไม่โลภแล้วใครจะเอาเงินมาฝากธนาคารผม แล้วพูดถึงขนาดนี้ ผมไม่เห็นคุณค่าของพระอรหันต์อะไรเลย พระอรหันต์ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดในพุทธศาสนา อาจจะดีมีปากเพราะหมั่นสัธยาทำนุพุทธศาสนเวลานั้น แต่ผมว่ามันอันตรายนะ คนที่คุณอ้างว่าเป็นปราชญ์เชียวนะ ๑ ใน ๔ คนนี้ ว่าพระอรหันต์ไม่มีความสำคัญ แล้วบอกว่าเวสสันดรชาดกเป็นสิ่งที่เลวร้าย เวสสันดรให้ทาน ทั้งที่ทานเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะเอาชนะเงินได้ ชนะโลกจริตได้ เราจะสู้กับพวกทุนนิยมได้ เราจะต้องเอาทานเป็นพื้นฐาน ที่จะสู้กับความเลวร้ายในสังคม ต้องเอาศีลเป็นพื้นฐาน แต่พูดอย่างนี้คนในรัฐสภาส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ หาวาเราหลุดโลก เพราะรัฐสภาในตอนนั้นไม่มีศีล ไม่มีธรรม พระพุทธเจ้าบอกว่า สมาจะเป็นสมาได้ต้องเป็นสมาที่มีศีล มีธรรม มีวาจาสัตย์ สมาตอนนั้นเต็มไปด้วยการโกหกต่อแหล่ ไม่ใช่ทั้งหมดนะครับ

ดร. เจิมศักดิ์ :

ครับ ครับ พระอาจารย์สันติกโรครับ คิดว่าท่านพุทธทาสจะว่าอย่างไรครับ ประเด็นนี้

พระสันติกโร :

ที่อาจารย์สุลักษณ์พูดตะกี้เนี่ย คือจะว่าดีขึ้นแล้วลงคงลำบาก อาจมีบางส่วนดีขึ้น บางส่วนเลวลง ต้องดูที่กิเลส ส่วนไหนกิเลสลดลงก็เรียกว่าดีขึ้น ส่วนไหนกิเลสมากขึ้นก็เรียกว่าแย่ลง หากมองกว้างๆ คงต้องพูดว่า การเปลี่ยนจากป็นเป็นใหญ่มาเป็นเงินเป็นใหญ่ก็น่าสงสัยมาก เพราะเป็นการแทนโทสะเป็นใหญ่ด้วยโลภะเป็นใหญ่ แต่ที่แท้จริงเบื้องหลังป็นหรือโทสะก็มีโลภะอยู่ เพราะใช้ป็นเพื่อแย่งสิ่งต่างๆ จากผู้อื่น เมื่อเปลี่ยนเป็นเงินหรือโลภะก็ยังคงใช้อำนาจ ใช้ป็น

อยู่ดี มันแยกไม่ออก ยิ่งกว่านั้นจะใช้บิณกิติ์ เงินกิติ์ เพื่อ
ครอบงำคนอื่นก็เป็นโมหะ คือครบกิเลสทุกๆ ด้าน เลยเป็น
เรื่องกิเลสเป็นใหญ่ จะเปลี่ยนระบบอย่างไร ถ้ากิเลสหรือความ
เห็นแก่ตัวยังเป็นใหญ่ ก็อาจเรียกว่าเป็นการพัฒนาหรือก้าวหน้า
ไม่ได้ มนุษย์มีอะไรดีกว่า งามกว่านี้เยอะ

อาจารย์สมบัติ :

ขออนุญาตคิดกับท่านอาจารย์สุลักษณ์ด้วยคนนะครับ เรื่อง
วิวาทะระหว่างท่านอาจารย์คึกฤทธิ์กับท่านพุทธทาสภิกขุ คงจะ
นอกเหนือความคิดผม แต่ผมจะขอประเด็นหนึ่ง ที่ท่าน
อาจารย์สุลักษณ์พูดถึงมัจฉาทิฐิเรื่องเงินผืนนั้น ผมว่าไม่ใช่
เจตนาที่ท่านจะขยายทิฐิอันนั้นเพื่อให้ทุกคนเห็นว่าเป็นเรื่อง
ธรรมดา ท่านชอบสู้กับอะไรบางอย่าง ซึ่งถ้ามันด่ากันนัก ถ้ามัน
โกงก็ต้องแก้กันไป ซึ่งถ้าอารมณ์ดีๆ ท่านก็จะว่ายั้งั้น แต่ถ้า
อารมณ์ไม่ดี แล้วมีคนมาบ่นว่ามันโกง ท่านก็อาจบอกว่า มัน
โกงกันบ้างก็จะมีอะไร ตรงนั้นต่างหากที่ท่านอาจจะใช้อารมณ์
ในการตอบโต้หรือต่อสู้กับอะไรสักอย่าง

ดร. เจิมศักดิ์ :

บางทีเห็นคนโกงอะไรไปเยอะแยะไม่พูดกัน

อาจารย์สมบัติ :

ครับ อาจจะทำนองนั้นด้วยนะ ท่านเคยด่าอยู่บ่อยๆ ว่า ที่มัน
หนักหนากว่านั้นทำไมไม่มีใครพูด แต่ทำไมพอถึงชาวบ้าน
แล้ว มีทุจริต ๑๐,๐๐๐ บาท หรือ ๕๐,๐๐๐ บาท ทำไมจะต้อง
มีวิวาทะขึ้นมา กลายเป็นไอ้เรื่องที่ทำทั้งหมดมันจะต้องพังกัน
หมด ตรงนั้น ผมขออนุญาตให้ข้อคิดนิดหนึ่งครับ

ดร. เจิมศักดิ์ :

ตรงนั้นผมเข้าใจครับ

สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นเท่าที่ตัวเองมีความสัมพันธ์กับชาวบ้าน พอเห็นอยู่ว่า การโกงกันของชาวบ้านมีมากขึ้นกว่าที่เป็นมาก่อนหน้านี้ เพราะฉะนั้น ใครพูดอะไรไม่รู้ แต่ที่เห็นอยู่ชาวบ้านกำลังเอาอย่างผู้ใหญ่ที่โกงกันมานาน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ปัญหาอย่างหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบันที่เห็นอยู่ คือปัญหาเรื่องขาดดุลการค้า สินค้าราคาแพง ที่ดิน ทุนราคาตก การเจริญเติบโตก็ไม่สูงเหมือนเดิม ทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยที่ผิดทิศทาง หรือว่าผู้บริหารไม่มีความสามารถ ถ้าท่านอาจารย์ปรีดียังอยู่ ท่านอาจารย์สุลักษณ์พอจะทนายใจได้ไหมครับว่า ท่านจะตอบว่าอย่างไร

อาจารย์สุลักษณ์ :

ท่านคงตอบแบบสุภาพนะครับ ถ้าจะให้ผมพูดอย่างอาจารย์ปรีดีนี่คงจะเสียเวลามาก ถ้าพูดแบบผมเดาใจท่านนี้ ทั้ง ๒ ประเด็น ผู้บริหารบ้านเมืองไม่มีความสามารถ ไม่ใช่ว่าท่านมีอัตตาธิปไตยว่าท่านเก่งกว่าคนอื่นนะครับ ลึกๆ ประการแรกท่านเห็นว่าพวกนี้ไม่สุจริต เพราะโลภจจริต โทสจริต โมหจจริต ครอบงำประเด็นนี้แหละที่ขาดตัวธรรมะเข้ามาเป็นศาสตร์ นี่ผมแปลของท่านแล้วมาพูดตามภาษาของผมนะครับ สอง การพัฒนาผิดทิศทางแน่นอน การพัฒนาบ้านเมืองเราทุกวันนี้ตามกันอเมริกัน อเมริกาใช้การพัฒนานี้สะกดคนไทยให้เห็นว่า แก่ไม่มีศักดิ์ศรีอะไรเลย ต้องเดินตามฉัน และคุณพ่อคุณวิญญูก็มีส่วน เขียนคำขวัญทั่วไปเลย งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข อันนี้เป็นความผิดพลาดนะครับ เพราะว่าเงินนั้นมันทั้งคุณและโทษ อันนี้แหละที่เวลานี้ ชาวบ้านเอาลูกสาวไปขายที่เป็นโสเภณีอะไรต่างๆ มันเป็นการพัฒนาในทิศทางที่ผิดมา

๓๐-๔๐ ปี ที่นี้จะแก้ไขอย่างไร ผมเชื่อว่าท่านอาจารย์บริติ
มีคำตอบ

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าอย่างนั้นมองว่า ประเด็นครอบครัวในขณะนี้ล่มสลายด้วย
หรือเปล่า ที่ชาวบ้านนำลูกสาวไปเป็นโสเภณี

อาจารย์สุลักษณ์ :

ล่มสลายสิครับ ในเมื่อคุณพัฒนาผิดทาง ถ้าคุณจะเดินตาม
ฝรั่ง คุณต้องทำลายและดูถูกภูมิธรรมดั้งเดิม ซึ่งก็คือ ลูกต้อง
เคารพพ่อแม่ ฆราวาสเคารพพระ เราต้องเคารพแม่น้ำลำธาร
ต้นหมากรากไม้ เราอยู่กับธรรมชาติ เราอยู่กับมนุษย์ เป็น
เพื่อนกัน เคารพซึ่งกันและกัน ไม่หวังผลสำเร็จว่าจะต้องร่ำรวย
ขึ้นไป ไม่หวังจะอยู่ตึกกี่ชั้น มีรถกี่คัน ไม่ใช่สันโดษ เราถือ
สันตฎฐิธรรม* เป็นสำคัญ

ดร. เจิมศักดิ์ :

หลวงวิจิตรฯ ว่าอย่างไรครับประเด็นนี้

ดร. วิญญู :

ตามที่ท่านว่าไว้ เขียนไว้เนะครับ โดยเฉพาะในเรื่องลัทธิชาต
นิยม ซึ่งเขียนไว้หลายแห่ง ท่านมีความเชื่อในระบบ จะต้องเป็น
เศรษฐกิจชาตินิยม เวลาถ้าพูดถึงเรื่องชาตินิยม พูดทางด้าน
วัฒนธรรม ทางด้านการเมือง และทางด้านเศรษฐกิจด้วย มี
ความเชื่อว่า เราควรผลิตอะไรให้เพียงพอกับความต้องการ
ของเราเอง เราควรที่จะซื้อของจากในประเทศของเราเอง ใน
ความคิดเห็นของท่าน ท่านไม่ค่อยชอบเท่าไรที่จะให้มีการเปลี่ยน
แปลงอย่างที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นในทุกวันนี้ ซึ่งเป็นระบบที่

* การใช้ชีวิตอย่างสันโดษ- ยินดีหรือพอใจเท่าที่ตนมีอยู่หรือเป็นอยู่

มีความสัมพันธ์กันในระหว่างประเทศมาก อันนั้นเป็นความคิด เห็นที่ท่านเขียนเอาไว้

ดร. เจิมศักดิ์ :

หมายความว่า ไม่อยากจะเห็นระบบเศรษฐกิจที่เปิดอ้าอย่างใน ปัจจุบัน

ดร. วิญญู :

เท่าที่เขียนไว้จะเป็นอย่างนั้น

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วเรื่องผู้บริหารมีความสามารถหรือไม่มีความสามารถอย่างไร ท่านจะว่าอย่างไร

ดร. วิญญู :

ที่เขียนไว้ก็มีพูดถึงเรื่องความสุจริต ส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องผู้ บริหารนั้นเน้นพูดไว้ ๒ ประเด็นที่สำคัญ เรื่องหนึ่งคือเรื่องความ สุจริตของภาครัฐบาล ของราชการ ส่วนอีกเรื่องหนึ่งที่พูดไว้ หลายครั้งหลายหนคือเรื่องของความประหยัด ไม่ให้มีการเสีย เปล่ามาก โดยพยายามอธิบายว่า การประหยัดไม่ใช่ การใช้เงิน ให้น้อยลง ไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นการอดอยาก แต่ให้ รู้จักใช้เงินใช้ทองให้มีประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ลดการ เสียเปล่าลงไป ผมคิดว่า ท่านเน้นในเรื่อง ๒ เรื่องนี้มาก

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วที่อาจารย์สุลักษณ์บอกว่า หลวงวิจิตรฯ ไปเน้นว่างานคือ เงิน เงินคืองาน บันดาลสุข อันนี้เห็นอย่างไรครับ

ดร. วิญญู :

พ่อผมเคยบอกผมหลายครั้งหลายหนนะครับว่า คำขวัญนั้น ไม่ใช่พ่อผมเขียน มีคนยกคำขวัญนั้นให้พ่อผมมาก ให้เครดิต มาก มีคำขวัญอื่นๆ อีกหลายเรื่องที่ท่านได้เขียนและได้เสนอ

ต่อท่านนายกในตอนนั้น แต่ว่าอันนี้ไม่ได้เขียน พูดแล้วพูดอีก บอกลูกๆ หลายครั้งหลายหน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์พุทธทาสจะพูดเกี่ยวกับประเด็นนี้อย่างไรครับ

พระสันติกโร :

คิดว่าเห็นด้วยกับท่านอาจารย์ปรีดีและหลวงวิจิตรฯ มากพอสมควรเลย เช่น เรื่องประหยัด ท่านก็เน้นมาก เรื่องไม่ต้องซื้อของต่างประเทศท่านก็เห็นด้วย และท่านได้พูดชัดเจนอยู่หลายครั้งว่า นโยบายที่จะพัฒนาด้านวัตถุฝ่ายเดียวก็ไม่ถูก มันโง่ ท่านพยายามพูดการพัฒนาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาคน พัฒนาศีลธรรม พัฒนาจิตใจ พัฒนาในทางธรรมะ ท่านเน้นมาตลอด คำขวัญที่ว่า “งานคือเงิน เงินคืองานฯ” ท่านก็แย้งมาตลอด ไม่ว่าคำขวัญนี้จะมาจากใครก็ตาม แต่มันไม่มีจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง ท่านคิดว่ามันบั่นบอบ ความสุขไม่ได้มาจากเงิน ท่านจะสอนว่า งานคือการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรมคือการทำงาน งานอยู่กับการทำหน้าที่สักอย่างหนึ่งที่ถูกต้องเพื่อตัวเองและผู้อื่น เป็นประโยชน์และไม่เบียดเบียนใคร หน้าที่นั้นไม่ได้ทำเพื่อเงิน ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ และถ้าใครทำอย่างนี้ก็จะมีความสุขในขณะที่ทำงานอยู่ และยังเอื้อประโยชน์แก่ผู้อื่น ในพระไตรปิฎกผู้ที่ประเสริฐ(เสฏฐิ) ไม่ได้ประเสริฐตรงที่มีเงิน ความประเสริฐอยู่ที่คุณธรรม

ดร. เจิมศักดิ์ :

การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยเท่าที่ผ่านมานะครับ ดูจะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับภาคของการเกษตร และก็ไม่ให้ความสำคัญกับชนบทเท่าที่ควร การกระจายรายได้ก็ไม่ดีเท่าที่ควร คิดว่าประเด็นนี้ ถ้าท่านผู้อาวุโสทั้งหลายจะมองว่าอย่างไร หลวง

วิจิตรฯ จะมองว่าอย่างไรครับอาจารย์

ดร. วิญญู :

ก็คงจะอยากเห็นการกระจายรายได้ให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ คงจะไม่มีประเด็นปัญหาอะไร เพราะว่าเห็นความแตกต่าง และความแตกต่างได้เพิ่มมากขึ้นทุกที แต่ประเด็นที่จะถามต่อไปคือประเด็นที่ว่า แล้วจะแก้ไขอย่างไรถ้ายังมีความแตกต่างทำนองนี้อยู่ เท่าที่ดูจากงานเขียนต่างๆ ก็กลับมาเรื่องเดิมที่ว่าบทบาทของรัฐมีมากว่ารัฐควรจะไปแก้ไขโดยใช้นโยบายของรัฐ โดยที่ดูจากบทความเกี่ยวกับเรื่องชาตินิยมหรือเรื่องอื่นๆ จะเห็นว่าอยากให้รัฐวิสาหกิจมากๆ มองว่า รัฐวิสาหกิจเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจได้ ท่านไม่ค่อยเชื่อเรื่องของระบบเอกชน ไม่เชื่อเรื่องของบทบาทนานาชาติ

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วการที่รัฐ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดูจะให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรม สัมเสียดออกมาชัดเจน ละเลยภาคการเกษตร แถมจะเหยียบเสียดด้วยซ้ำ ตั้งแต่ในอดีตมาแล้ว แบบนี้ให้หลวงวิจิตรฯ จะว่าอย่างไร

ดร. วิญญู :

ผมว่าถ้าดูเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ก็อาจจะมองเห็นสิ่งซึ่งไม่อาจเห็นเมื่อ ๓๕-๔๐-๕๐ ปีที่ผ่านมา ภาครัฐบาลอาจจะไม่เก่งเท่าที่คิดไว้ บางทีมีข้อบกพร่อง ข้อจำกัดหลายอย่าง และจำเป็นจะต้องเอาส่วนอื่นๆ มาช่วย ผมว่าอาจจะมองไปในแง่นี้ได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์พุทธทาสจะว่าอย่างไรครับ ประเด็นนี้

พระสันติกโร :

ขอกลับไปประเด็นเมื่อสักกัณฐ์หนึ่ง เพราะว่าเกี่ยวข้องกัน เมื่อท่านพูดถึงเศรษฐกิจ บางครั้งท่านก็พูดถึงเศรษฐกิจที่ดีเหมือนฝนตกเป็นทองคำ คือทุกคนในสังคมมีกินมีใช้พอสมควร ที่ถามว่าปรากฏการณ์ที่เศรษฐกิจกำลังล้มเหลว ก็ไม่ควรจะเอามาตรฐานของไอเอ็มเอฟหรือธนาคารโลกมาวัดว่าเศรษฐกิจถูกต้องหรือไม่ เศรษฐกิจมันดีเมื่อทุกคนในสังคมมีกินมีใช้พอสมควร ไม่ฟุ่มเฟือย ก็แน่นอน ท่านต้องมองว่าที่กำลังเป็นอยู่คงเป็นธรรมดา ธรรมดาของท่านตรงที่ว่า ระบบแบบปัจจุบันจะเกิดเรื่องความเห็นแก่ตัวซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมามากมาย ถ้าศึกษาความเป็นมาของเมืองอย่างง่ายๆ ก็ขึ้นกับการค้าและอำนาจทางการเมือง ซึ่งเบื้องหลังก็คือความเห็นแก่ตัว อันนี้คือที่มาของเมือง เมืองสมัยนี้รวมอำนาจทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเมือง การเงิน การศึกษา สื่อมวลชน เขาก็ใช้อำนาจนี้ตามความเห็นแก่ตัวของชนในเมือง แย่งน้ำ แย่งไฟฟ้า แย่งภูเขาของบ้านนอกมาสร้างตึกในเมืองใหญ่ๆ อย่างกรุงเทพฯ เป็นต้น คิดว่า เมื่อมองแบบวัฏจักรของธรรมชาติ ท่านคงเห็นว่า เมื่อคนในเมืองเห็นแก่ตัวหนัก และมีอำนาจ มันก็ต้องเป็นอย่างนี้

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์พุทธทาสเน้นที่เกษตรหรืออุตสาหกรรมอย่างไร

พระสันติกโร :

ชีวิตแบบเกษตรกรก็ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และมีหลายๆ อย่างที่จะศึกษาธรรมะได้ดี ท่านใช้คำว่าเป็นกล่อ* กับธรรมชาติ ชีวิต

* กล่อ : ศัพท์ท้องถิ่นภาคใต้ หมายถึงความสัมพันธ์ที่เอื้ออาทร ใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าระดับเพื่อนธรรมดา (คล้ายๆ คำว่า "เสี่ยว" ทางภาคอีสาน)

เกษตรกรไทยแบบเดิมมีอะไรที่เห็นแก่ตัวน้อย ชาวบ้านสมัยก่อนทำนาส่วนหนึ่งเพื่อถวายพระ ถ้านกมากินข้าวที่นาไม่เห็นว่าเป็นความเดือดร้อน ยอมเลี้ยงนกบ้าง แต่เดี๋ยวนี้ต้องเอายาเบื่อ เอายาพิษมาแก้ปัญหา จนเป็นอันตรายต่อลูกหลานมากขึ้น

ดร. เจิมศักดิ์ : เพราะทำเกษตรแบบอุตสาหกรรมมากขึ้น

พระสันติกโร : ใช่ ! เพราะฉะนั้น ท่านจึงเห็นว่า เกษตรกรแบบเดิมมีธรรมะ มีศีลธรรม ท่านจึงมีชาตินิยมในด้านนี้ สังคมไทย คนไทยมีอะไรดีๆ มานาน เสียหายที่ทิ้งเพื่อตามกันฝรั่ง

ดร. เจิมศักดิ์ : ซึ่งพระอาจารย์เองก็เป็นฝรั่งนี่ครับ (พูดทั้งหัวเราะ)

พระสันติกโร : ใช่ แต่ในบางส่วนก็เป็นไทย หรือนิยมแบบไทยๆ

ดร. เจิมศักดิ์ : อาจารย์ก็ฤทธิ์จะว่าอย่างไรในประเด็นนี้ครับ อาจารย์สมบัติ

อาจารย์สมบัติ : ถ้าตอบตอนนี้ท่านก็คงมีอารมณ์อะไรนิดหน่อย เพราะเข้าทางท่านแล้ว ก็คงจะย้อนกลับไปเลยล่ะว่า มียุคไหนไหนสมัยที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการเกษตร ชาวไร่ชาวนา ถ้าไม่ใช้รัฐบาลของท่านหรือพรรคการเมืองของท่าน และเหตุการณ์หรือการศึกษาช่วงนั้นปี ๒๕๑๗ ช่วงที่ตั้งพรรคจนกระทั่งถึงปัญหา เรียกว่าก่อนหน้านี้ไม่มีใครที่ให้ความสำคัญหรือให้ความสนใจกับปัญหาการเกษตรนี้มาก่อน

ดร. เจิมศักดิ์ : อย่างเช่น องค์การทองถิ่น สมาตำบล

อาจารย์สมบัติ : นั่นละครับ องค์การเหล่านั้นเกิดในช่วงนั้นทั้งนั้น ผมนั่งรวมอยู่ด้วยตอนที่เขากำลังนั่งคิด ผมเห็นเจตนาที่ดีของแต่ละคน ที่มาช่วยกันคิด ที่เห็นปัญหาของสังคมไทยที่จะต้องแก้ไขในขณะนั้น เงินผัน การประกันราคาข้าว สวัสดิการต่างๆ จนกระทั่งถึงสภาตำบล ซึ่งเป็นงานที่ท่านเป็นห่วง เป็นงานที่พวกท่านคิดกันไว้ เป็นการกระจายหลักประชาธิปไตยลงไปสู่ข้างล่าง ให้เขารู้กันว่า ถ้าจะเล่นต้องเล่นกันยังไง ด้วยความที่ได้เป็นรัฐบาลปีเดียว หลังจากนั้นจึงมีคนแก้ไขหมดเลย แปลงเสียหมดเลย มีแต่ชื่อเท่านั้นที่ซ้ำกัน แต่หลักการเปลี่ยนไปหมดแล้ว ไปอยู่ใต้เงาของมหาตมาของอะไรต่ออะไรหมด จนถึงเดี๋ยวนี้มันก็ไม่ใช้รูปนั้นเสียแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ความคิดเรื่องเกษตร เรื่องการมองปัญหาของชาวไร่ชาวนาก็มาลงที่ท่าน รวมถึงที่โกธนกโกธหนาที่ว่า ใครดำเรื่องเงินผันไม่ดี ท่านก็จะตอบกลับด้วยอะไรที่ประหลาดๆ ในทำนองที่ว่า ถ้าจะมีคนโกงขึ้นสักคนหนึ่ง หรือไม่กี่คน ไม่มากไม่มาย กับไอ้คนโกงกันใหญ่ๆ อย่างในปัจจุบันนี้ ท่านยอมมถูกดำ เอ้า มันจะเอาไงก็เอากัน ที่คนโกงกันตั้งมากตั้งมายไม่กล้าพูด พอมีคนโกงสักรายสองรายหรือไม่มากนักแล้วมาพูด หลักการนี้มันคงอยู่นี้ ท่านก็คงสู้ต่อไป

ดร. เจิมศักดิ์ : แล้วประเด็นไหนครับที่บอกว่า อยู่ภายใต้อิทธิพลของมหาตมา

อาจารย์สมบัติ : สภาตำบล รวมถึงเรื่องเงินผันก็ถูกเปลี่ยนมาเป็นเรื่องการพัฒนา กสข. การสร้างงานในชนบท ทุกรัฐบาลที่ต่อมาจากท่านไม่ทั้ง

เรื่องโครงการเงินผัน แต่ไปเรียกอะไรเสียใหม่ ปรับเรื่องปรับราวเสียใหม่ ซึ่งผมอยากจะเน้นที่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถ้ามาจนถึงวันนี้ ท่านคงไม่คิดถึงแค่ตรงนั้น เพราะอาจารย์คึกฤทธิ์ท่านเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ของเมืองไทย รู้จักปัญหาของเมืองไทยดีที่สุดคนหนึ่ง ท่านก็คงไม่มัวแต่จมปลักหรือจะเน้นแต่เรื่องการพัฒนาเกษตรแต่อย่างเดียว ท่านคงจะทำอะไรต่อไปอีก อุตสาหกรรมจะพัฒนาไปทางไหน ผมคิดว่าท่านคงจะมีไอเดียออกมาเยอะ รวมถึงจะหาอย่างไรจึงจะรักษาสิ่งแวดล้อมเอาไว้ได้ เพราะท่านห่วงว่า เมื่อไรที่อุตสาหกรรมโต ผมจำได้ว่าท่านเป็นคนโจมตีเรื่องนี้เป็นคนแรก เป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการเจริญไปเป็นนิคม ท่านว่า “ผมเสียดายสภาพสังคมที่จะเปลี่ยนไปหมด ชาวบ้านธรรมดาที่เคยอยู่กันอย่างพร้อมๆ พ่อแม่” หรืออะไรต่างๆ ในสังคมที่ท่านคิดว่าจะมีความสุขอยู่กับชาวบ้านก็ต้องเปลี่ยนไป ทุกคนจะตะเกียกตะกายกันเข้ามาในเมือง ตรงนั้นก็มีความห่วง ที่เคยพูดเอาไว้ พอมาถึงวันนี้ สังคมก็เปลี่ยน ผมว่ามันมีปัญหาอะไรอื่นๆ ที่น่าเป็นห่วงมากกว่านี้อีกเยอะ แต่ผิวนึกว่าภูมิปัญญาอันนั้นไม่อยู่เสียแล้ว

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์ปรีดี จะมองเรื่องนี้อย่างไรครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ นั้น ประการแรก ต้องการให้ชาวไร่ชาวนามีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ๒๔๗๕ ชาวไร่ชาวนาถูกเอาเปรียบน้อยกว่าในเวลานี้ แต่ก็ถูกเอาเปรียบโดยนายทุน ท่านต้องการประการนี้ที่หนึ่ง

ดร. เจิมศักดิ์ :

สหกรณ์หรือเปล่าครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

เดี๋ยวก่อน เดี๋ยวก่อนเดี๋ยวก่อน พื้นฐานอันแรกคือ อยากให้ วิถีชีวิตชาวไร่ชาวนาดีขึ้น และชาวไร่ชาวนานั้นสมัยนี้เรียกว่าเกษตรกร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศ ส่วนในการ อุตสาหกรรมนั้น เวลานั้นยังมีน้อย ผมไม่สามารถพูดได้ว่า ถ้า ท่านอาจารย์ปรีดีมาเห็นอุตสาหกรรมในเวลานี้จะคิดอย่างไร แต่ผมคิดแทนท่านได้อย่างหนึ่ง ถ้าอุตสาหกรรมจะมีก็ต้อง มีเพื่อรับใช้คนส่วนใหญ่คือชาวไร่ชาวนา และการจะเปลี่ยน ชาวไร่ชาวนามาเป็นนักอุตสาหกรรมนั้นเป็นไปได้ อาจารย์ปรีดี ตีประเด็นนี้ออก เป็นได้อย่างเดียวก็คือ มาเป็นกรรมกร มาเป็น ลูกน้องของนายทุน ผมว่าประเด็นนี้ อาจารย์ปรีดีคงยอมไม่ได้ และอุตสาหกรรมถ้าจะมี จะใช้เครื่องยนต์กลไก เครื่องยนต์ กลไกนั้นก็ต้องผลิตของเพื่อคนส่วนใหญ่ กล่าวคือ ผลิต บัจจายสี ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย สำหรับคน ส่วนใหญ่ในประเทศ อุตสาหกรรมที่เป็นอยู่ในเวลานี้เอา แรงงานคนมาผลิตไปป้อนตลาดโลก ผลิตของฟุ่มเฟือย ผม ว่าประเด็นนี้ อาจารย์ปรีดียอมไม่ได้เด็ดขาด เพราะเนื้อหาสาระ ของอาจารย์ปรีดีเป็นสังคมนิยม และในบางกรณีใกล้เคียงกับ ของหลวงวิจิตรฯ แต่อาจจะไม่ชาตินิยมเหมือนของคุณหลวง วิจิตรฯ นะครับ แต่เห็นว่า การให้รัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการ ผลิต ให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการชาวไร่ชาวนานั้น เห็น ว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ แต่ถ้าปล่อยให้พวกนายทุนทำแล้วมันมี โลกจริตนา จะนำไปสู่หายนะมากกว่า จริงอยู่ รัฐก็มีทางผลิต ได้ รัฐก็ฉ้อฉลได้ ท่านจึงเน้นที่ตัวธรรมศาสตร์ เน้นที่คุณ ธรรมมาเป็นตัวนำ แต่ว่าท่านไม่มีโอกาส ท่านอยู่ในอำนาจ เพียง ๑๕ ปี เวลานั้นท่านจะทำได้หรือไม่ก็ไม่ทราบ ส่วนความ คิดของท่านที่ว่า เครื่องยนต์กลไกนั้นมีคุณมีโทษอย่างไร

ผมยังไม่ทราบ ไม่เคยเห็นท่านเขียน ในส่วนตัวผมคิดว่า เครื่องยนต์กลไกนั้นให้โทษมากกว่าให้คุณ

ดร. เจิมศักดิ์ :

ปัญหาในวงการศึกษาของไทย ผมว่าโรงเรียนในชนบทถูกปิด เพราะว่ามีจำนวนนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ขณะเดียวกันชนชั้นกลางก็นิยมส่งลูกไปเรียนโรงเรียนนานาชาติ และมีการลอกเลียนตำราและผลงานทางวิชาการเกิดขึ้น ท่านอาจารย์พุทธทาส เรื่องนี้จะตอบว่าอย่างไรครับ

พระสันติกโร :

ถ้าการศึกษายังเป็นการศึกษาแบบหมาทางด่วนก็ไปไม่รอด เพราะสมัยนี้เขามองการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อจะใช้เศรษฐกิจในด้านที่จะเข้ามาทำงานในระบบอุตสาหกรรม ไม่ว่าภาคเกษตรหรือว่าภาคโรงงาน เราสอนให้บริโภคสิ่งต่างๆ ที่ถูกผลิตออกมา เราก็มียุติสร้างคนที่จะเป็นอย่างนี้ โรงเรียนก็ยังไม่ค่อยมีที่จะสอนให้คิด สอนให้ใช้สติปัญญา แม้ในระดับอุดมศึกษาก็มีน้อย ต่างประเทศก็ไม่ได้มีอะไรหนักหนาส่งเด็กไปเรียนนอกกลับมาก็ยังคิดไม่เป็น การสอนเด็กที่ขาดความสนใจในเรื่องของการมีศีลธรรม มีคุณธรรม ไม่สนใจที่จะสอนให้สามารถรู้จักควบคุมตนเองได้แล้ว ทุกคนก็คงจะเห็นแก่ตัว ระบบการศึกษาที่ถูกต้องจะต้องเป็นสิกขา คือต้องฝึกฝนที่จะขัดเกลาจิตใจ อย่างน้อยต้องควบคุมความเห็นแก่ตัวของตนเองไม่ให้ไปเป็นพิษภัยกับคนอื่น กับสังคม

ดร. เจิมศักดิ์ :

แปลว่าการศึกษาในปัจจุบันนี้ แยกออกไปเลยจากเรื่องของธรรมะ เรื่องของศาสนา

พระสันติกโร :

ใช่

ดร. เจิมศักดิ์ :

เรื่องของสิกขา คือ เรื่องของการขัดเกลา กิเลส

พระสันติกโร :

ใช่ ในเมื่อแนวคิดด้านการศึกษา ยังเป็นอย่างไร เป็นอยู่ ก็จะมองโรงเรียนเพียงแค่มั่นค้ำค่า มองแค่ระดับการใช้เงิน แต่ไม่ได้มองว่า ถ้าเด็กเรียนใกล้บ้าน ก็จะช่วยส่งเสริมครอบครัว ส่งเสริมชุมชน ท่านยอมรับว่า ต้องมีวิชาความรู้ทั่วไป และก็ต้องมีวิชาชีพ ถ้าแค่ ๒ อย่างนี้ ก็อาจจะฉลาด แต่ไม่รู้ว่า จะใช้ความฉลาดเพื่ออะไร หรือว่าหาเงินได้เลี้ยงชีพได้ แต่ไม่รู้ว่าเลี้ยงชีพเพื่ออะไร ก็เลยต้องมีสิ่งที่สูงกว่า คือ ธรรมะ ที่เหมาะสมกับเด็กในแต่ละระดับ เมื่อขาดธรรมะ ท่านก็เรียกว่า เหมือนหมาหางด้วน กินาส่งสารมัน มันไม่สมบูรณ์ หมาที่แสดงอาการเศร้าโศก แสดงอาการดีใจ มันก็จะใช้หางด้วย มันเป็นคำด่าแบบท่าน

ดร. เจิมศักดิ์ :

อาจารย์สุลักษณ์คิดว่า ท่านอาจารย์ปรีดีจะคิดอย่างไรครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

ในหลัก ๖ ประการนี้ การศึกษาเป็นหลักสุดท้าย แต่ท่านไม่ได้อธิบายอะไรมากนักครับ แต่ผมเชื่อว่า สำหรับอาจารย์ปรีดี ท่านเขียนไว้ว่า จะให้การศึกษาแก่ราษฎรอย่างเต็มที่ ราษฎรในที่นี้ ก็หมายถึงคนส่วนใหญ่ในประเทศ ซึ่งไม่ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ และเมื่อเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองนั้น เพื่อราษฎรอย่างเต็มที่ ใครก็ได้มาเรียนได้ทั้งนั้น เปิดเลยเป็นตลาดวิชา แต่ก่อนหน้านั้นเป็นเฉพาะขุนนางหรือว่าลูกคนรวยเท่านั้นที่เข้ามหาวิทยาลัยได้ แต่ผมว่า ถ้าท่านมี

โอกาสจัดการศึกษาได้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายมากที่ท่านไม่มีโอกาส
เว้นแต่ธรรมศาสตร์แห่งเดียวที่ท่านจัด และผมว่าท่านจัดได้
ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่ ถ้าท่านจัดในระดับมัธยม ประถม
กระจายไปตามหัวบ้านหัวเมือง ผมว่ามันจะเปลี่ยนอย่างสำคัญ
เลย คือให้ราษฎรทุกคนมีศักดิ์ศรี แต่ระบบการศึกษาทุกวันนี้
ไม่มีครับ เป็นระบบการศึกษาซึ่งทำลายทุกคน คนที่เข้าประถม
รู้สึกด้อยกว่าคนที่จบมัธยม มัธยมรู้สึกด้อยกว่าอุดม อันนี้
เป็นความเลวร้ายมาก นักเรียนในรู้สึกด้อยกว่านักเรียนนอก
ทุกวันนี้ก็เลยเห่อโรงเรียนที่มีอาจารย์ฝรั่งมาสอนถ้าไม่ได้ไป
เรียนเมืองนอก อันนี้เป็นสัญลักษณ์ของการอยู่ใต้อาณานิคม
ทางปัญญาของฝรั่ง ผมว่าอันตรายมาก ท่านอาจารย์ปรีดีไป
เรียนเมืองฝรั่งมานาน แต่ท่านเป็นคนไม่อยู่ใต้อาณานิคมทาง
ปัญญาของฝรั่ง

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วการที่จะหวังดีกรี มีการลอกเลียนวิทยานิพนธ์ก็ดี ผลงาน
ทางวิชาการก็ดี

อาจารย์สุลักษณ์ :

อ้อ ! อันนี้มันธรรมดาครับ เมื่อการศึกษามันขาดธรรมะ อันนี้
อาจารย์ปรีดีอาจจะไม่ได้พูดคำเดียวกับอาจารย์พุทธทาสนะครับ
แต่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองมันชัดเลย คนที่
มาเรียนที่นั่นจะต้องมีธรรมะ และธรรมะของท่านเป็นธรรมะที่
มาประยุกต์ใช้ในสังคมเมืองเวลานั้น เพราะขณะนั้น ผู้ที่จะจบ
ธรรมศาสตร์จะต้องมีปัจฉิมนิเทศ ต้องไปดูในคุก ต้องไปดูคน
ยากไร้เป็นอย่างไร ซึ่งเดี๋ยวนี้ไม่มี ไม่มีคนไปดูสลัม ซึ่งอาจารย์
ป่วยมาทำอยู่บ้างก็คือบัณฑิตอาสา ผมว่า การศึกษานั้นถ้าเอา
ธรรมะเข้ามา และธรรมะที่แท้จริงนั้นจะทำให้เห็นโครงสร้าง

สังคมว่ามันอยู่ดีธรรมดา ต้องทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ผมว่าคนก็จะเกิดมโนธรรมสำนึก เมื่อคนไม่มีมโนธรรมสำนึก คนมันก็จะทำผิดทุกอย่างครับ ขอให้ได้ชื่อเสียง ได้เงินทอง จะลอกเลียนอะไรก็ได้ เขียนตลบตะแลงต่างๆ ขอให้ได้ปริญญาตรี ได้ปริญญาโท เพื่อที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีนะ อาจารย์ปรีดีไม่ได้พูดนะครับคำนี้ ผมพูดเอง (เสียงฮา)

ดร. เจิมศักดิ์ :

ครับ ท่านอาจารย์สุลักษณ์พูดเอง ท่านอาจารย์วิญญู แล้วหลวงวิจิตรฯ จะวิพากษ์การศึกษาตรงนั้นว่าอย่างไรครับ

ดร. วิญญู :

ผมคิดว่า ท่านคงมองไปในแง่ที่ว่าเวลานี้มีปัญหา แต่ทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้ แทนที่จะมัววิตกกังวลว่าปัญหานั้นมันเลวร้ายอย่างไร สำหรับวิธีการแก้ปัญหานั้น มีบทความที่เขียนไว้หลายเรื่องที่น่าสนใจในเรื่องธรรมชาติอย่างที่ท่านสันติกโรพูดถึงเมื่อครั้งนี้ โดยที่ท่านได้รับการศึกษาจากวัดมาตั้งแต่เด็ก ก็ให้ความสำคัญกับธรรมชาติมาก มีหนังสือและบทความหลายเรื่อง ไม่ว่าจะในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ก็โยงถึงธรรมะทั้งนั้น และมีความเชื่อว่า การมีการศึกษาทางธรรมะ การทำให้คนเป็นคนดีมีความสำคัญ เป็นสิ่งที่ขาดแคลน อยากจะเห็นเรื่องทำนองนี้มากขึ้น

ดร. เจิมศักดิ์ :

ประเด็นปัญหามันมีว่า ปัจจุบันนี้โรงเรียนในชนบทต้องถูกปิด เพราะคนไม่ยอมเรียน ขณะเดียวกันชนชั้นกลางในเมืองก็ไม่อยากให้ลูกเรียน พาไปเรียนโรงเรียนนานาชาติหรือส่งไปเรียนต่างประเทศ มันบอกถึงอะไรก็ไม่รู้ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยว่า การศึกษาที่รัฐจัดหรือใครจัดก็ตามในประเทศไทยไม่มีคนอยาก

เรียน ถ้าอย่างนี้หลวงวิจิตรฯ จะแก้อย่างไร หรือคิดว่าปัญหา
อยู่ที่ตรงไหน

ดร. วิญญู :

ปัญหาคงอยู่ที่ผู้ที่จัดระบบการศึกษา ถ้าหากว่าบริการที่ให้อยู่
เวลานี้ไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้ จะต้องศึกษาดูว่าทำไมจึงเป็น
อย่างนั้น และจะแก้ไขอย่างไร และถ้าหากว่าเป็นเช่นนั้นจริงก็จะ
ต้องให้บริการแตกต่างไปจากที่ให้อยู่เวลานี้ เพื่อจะมีคนสนใจ
หันมาใช้ และถ้าดูตามความคิดเห็นของท่านเอง ท่านพูดอยู่
เรื่อยๆ ว่า การศึกษาไม่ว่าจะภายในหรือนอกประเทศไม่ว่าจะ
ถือว่าลึกลับดีกว่ากัน แต่สิ่งที่อยากให้เห็นอยู่เรื่อยๆ ก็คือ ขอให้
มีการศึกษาเกี่ยวกับความดี ธรรมะ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนไทย
หรือต่างประเทศ ซึ่งจะต้องเป็นบทบาทของทางวัด ของทาง
ครอบครัว ที่จะทำให้ลูกหลานรู้จักว่าอะไรดี อะไรไม่ดี สิ่งนี้
เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

ดร. เจิมศักดิ์ :

คุณสมบัติครับ ท่านอาจารย์ศีกฤทธิจะว่าอย่างไรครับ

อาจารย์สมบัติ :

ผมว่าอาจารย์จะมองปัญหาแรกที่ตรงการสร้างความสำเร็จใน
ชนบท เหมือนที่เคยมีผู้สมัครผู้ว่าฯ คนหนึ่งพูดไว้ว่าจะหยุด
เมืองไว้แค่นี้ เมืองยังไม่ต้องให้อะไรมันเจริญเข้ามา เอาที่ชนบท
ให้มันเจริญขึ้นมาให้ได้ก่อน เพราะฉะนั้น สถานศึกษาหรืออะไร
ที่ท่านจะมองแก้ปัญหาก็คือว่า ไปทำในชนบทให้มันดีขึ้นมา
ทำโรงเรียนให้พอ มีคุณภาพ ครูก็พอใจที่จะอยู่ แล้วเด็กก็จะ
ได้ไม่ต้องเข้ามาในเมืองใหญ่ ผมว่านั่นเป็นปัญหาแรกที่ท่าน
มองเห็น ส่วนอีกปัญหาที่เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ผมว่า
เท่าที่เห็น ท่านจะเน้นมากที่การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

ระดับประถมหรือมัธยมรู้สึกว่าคุณจะพูดถึงน้อยมาก หรือเขียนถึงน้อยมาก แต่พอถึงการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย อาจารย์ก็กตัญญูท่านห่วงผู้สอนมากกว่านักเรียน ห่วงว่าทุกวันนี้ผู้สอนมีความรู้มากน้อยแค่ไหน หรือมีแต่ความรู้ที่จำเรียนมาแต่ไม่รู้จักตัวของตัวเอง และไม่รู้จักเมืองไทยเลย แล้วจะสอนให้เด็กโตขึ้นมาเป็นเด็กที่รู้จักอะไรต่ออะไรได้อย่างไร อาจารย์จะเหยยไครต่อไครเสมอว่า คุณอย่าคิดว่าคุณนั่งอยู่บนหอคอยงาช้าง หมดยุคเสียที่ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะรู้แต่เฉพาะในตำรา เพราะไม่ลงมาติดดิน ไม่รู้จักอะไรหมด เด็กก็จะรู้จักแต่จากตำราที่อาจารย์ไปจำเรียนมาจากเมืองนอก

ดร. เจิมศักดิ์ :

มีเหตุการณ์ใหญ่ที่เกิดขึ้นในเมืองไทยเมื่อเร็วๆ นี้ กรณีที่ตำรวจฆ่าผู้ต้องหาคดียาเสพติดทั้งหมด ๖ ศพ ที่สุพรรณบุรี ทั้งๆ ที่ผู้ต้องหามอบตัวและก็ไม่มีความผิด สะท้อนภาพการใช้อำนาจเกินสมควรต่อผู้คนอย่างไร ถ้าอาจารย์ก็กตัญญูอยู่ อาจารย์ก็กตัญญูจะเขียนหรือว่าจะพูดอย่างไรครับ

อาจารย์สมบัติ :

อันนี้จะต้องเดาใจ เพราะไม่แน่ใจจริงๆ ผมว่า ท่านจะมีวิจักษณ์ญาณอะไรบางอย่างซึ่งไม่ค่อยเหมือนคนอื่นเขานัก ท่านอาจจะเขียนขึ้นว่า การกระทำอย่างนี้ไม่ดียังไร แต่ถ้าไม่ทำอย่างนี้จะไม่ได้ดีอย่างไร สรุปสุดท้ายผมว่า เพราะว่าคุณพ่อท่านก็เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ท่านก็ต้องเชียร์ตำรวจไว้ก่อน เพราะเดาไว้ว่าจะต้องเป็นฟอร์มหนึ่งในการเขียนบทความของท่านซึ่งมักจะบิดสถานการณ์อะไรบางอย่างได้ งานนี้ผมว่า ท่านจะต้องพยายามชี้ให้เห็นว่าคนที่ด่าแต่ตำรวจ ด่าแล้วจะได้อะไรขึ้นมา ส่วนคนที่เชียร์ตำรวจ ท่านอาจจะบอกว่า นี่คุณไปเชียร์

อย่างนี้ผลที่เกิดตามมาเป็นอย่างไรอีก ผมว่าการที่พยายามทำให้คนมองเห็นภาพอย่างนั้นแล้วค่อยบิตตอนท้าย นี่คือวิธีการวิจารณ์รัฐบาล วิจารณ์เหตุการณ์ หรือจะวิจารณ์อะไรของท่านเรื่อยมา ผมเดาเลยว่า สุดท้ายท่านก็ต้องบอกว่า ท่านเป็นลูกตำรวจ เพราะฉะนั้น ยิ่งไงๆ ท่านเข้าข้างตำรวจไว้ก่อน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้า ๕-๖ คนนี้ไม่ใช่คนเล็กคนน้อย ท่านคิดว่าจะถูกยิงตายไหมครับ

อาจารย์สมบัติ :

ไกลขนาดนั้น ผมคงจะคิดแทนให้ไม่ได้แล้วครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

ขอคิดแทนอาจารย์คึกฤทธิ์ก่อนได้ไหม

ดร. เจิมศักดิ์ :

ได้ครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

ถ้าเป็นคนใหญ่คนโตและคนละพวก ก็สมน้ำหน้ามัน อดีต รัฐมนตรี ๔ คนที่ถูกคุณเผ่าฆ่าตาย คนละพวก คุณคึกฤทธิ์ไม่เคยพุดเลย คุณคึกฤทธิ์มีหนังสือพิมพ์อยู่ในมือด้วยเวลานั้น สำหรับอาจารย์ปรีดี แน่แน่นอนครับ ทั้งหมดต้องเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม กฎหมายต้องเป็นใหญ่ ตำรวจอาจจะผิดก็ได้ อาจจะถูกก็ได้ แต่ทั้งหมดนี้จะต้องดำเนินตามขั้นตอนแห่งกระบวนการยุติธรรม ถ้าท่านบริหารบ้านบริหารเมือง ท่านต้องไปวิธีนี้ เมื่อคนมีอำนาจ มีปืนอยู่ในมือ จะใช้ปืนต้องมีธรรมะเป็นหลัก ต้องใคร่ครวญให้ถูกต้อง ทำอะไรโดยพลการไม่ได้ อาจารย์ปรีดีท่านถือหลักประชาธิปไตย ถือธรรมะเป็นอำนาจ ไม่ใช่ถืออำนาจเป็นธรรมะ

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านหลวงวิจิตรฯ จะคิดอย่างไรครับ

ดร. วิญญู :

ผมคิดว่าคงจะไม่วิจารณ์เฉพาะเรื่องไป แต่จะดูในแง่หลักการ คงจะตั้งปัญหามาถามตัวเองหลายอย่างด้วยกัน รวมถึงว่าทำไม คนจึงมองตำรวจในแง่ดี มันมีปัญหาที่ลึกซึ้งมากกว่าการจะไปฆ่าคน ๖ คนนี้ อาจจะมีปัญหาดังแต่ในโครงสร้างในกรมตำรวจเอง ธรรมชาติในกรมตำรวจเอง และแม้แต่ในแง่ประชาชนเอง ถ้าจะแก้ปัญหานี้ คงจะต้องดูย้อนหลังไปอีกหลายประเด็น จึงจะแก้ปัญหาได้ อันนี้คือที่ผมเห็นในการแก้ปัญหาของท่านที่หลายๆ มา

ดร. เจิมศักดิ์ :

เห็นภาพนี้แล้วเดาใจว่า ท่านจะสบายใจหรือไม่สบายใจ

ดร. วิญญู :

ก็ไม่สบายใจ ผมคิดว่าคงจะไม่มีใครที่เห็นภาพนี้แล้วจะสบายใจ แต่คงตั้งปัญหาว่าทำไมรูปแบบนี้จึงเกิดขึ้น

ดร. เจิมศักดิ์ :

บางคนก็มองว่า เมื่อเป็นผู้ร้ายก็สมควรตาย ท่านจะมองอย่างไรครับ

ดร. วิญญู :

คงจะมองในแง่ที่ว่า เวลานี้มีคน ๖ คน ถูกฆ่าตาย ไม่ว่าจะเป็นผู้ร้ายหรือว่าโดนใครฆ่าก็ตาม เป็นเรื่องที่ไม่งladปารณา เพราะฉะนั้น ควรหาวิธีป้องกันไม่ให้เรื่องทำนองนี้เกิดขึ้น ควรจะหาทางแก้ไขต่อไปข้างหน้า

ดร. เจิมศักดิ์ :

พระอาจารย์สันติกโรครับ ท่านอาจารย์พุทธทาสจะว่าอย่างไร

พระสันติกโร :

คิดว่าท่านคงเสียใจที่เรื่องอย่างนี้เกิดขึ้นในสังคมไทย อาตมา

ไม่ทราบรายละเอียดนัก อาจจะมีคำถามว่า คนเหล่านี้ถูกฆ่าปิดปากหรือไม่ ท่านคงเสียใจว่าเหตุการณ์แบบนี้ยังเกิดขึ้นอยู่ ท่านคงเห็นว่ามันถูกต้อง ทำแบบนี้ไม่ใช่หน้าที่ตำรวจ หน้าที่ตำรวจคือการรักษาความเรียบร้อยของบ้านเมืองตามกฎหมาย และกฎศีลธรรม แต่หน้าที่พิพากษาเป็นของอีกกลุ่มหนึ่ง การพิพากษาเอาเองว่าคนเหล่านี้ผิดไม่ใช่หน้าที่ตำรวจ การแย่งหน้าที่ของคนอื่นก็ผิด ทำให้ระบบยุติธรรมปั่นป่วน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านเองก็เป็นพระ ยึดหลักธรรมะ แต่ยังมีพระบางรูปบอกว่า การฆ่าโจรหรือการฆ่าคอมมิวนิสต์นั้นไม่บาป ผมเคยได้ยินในเมืองไทย อย่างนี้จะให้ผมเข้าใจได้อย่างไร

พระสันติกโร :

บางอย่างต้องศึกษาโดยดูว่าใครพูด เขามีเจตนาอะไร เขามีผลประโยชน์อะไร เขาพูดโดยบริสุทธิ์ใจหรือไม่ เราจึงจะให้ความสำคัญกับคำนั้นมากหรือน้อย สมัยนี้มีหลายกรณีเหมือนกันที่พุทธศาสนาถูกใช้เป็นเครื่องมือของการเมือง อย่างไรก็ตาม การฆ่าก็ผิดศีลข้อแรก ไม่ว่าใครฆ่าใคร และผิดหลักอหิงสาด้วย

ดร. เจิมศักดิ์ :

สังคมไทยในปัจจุบันนี้กำลังสูญเสียเอกลักษณ์ความเป็นไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการพูด เรื่องของการแต่งกาย การกินการอยู่ ดูละม้ายคล้ายฝรั่งมากขึ้นทุกที การเปลี่ยนแปลงนี้คิดว่ามันดีขึ้นหรือว่ามันเลวลง ถ้าท่านอาจารย์ศีกฤทธิอยู่จะว่าอย่างไร

อาจารย์สมบัติ :

ผมคิดว่าท่านคงมองปัญหานี้อย่างไม่วิตกกังวลอย่างไร ท่าน

จะแยกว่ามันเป็นแพชั่น มันมาวูบเดียว ครั้งเดียว เดี่ยวมัน
ก็ไป ปัญหาว่า ถ้าเรารู้วิถีทางของคนไทยว่าจะทำอะไร ท่าน
ก็คงจะบอกว่าช่างเถอะ เพราะคนที่จะแต่ง ที่จะทำอย่างนั้นก็
มีแต่เพียงแค่นี้เด็ก หรือคนหนุ่มที่ร้อนแรงในความคิดเห็นอยาก
จะทำอะไร และสักวันหนึ่งผู้ใหญ่ออย่างนั้นก็กลับมาเป็นไทย
อย่างเดิม เพราะฉะนั้น ความเป็นไทยไม่ได้อยู่ที่การแต่งกาย
มันอยู่ที่ความคิด ความเห็น การศึกษามากกว่า ท่านจะพูดอย่าง
นี้เสมอ ท่านก็มักจะไม่มองว่าเป็นปัญหาใหญ่ และบางครั้ง
ท่านก็จะตำราคนที่มองเห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ ท่านจะด่ากลับ
เข้าให้ว่า ถ้าจะคุยกับท่านแล้วเลิกคิดว่าไอ้นี้เป็นปัญหา เพราะ
ว่าไอ้สิ่งที่อยู่ในหัวมันสำคัญกว่าสิ่งที่อยู่ในตัว

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วเรื่องนี้หลวงวิจิตรฯ จะว่าอย่างไรครับ

ดร. วิญญู :

ก็คงจะไม่เห็นเป็นปัญหาใหญ่เหมือนกันนะครับ ถ้าท่านอยู่ตอน
นี้ก็คงมองในแง่ที่ว่า ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนเป็นสากลนิยม
ก็ตาม ในระยะหลังๆ นี้ก็มีการเปลี่ยนกลับแล้ว มีการนิยม
หันมาใช้ของไทยมากขึ้น ก็คงเรียกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลง
เป็นระยะ เป็นรสนิยมของคนไป แต่คงจะมองในแง่ที่ว่า รัฐบาล
เองน่าจะจะมีบทบาทให้คนชอบใช้ของไทยมากขึ้น ให้คนนิยม
วัฒนธรรมไทยมากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้ก็กลับเข้าไปในเรื่องชาตินิยม
อีกแล้ว

ดร. เจิมศักดิ์ :

นี่แหละครับที่ผมสับสน ผมพยายามศึกษาท่านหลวงวิจิตรฯ
แต่ประเด็นนี้สับสนมาก ท่านนิยมความเป็นไทย ชาตินิยมอย่าง
ที่เราพูดกัน แต่ขณะเดียวกันในยุคนั้น ตอนนั้น ก็นิยมให้

แต่งกายคล้ายฝรั่งเหมือนกัน ให้สวมหมวก และให้มีการหอม
แก้มมารยาทก่อนออกจากบ้าน ซึ่งเป็นธรรมเนียมฝรั่ง ตรงนี้จะ
อธิบายอย่างไร

ดร. วิญญู :

อันนี้ก็เป็นเครดิตอันหนึ่งที่มีคนให้กับหลวงวิจิตรฯ ว่า เป็นคน
คิดริเริ่มให้มีการสวมหมวก ใส่รองเท้า ใส่ถุงเท้า

ดร. เจิมศักดิ์ :

จริงๆ ไม่ใช่หรือครับ

ดร. วิญญู :

จริงๆ ไม่ใช่ ท่านอยู่ในรัฐบาลตอนนั้นจริง แต่ว่าไม่ได้มีบทบาท
มากมายอะไรในเรื่องนโยบายของรัฐบาล ท่านพูดอยู่เสมอว่า
ตอนนั้นก่อนสงครามปี ๒๔๘๕ ท่านพูดถึงหลายครั้งว่า ความ
สัมพันธ์ของท่านกับท่านนายฯ จอมพล แปลก กับความสัมพันธ์
กับท่านนายฯ จอมพล สฤษดิ์แตกต่างกัน ปี ๒๕๐๐ ท่าน
ใกล้ชิดกับท่านจอมพล สฤษดิ์มากกว่าตอนที่ท่านอยู่ในรัฐบาล
ของท่านจอมพล แปลก เพราะฉะนั้น ท่านอาจจะมีความบทบาท
ในเรื่องเพลงรักชาติ เรื่องละคร แต่ว่าไม่ได้มีบทบาทในเรื่อง
การแต่งกายแบบฝรั่ง

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วเรื่องการเปลี่ยนชื่อสยามประเทศเป็นชื่อประเทศไทย อัน
นี้เป็นท่านหรือเปล่าครับ

ดร. วิญญู :

อันนี้มีส่วนด้วย และคงมีหลายคน ในคำอธิบายที่ให้มาเรื่อยๆ
ก็ระบุว่า คนไทยเราเรียกตัวเองว่าไทยมาตลอดเวลานับพันปีมา
แล้ว แล้วคำว่าสยามเป็นภาษาต่างประเทศ เริ่มต้นที่คนจีน
เรียกคนจีนตอนใต้ซึ่งเป็นคนไทยตอนนั้นว่า เซียมล้อ ก็ใช้คำ

นั้นมา อันนี้ก็เกี่ยวข้องกับปัญหาชาตินิยม เรื่องรักชาติอีกแล้ว ถ้าพูดถึงเรื่องเชื้อชาติไทยนี้ ไม่ใช่มีแต่เชื้อชาติไทยอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังมีเชื้อชาติไทยอยู่นอกประเทศทางเหนือ ทางตะวันออกเฉียงเหนืออยู่อีกมาก จึงได้นิยมใช้คำว่า ไทย มากกว่าคำว่า สยาม

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์สุลักษณ์ครับ ท่านอาจารย์ปรีดีจะว่าอย่างไรครับ ประเด็นนี้

อาจารย์สุลักษณ์ :

เห็นตรงกันข้ามเลยครับ ท่านอาจารย์ปรีดีใช้คำว่าประเทศสยามตลอดเวลา เพราะถ้าคุณใช้คำว่าประเทศไทย แล้วเพื่อนของเราอีก ๔-๕ ล้านที่อยู่ปัตตานี นราธิวาส สตูล สงขลา เขาจะว่าอย่างไรครับ เขาไม่มีความพอใจที่เขาเป็นไทย แต่เขาอยู่ในประเทศสยามได้ แล้วประเทศต่างๆ นี่ ชื่อประเทศเขาใช้คำต่างประเทศมาตั้งชื่อประเทศก็ถมเถไปครับ อย่างคำว่า บริเทนใหญ่ นี่ก็เป็นภาษาละติน เป็นประเทศอังกฤษ ทั้งนั้นแหละครับ ใช้ภาษาต่างประเทศทั้งนั้น

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วเรื่องเอกลักษณ์การแต่งกายล่ะครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

อาจารย์ปรีดีใกล้เคียงสำหรับงาน เพราะว่าท่านเป็นข้าราชการ ถ้าข้าราชการให้แต่งสากล ท่านก็แต่งสากล ราชการให้แต่งเครื่องแบบ ท่านก็แต่งเครื่องแบบ แต่เวลาอยู่บ้านนั้น ท่านจะแต่งแบบชาวบ้าน นุ่งกางเกงแบบชาวบ้าน ผูกผ้ายกี่หรือผ้าขาวม้า ใส่เสื้อก๊วยเฮงหรือเสื้อคอกลม ขณะเป็นผู้สำเร็จฯ ท่านคิดงานการแผ่นดินที่ทำเนียบทำข้างก็ทำอย่างนี้ ท่านมีเอกลักษณ์แบบนี้

มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย ชนชั้นปกครองควรจะมียุติ
ชีวิตใกล้เคียงราษฎรส่วนใหญ่ อันนี้เป็นประเด็นหลัก ส่วน
การจะเปลี่ยนไปตามสากลหรือไม่อย่างไรนั้น ท่านเห็นว่า ถ้า
เปลี่ยนไปแล้วไม่เสียหลักไม่เสียเกณฑ์ ก็เปลี่ยนได้ ถ้าเปลี่ยน
จนเสียหลักเสียเกณฑ์นั้นท่านไม่เปลี่ยน

ดร. เจิมศักดิ์ :

อาจารย์ปรีดีจะว่าอย่างไร ถ้าเห็นอาจารย์สุลักษณ์มุ่งทางเง
ขาวเล ไล่เสือผ้าป่านคอกลมอย่างนี้ ถือไม้เท้า แต่ขณะเดียว
กันกินเบียร์ฝรั่งขวดเขียวๆ

อาจารย์สุลักษณ์ :

อาจารย์ปรีดีก็เคารพสิทธิของผม เพราะผมไม่ใช่อาจารย์ปรีดี
แต่ถ้าอาจารย์ปรีดีมาออกโทรทัศน์อย่างนี้ คงแต่งตัวเหมือน
ทั้งสองท่านนั้น อันนี้เป็นสิทธิของราษฎรแต่ละคน เมื่อผม
ไปเยี่ยมท่านที่ปารีส ท่านก็ทำอาหารไทยให้กิน และก็มีอาหาร
ฝรั่งเสปนด้วย และก็มีไวน์ให้ผมด้วย ท่านว่า “เพราะตลอด
เวลาที่อยู่ปารีส คนที่นี่เขาชอบกินไวน์ หวังว่าคุณคงไม่
รังเกียจ” คือเรื่องนี้ท่านไถ่เกลี้ย ไม่มีจุดแน่นอน

ดร. เจิมศักดิ์ :

ไม่ใช่เอกลักษณ์ของไทยต้องอย่างนั้นอย่างนั้นะครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

ไม่ ไม่ ไม่ ไม่ เอกลักษณ์ของไทย ถ้าถามท่าน ของท่าน
คิดว่า เอกลักษณ์ คือ คนส่วนใหญ่น่าจะแต่งตัวเหมือนกัน
คล้ายกันได้ เครื่องแต่งเนื้อแต่งตัวน่าจะเหมาะกับดินฟ้าอากาศ
เหมาะกับคนส่วนใหญ่ นี่ถ้าให้ชาวนามาแต่งฝรั่ง ผูกเนกไท ใส่
เสื้อนอก ท่านคงเห็นว่าผิด ซึ่งสมัยหนึ่งจอมพล ป. บังคับ
ซึ่งอันนี้ผมก็ตั้งใจจะครับที่หลวงวิจิตรฯ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ

เรื่องจับเมียนี่ก็บังคับโดยออกกฎหมาย และจับด้วย ถ้าใครไม่ใส่หมวกจับเข้าคุกเลย เหมือนเวลานี้ก็มีกฎหมายอยู่นะครับว่า ถ้าใครไม่ยืนเคารพธงชาติ เวลา ๘ โมงเช้า ๖ โมงเย็น ก็ถูกจับนะครับ แต่ว่าไม่ได้เอากฎหมายมาทำจริงๆ จังๆ บ้านเมืองไทยมันน่าอยู่ตรงนี้เองครับ กฎหมายยังมีอยู่ เพราะลึกๆ ยังเป็นรัฐเผด็จการอยู่ ยังไม่ได้เป็นประชาธิปไตย

ดร. เจิมศักดิ์ :

เรื่องนี้ท่านอาจารย์พุทธทาสจะว่าอย่างไรครับ

พระสันติกโร :

ท่านอาจารย์เคยพูดถึงคำว่า “ไท” บ่อยครั้ง ไท คืออิสระ ซึ่งคนไทยควรทำความเข้าใจกับคำนี้ดีๆ คือต้องเข้าใจในทางธรรมะด้วย ไท คืออิสระจากกิเลส อิสระจากความเห็นแก่ตัว ไม่เป็นทาสของมัน ฉะนั้นท่านคงไม่สนใจรายละเอียดของการแต่งตัว ขอเพียงเรียบง่ายและไม่เป็นไปเพื่อกิเลส เช่น การแต่งตัวสมัยใหม่ที่เอากามารมณ์เป็นใหญ่ ขอแต่ควบคุมความเห็นแก่ตัวเพื่อจะอยู่ร่วมกันได้ ไม่ขัดแย้งกัน ไม่ฆ่ากัน ถ้ามีความเป็นไทแบบนี้ก็ไม่ต้องใช้อำนาจเช่นฆ่าประชาชนอย่าส่งเสริมกิเลส เรื่องดีๆ ก็ตามมา ถ้าไปตกเถียงเรื่องเปลือกนอกโดยขาดหลักที่ลึกกว่าก็ป่วยการ วัฒนธรรมไทยมีหลายอย่างที่ท่านชมเชย เพราะมันช่วยควบคุมความเห็นแก่ตัว แต่ประเพณีไหนส่งเสริมความเห็นแก่ตัวท่านไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ท่านไม่เห็นว่าจะทำให้คนเป็นคนดีด้วยการบังคับ

ดร. เจิมศักดิ์ :

คนไทยปัจจุบันไม่น้อยที่เชื่อในการเสกเป่า เคาะกะโหลก ปลุกเสกเครื่องรางของขลัง และท้ายที่สุดก็มีจำนวนไม่น้อยที่ไม่อยู่ในพระธรรมวินัย พุทธพาณิชย์ก็เจริญรุ่งเรืองในปัจจุบัน

ถ้าท่านเอาโล่ห์ทั้ง ๔ ยังอยู่ท่านจะรู้สึก ท่านคิดอย่างไร ขอนิมนต์
ความเห็นของท่านพุทธทาสก่อนนะครับ

พระสันติกโร :

หน้าที่พระอยู่ที่ความเป็นผู้ประเสริฐ เสกเป่าไม่ใช่ผู้ประเสริฐ
พระวินัยก็ห้าม การแทงเลขวัย เรื่องสะเดาะเคราะห์เหล่านี้
ผิดวินัยทั้งสิ้น พระพุทธเจ้าทำอย่างนั้นแน่นอน ถ้าเป็นพระ
จะมีชีวิตอยู่เพื่อเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ปฏิบัติธรรม ช่วย
ประชาชนในทางธรรมะ คนไหนก็ตามที่ห่มเหลืองก็ดี โกงหัว
ก็ดี แต่ไม่ทำงานดี ไม่ใช่พระที่แท้จริง เป็นแค่คนห่มเหลือง ท่าน
เคยพูดเสมอ เหมือนพ่อที่ไม่รักลูก ไม่ทำอย่างที่พ่อควรทำต่อลูก
ก็ไม่ใช่พ่อที่แท้จริง เป็นพ่อแค่สายเลือด แต่ไม่มีจิตใจเป็นพ่อ
เหมือนครูก็เช่นกัน ถ้าเป็นแค่ครูเพื่อเอาเงินเดือนก็ไม่ใช่วุฒิชัย
ถูกต้องตามความหมายของ “ครู”

ดร. เจริญศักดิ์ :

ได้แต่ซื้อ

พระสันติกโร :

ใช่ อยู่กับการทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ซึ่งอยู่ในจิตใจด้วย ไม่ใช่เพียง
แค่พฤติกรรมรูปแบบเปลือกนอก

ดร. เจริญศักดิ์ :

ตกลงที่มีคนห่มเหลืองมาก มีความจำเป็นไหมที่จะต้องมีการ
คัดเลือกผู้ที่จะบวช

พระสันติกโร :

ในพิธีบวชจะมีคำถามว่า เป็นมนุษย์ใหม่ มีโรคติดต่อกันไหม

ดร. เจริญศักดิ์ :

ผมก็เห็นเขาก็ท้องๆ กันไป

พระสันติกโร :

ใช่ เป็นการทอ้งลักแต่ว่าเป็นพิธิ แต่ถ้าเป็นพิธิบวชที่สวนโมกข์ จะใช้เวลานาน เพราะว่าท่านอาจารย์จะอธิบายทุกขั้นตอนให้ เจ้านาครู้เรื่องว่ากำลังทำอะไร และอธิบายพ่อแม่ด้วยว่า ลูก กำลังทำอะไร คือท่านไม่ชอบว่าลักแต่ทำพิธิ พิธิที่สวนโมกข์ บางอย่างยืดยาว เพราะว่าท่านใช้เวลาในการอธิบายว่ากำลังทำอะไร เพราะฉะนั้น ในการบวชก็มีการคัดเลือกอยู่ ไม่ใช่ว่า รัดกุมมาก แต่ก็มีย่อย เช่น มีอุปมาบวชเพื่อหนีคดี มันไม่ใช่ พุทธศาสนา ในกรณีอย่างนี้ แต่ถ้าท่านทำอะไรไม่ได้ ท่านก็พูดว่า ไม่มีอำนาจ เราทำเท่าที่ทำได้ พยายามอธิบายหลักการ แต่ถ้าคนไม่ฟังก็บังคับไม่ได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

อย่างผู้มีอำนาจนี่ก็คือมหาเถรสมาคม

พระสันติกโร :

ก็ไม่ทราบ เรื่องนี้ท่านอาจารย์ไม่เคยพูดโดยตรง ถ้าถามอาตมา ต้องศึกษา พ.ร.บ. สงฆ์ จึงจะรู้ว่าอำนาจอยู่ที่ไหน ? ไม่ได้อยู่ที่ มหาเถรฯ

ดร. เจิมศักดิ์ :

ท่านอาจารย์ปรีดี จะว่าอย่างไรครับ

อาจารย์สุลักษณ์ :

อาจารย์ปรีดีนับถือท่านพุทธทาสมากนะครับ อาจารย์พุทธทาส มาแสดงปาฐกถาธรรมที่พุทธธรรมสมาคมที่กรุงเทพฯ เวลานั้น อาจารย์ปรีดีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ผมเชื่อว่าเป็นครั้ง เดียวที่ผู้สำเร็จราชการฯ ไปฟังปาฐกถาที่พระบ้านนอกมาแสดง เวลานั้นรู้สึกว่ายังไม่ได้เป็นพระครูด้วยซ้ำไป ยังเป็นพระมหาเงื่อม อยู่ อาจารย์ปรีดีศรัทธาท่านพุทธทาสมาก อยากให้มีสวนโมกข์ เกิดขึ้นที่อยุธยา เพราะฉะนั้น ในแง่นี้ อาจารย์ปรีดีอุดหนุน

พระซึ่งปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เมื่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ท่านได้นิมนต์สมเด็จพระวันรัต วัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในวงการคณะสงฆ์เวลานั้น โดยเฉพาะในด้านคันถธุระ* ในด้านปริยัติศึกษา มาเกี่ยวข้องโดยตรงกับมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เพราะฉะนั้น อาจารย์ปรีดีอดหนุนพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ แต่ขณะเดียวกันเวลานั้นยังไม่มีพุทธพาณิชย์ โสยศาสตร์ยังไม่แพร่หลายและเทอะขนาดนี้ อาจารย์ปรีดีเห็นว่าถ้าคนยังอ่อนแอ สิ่งสิ่งที่เรียกว่าศาสนาพุทธแบบชาวบ้านบ้างก็ไม่ได้เสียหายอะไร แต่อย่าไปอดหนุนให้มันเอิกเกริก และรัฐไม่มีหน้าที่อดหนุนอย่างนี้ สมัยที่ท่านเป็นใหญ่เป็นโตในแผ่นดินนั้น ไม่ได้อดหนุนพระซึ่งเฉไฉไปในทางนั้น พระเหล่านั้นไม่ได้สมณศักดิ์ พระเหล่านั้นไม่ได้การอดหนุนอบรม แต่ขณะนั้นเวลาเดียวกันสังคมไทยยังเข้มแข็งอยู่ ชาวบ้านยังดูแลวัด วัดยังดูแลชาวบ้าน เวลานี้เราจะไปโทษท่านเหล่านั้นก็ได้ เวลานี้สังคมมันแตกสลาย วัดพึ่งพินาศ คนไม่รู้ตัว บ้านพึ่งพินาศ คนไม่รู้ตัว แม่โรงเรียนก็พึ่งพินาศ ท่านเจ้าคุณประยูร** ซึ่งเวลานี้เป็นพระเถระสำคัญ ท่านบอกเลยครับว่า เวลานี้ ๓ สถาบันพึ่งพินาศ วัด บ้าน โรงเรียน เราไม่รู้สีก และสิ่งซึ่งรัฐบาลท่านกำลังทำลายวัด ทำลายพุทธศาสนาโดยตรง ในรอบ ๒๐-๓๐ ปีมานี้ รัฐบาลไม่ได้อดหนุนศาสนาทางพุทธ ศาสนบุคคล อดหนุนอย่างเดียว คือศาสนพิธีและศาสนวัตถุ แล้วศาสนวัตถุเหล่านั้นกลายมาเป็นวัตถุมงคลเอามาแข่งกัน เอามาหลอกลวงกัน ทำทุกระดับ อันนี้อันตราย

* การเล่าเรียนคัมภีร์ปริยัติคู่กับวิปัสสนาธุระ

** พระธรรมปิฎก- ประยูร ธมฺมปญฺโญ

มากนะครับ มีรัฐเข้าไปอุดหนุน แล้วรัฐเข้ามาหาทากับบริษัทใหญ่ๆ โตะๆ ที่มีอิทธิพลมาก ถ้าอาจารย์ปริทีมีอำนาจทางด้านการบ้านการเมืองท่านปล่อยไม่ได้เด็ดขาด เพราะผู้มีอำนาจปกครองบ้านปกครองเมือง ถ้าใช้คำของผมที่รุนแรง ส่วนมากมันเป็นโจร มันเป็นพวกอธรรมที่ปกครองบ้านปกครองเมือง หรือเป็นพวกที่อวิชชาครอบงำไม่รู้เท่าทัน

ดร. เจิมศักดิ์ :

แล้วท่านอาจารย์คึกฤทธิ์จะว่าอย่างไรประเด็นนี้

อาจารย์สมบัติ :

เมื่อที่ผมพูดเอ่ยถึงไปนิดหนึ่งนะครับ ปัญหาที่อาจารย์คึกฤทธิ์จะใช้เมตตา พยายามเข้าใจว่าทุกวันนี้มันเป็นอย่างไร ท่านมีแนวคิดพุทธศาสนาอย่างชาวบ้าน เรื่องอย่างนี้ถ้าชาวบ้านเขายังคิดอย่างนี้ เขาเชื่อกันอย่างนี้ เราก็ต้องปล่อยเขา ถ้าเราไปโกรธ ไม่อยากคบเขาเลย หรือถ้าบอกว่าคุณทำอย่างนี้ไม่ได้ แล้วลุกขึ้นมาทำตาวางในสังคมคนเดียว อย่างนี้มันไม่ถูก พยายามเข้าใจเขาเสียดีไหม คนห่มเหลืองคนไหนไม่ใช่พระแล้วปฏิบัติเป็นพระ อย่างนี้ท่านก็ว่าควรจะทำจัดเสีย เป็นอลัชชีรับเอาให้พ้นจากศาสนาไป ผมชอบบทความชิ้นหนึ่งที่ท่านบอกว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังอยู่อย่างนี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังอยู่อย่างนี้ คือนับถืออะไร คนไทยเรารู้ว่าพ่อแม่ปู่ย่าตายายก็นับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แต่พระธรรมนั้นโอกาสจะเข้าไปฟังนี้ยาก พระสงฆ์นี้เห็นเข้าก็ยกมือไหว้ แล้วจะมีอะไร ก็มีแค่พระเครื่องที่อยู่ในใจ เพื่อเก็บไปคิดว่า พกพระองค์นี้แล้วคิดถึงหลวงพ่อบุญคุณนี้เพราะท่านดีเหลือเกิน แต่ด้วยความนับถือนี้ทำให้หลงผิดจนเห็นว่าเป็นเครื่องรางของขลัง ถ้ามันไม่นำไปสู่ความเสื่อมอะไรหนักหนา ก็ปล่อยไปก่อน ถ้านับถือแล้วสบายใจก็ช่าง

แล้วจะมองชีวิตอย่างไร ก็มองชีวิต มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย นั่นก็อยู่ในพุทธศาสนา รู้ว่าทำกรรมอย่างไรก็ได้ผลอย่างนั้น เชื่อในชาติหน้า เพราะฉะนั้นเขาจะไม่เร่งร้อนเท่าไร ชาตินี้เกิดอะไรไม่ได้ มันก็กรรมเวรจากชาติก่อน คนไทยเราผิดพลาดตรงนี้ แต่ก็ไม่ใช้ของเสียหายอีกถ้าจะคิดอย่างนี้ คุณจะไปด้านเขาได้อย่างไร เขาจะทำอะไรก็ปล่อยเขาก่อน แล้วคอยดูว่า คิดอย่างนี้ เชื่ออย่างนี้ แล้วเขานับถืออะไร เขาก็ยึดถือศีล ๕ ข้อ คนไทยเราท่องได้หมด เพราะคนไทยเราชอบข้อห้าม แต่ถ้าพูดถึงธรรมะที่แนะเป็นข้อปฏิบัติ คนไทยเราจะไม่ค่อยรับ ไม่ค่อยรู้จัก เพราะไม่ค่อยชอบทำตามข้อแนะนำ นั่นเป็นวิสัยคนไทยที่ท่านรู้จัก คนไทยจะรู้จักแต่ศีล ข้อห้ามที่คนไทยจำแม่นเพราะห้ามว่า ไฉนอย่าทำนะ ฆ่าสัตว์นี้อย่าฆ่านะ แต่ถ้าพูดถึงธรรมะนี้ เมตตา คืออะไร กรุณา คืออะไร มุทิตา คืออะไร อุเบกขา คืออะไร จะเฉยๆ กันไป

ดร. เจิมศักดิ์ : อยากจะฟังว่าหลวงวิจิตรฯ คิดอย่างไร

ดร. วิญญู : ในเรื่องบทบาทของศาสนากับบทบาทของพระนี่ มีเขียนไว้ชัดเจนหลายแห่งว่า มองบทบาทของพระ ของวัดไว้ว่าเป็นที่ที่จะทำให้คนเป็นคนดี การที่คนจะเป็นคนดีมาจากหลายฝ่าย จากครอบครัว พ่อแม่ ครู และที่สำคัญมาจากวัด และมีความรู้สึกตลอดเวลว่าบทบาทของพระกับของวัดนี้น้อยลงไปเรื่อยๆ ท่านจะรู้สึกเสียดาย อยากจะเห็นบทบาทของวัดที่ทำให้คนเป็นคนดีมากขึ้น ในเรื่องพระเครื่อง ของขลังไม่เลื่อมใส แต่มีความเชื่อในความสำคัญของจิตวิทยา กำลังใจ ถ้าหากว่าทางวัดหรือทางพระใช้เรื่องพวกนี้เพื่อให้คนมีความ

เสื่อมใส เพื่อให้คนเป็นคนดี ก็ไม่น่าจะเป็นข้อเสียหยาอะไร เพราะอาจจะเป็นวิธีการที่อาจจะทำให้คนเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะฉะนั้นอยู่ที่วัตถุประสงค์ของการใช้ว่าช่วยให้คนเป็นคนดี หรือเปล่า

ดร. เจิมศักดิ์ :

ถ้าหากว่าท่านผู้อาวุโสทั้ง ๔ ท่านเกิดในยุคนี้ หรือว่าตอนนี้อยู่มีชีวิตอยู่ อะไรที่ท่านจะตกใจมากที่สุด อาจารย์สุลักษณ์ครับ อาจารย์ปรีดีจะตกใจเรื่องอะไรมากที่สุด

อาจารย์สุลักษณ์ :

อาจารย์ปรีดีท่านเป็นคนมีสติเป็นพื้นฐาน ตกใจเห็นจะยาก

ดร. เจิมศักดิ์ :

การที่ไทยเป็นทุนนิยมเต็มตัวอย่างตอนนี้

อาจารย์สุลักษณ์ :

อาจารย์ปรีดีจะเสียใจมากกว่าตกใจ คนตกใจจะไม่หาคำตอบ ไม่หาทางออก ถ้าเป็นอาจารย์ปรีดี ท่านเห็นว่า ลัทธิบริโภคนิยมเวลานี้ ทุนนิยมเวลานี้ บรรษัทข้ามชาติเข้ามาทำลายกิจการภายในเวลานี้ จนเวลานี้เป็นชนาธิปไตย จนเป็นธุรกิจการเมือง ท่านคงรู้สึกเศร้าใจเสียใจ แต่ท่านจะต้องใช้สติสัมปชัญญะ และปัญญาหาทางแก้ไขตลอดเวลา ตลอดชีวิต จนตายคาโต๊ะเขียนหนังสือนี้ ท่านคิดแต่เรื่องนี้ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น เรื่องนี้ผมเชื่อว่าสติปัญญาของท่านนั้นน่าจะหาทางออกได้ แก้ได้ ผมว่าเมื่อถึงวาระที่ท่านจะมีอายุครบร้อยปี ถ้าเราจะไม่ทอดทิ้งเราควรยกย่อง เชิดชูเกียรติท่านให้สมกับเป็นบูรพาจารย์ของสยาม ซึ่งมีคุณูปการทั้งในฐานะนำประชาธิปไตยมาให้พวกเรา เรามาบู๊บู๊ฆ่าทำลายมาตลอดเวลาตั้งแต่ ๒๔๙๐ โดยเฉพาะในปี ๒๕๐๑ เมื่อคราวจอมพล สฤษดิ์ยึดอำนาจ เรา

เห็นคุณท่านว่า ท่านเป็นผู้นำในขบวนการเสรีไทยที่ช่วยให้ประเทศไทยคงเอกราชไว้ได้ ถ้าเรากลับมาเชิดชูท่าน น่าสติปัญญาท่านมาใช้ ผมว่าคนไทยมีทางออก

ดร. เจิมศักดิ์ : อาจารย์สมบัติครับ อาจารย์ศีกฤทธิ์จะตกใจกับเรื่องอะไร

อาจารย์สมบัติ : จริงๆ ผมว่าเดายาก

ดร. เจิมศักดิ์ : การที่ พล.อ. ชวลิตได้เป็นนายกรัฐมนตรี อาจารย์ศีกฤทธิ์จะตกใจไหมครับ

อาจารย์สมบัติ : ผมว่าคงไม่ตกใจนะ เพราะถ้าท่านอยู่ ท่านก็คงรู้ว่า กว่าจะมาจนถึงทุกวันนี้ เขาทำมาอย่างไร เขาเป็นมาอย่างไร นึกไม่ออกว่าท่านจะตกใจเรื่องอะไร อาจจะตกใจมากกว่าตรงที่ผมมาออกรายการตรงนี้ แล้วก็พูด แล้วก็คิดแทนท่าน (เสียงหัวเราะ)

ดร. เจิมศักดิ์ : อาจารย์วิญญูล่ะครับ

ดร. วิญญู : คงไม่ตกใจ เพราะมีชีวิตมาจนถึงทุกวันนี้ คงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ คงจะปรับตัว ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพราะฉะนั้นจึงไม่เป็นเรื่องตกใจ แต่ถ้าให้ผมเดาคงมีรายการยืดยาวว่ามีอะไรอยากจะทำบ้างที่จะแก้ไขปัญหาเวลานี้ เพราะท่านเป็นคนมองในแง่ดีเสมอว่า ถ้ามีปัญหาก็มีการแก้ไขอย่างไรบ้างแทนที่จะวิตกกังวล

ดร. เจิมศักดิ์ : ท่านอาจารย์ครับ ท่านอาจารย์พุทธทาสจะตกใจกับเรื่องอะไร

พระสันติกโร :

ก็เชื่อว่าท่านไม่ตกใจอะไร สิ่งที่ท่านเคารพมากที่สุดคือธรรมะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นกฎธรรมชาติดี ท่านศึกษามาตลอดว่า สิ่งที่เกิดขึ้นมา เกิดจากเหตุปัจจัยอะไรบ้าง ท่านคงเห็นมานานแล้ว อย่างปัญหาสิ่งแวดล้อม ท่านพูดตลอด ๔๐ - ๕๐ ปี ที่ผ่านมา พูดก่อนฝรั่งพูด ปัญหาการเมือง ปัญหาชื่อเสียง ปัญหาการศึกษา มันมีเหตุปัจจัยให้เกิดไม่ใช่เพิ่งเกิดเร็วๆ นี้ แต่สั่งสมมานาน เมื่อไม่มีการแก้ไขก็ยิ่งรุนแรง วันสุดท้ายที่ท่านพูดคุ้ยได้ ก่อนที่เส้นเลือดในสมองแตก สิ่งสุดท้ายที่ท่านพูดในวันนั้นก็คือศีลธรรมของเยาวชน คือสันติภาพของโลก ท่านคงเห็นว่าเป็นปัญหาเร่งด่วน เยาวชนไทยไม่รู้จักศีลธรรม ไม่รู้จักพ่อ ไม่รู้จักแม่ ไม่รู้จักว่าไคืออะไร แล้วถ้าชาติอันนี้ ก็จะมีหมดหมด

อาจารย์สุลักษณ์ :

ผมอยากจะเรียนท่านผู้ดำเนินรายการอภิปรายที่เคารพนัดหนึ่ง นะครับว่า คุณฟังคน ๔ คนนี้มาพูดถึง ๔ ท่าน แต่คุณวิเคราะห์ ที่สำคัญทั้งหมดของทั้งสี่ท่านนี้คุณไม่ได้พูดถึงเลย หลวงวิจิตรวาทการท่านเขียนหนังสือชัดเจน อ่านง่าย กินใจคน คุณชายศึกฤทธิ์ก็เขียนหนังสือชัดเจน อ่านง่าย ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย มีฝีปากในการพูด ในการเขียนทั้งสองท่าน อาจารย์พุทธทาสนั้นวิธีเขียนอาจจะไม่ถนัดนักสำหรับคนทั่วไป แต่ภาษาเขียนของท่านไพเราะ สละสลวย ภายหลังท่านพูดมากกว่าเขียนทำให้อ่านยากมากขึ้น สองคนนั้นชัดเจนในเรื่องข้อเขียน ของอาจารย์พุทธทาสนั้นยากกว่า แต่ว่ามีเนื้อหาสาระมากกว่า ลึกซึ้งยิ่งกว่า อาจารย์ปรีดีนั้น ในข้อเขียนนั้น ด้วยความเคารพ แย่กว่าทั้งสามท่านนั้น ท่านเขียนน้อยกว่า แต่ข้อเขียนของท่านเป็นวิชาการทั้งสิ้น และบางอย่างก็คงจะพัน

สมัย ล้าสมัยไป แต่สิ่งสำคัญของอาจารย์ปริตินั้นคือความคิดที่นอกเหนือจากงานเขียนและข้อเขียน ผมว่านี่เป็นประเด็นหลักของทั้งสี่ท่านนี้ แต่ถ้าจะจัดใหม่จะต้องตีประเด็นนี้ลงไปใครเขียนอะไรไว้ อันไหนเหมาะสมอยู่บ้าง อันไหนตกสมัยไปบ้าง

ดร. เจิมศักดิ์ :

ผมเสียดายจริงๆ เวลาที่อยู่ท่านนี้จริงๆ อยากจะถามด้วยซ้ำว่า เรามีปราชญ์ทั้งสี่อยู่ในเวลาร่วมสมัยเดียวกันของประเทศไทย ทำไมปล่อยให้ประเทศไทยเป็นอย่างทุกวันนี้ แต่เสียดายที่เวลาไม่มี จึงต้องขอกราบขอบพระคุณ

อาจารย์สุลักษณ์ :

น่าตอบจริงๆ เพราะว่าท่านอาจารย์ปริติถูกเตะออกไป ตั้งแต่ปี ๒๔๙๐ ไม่มีโอกาสเลย อาจารย์พุทธทาสท่านอยู่ที่สวนโมกข์ คณะสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญ บ้านเมืองไม่เห็นความสำคัญ คุณคึกฤทธิ์ก็ไปเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่คนเดียวเดียว พุดตรงไปตรงมานะ ผมมีอะไรหลายอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับคุณชยคึกฤทธิ์ แต่ถ้าเป็นนายกรัฐมนตรีนานวันออกไป ความคิดยิ่งชัดจะสามารถเอาคนมารวมมือได้มาก ท่านหลวงวิจิตรฯ ท่านตายไปนานแล้ว แต่ผมยังเชื่อนะว่าท่านยังอยู่ และหากคนที่ปกครองบ้านปกครองเมืองรู้จักใช้ได้ถูกต้อง คุณหลวงวิจิตรฯ นี่ท่านไม่เหมือนคุณคึกฤทธิ์นะ หลวงวิจิตรฯ นี่ท่านพร้อมจะรับใช้ ท่านเป็นข้าราชการประจำ ท่านไม่ได้เป็นนักการเมือง ท่านไม่เคยสมัครผู้แทน ท่านเห็นว่า ถึงแม้ว่าข้างบนจะชั่วร้ายยังงี้ก็ต้องรับใช้ให้ดีที่สุด และถ้าคนที่ใช้ท่านเป็นคนมีคุณธรรมน่ารัก บ้านเมืองก็จะไปได้

ดร. เจิมศักดิ์ :

ตามที่ท่านอาจารย์พูดอย่างนี้แล้ว ท่านอื่นจะรู้สึกเห็นด้วย

(เสียงตอบรับเห็นด้วย)

พระสันติกโร :

เห็นด้วย แล้วอยากถามต่อไปว่า ทำไมคนไทยไม่สนใจ ๔ ท่านนี้
แล้วไปสนใจฝรั่งมากกว่า หรือพวกค้าขายมากกว่า หรือพวก
ดารามากกว่า

ดร. เจิมศักดิ์ :

เรามีภูมิปัญญาแต่ที่เราลืมตรงนี้ไป วันนี้ต้องกราบขอบพระคุณ
ทั้งสี่ท่านที่ได้กรุณานำภูมิปัญญามาร่วม ขอคิดด้วยคน ใน
วันนี้จะครับ กราบขอบพระคุณครับ

ภาพจากการบันทึกรายการ "ขอคิดด้วยคน" ตอน ภูมิปัญญาจากอดีต
(นำมาออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท. พุทธที่ ๑๒, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐)

ภาคผนวก

กิจกรรมการประชาสัมพันธ์

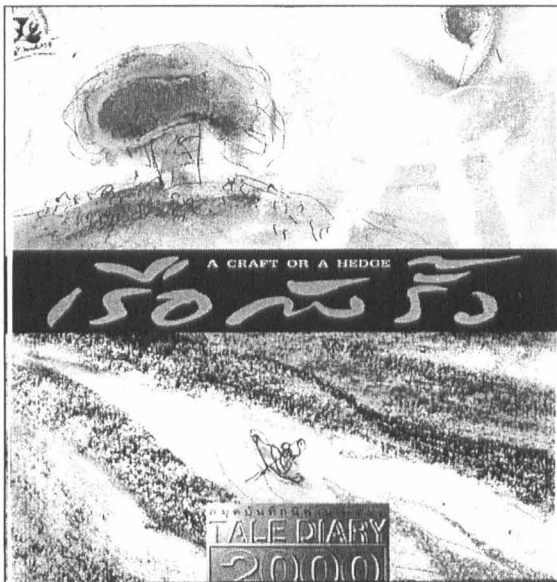
หนังสือนิทานจินตนาการอิงประวัติศาสตร์จริง นายปรีดี พนมยงค์

และประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย

“เรื่อกับรู้”

จากเกียรติภูมิของแผ่นดิน
สู่สมุดบันทึกนิทานจินตนาการอิงประวัติศาสตร์
“เรือกบรัว”

ตามที่นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากองค์การยูเนสโก โดยบรรจุชื่อไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (Anniversaries of great personalities and historic events) เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๐) ทางคณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ภาคเอกชน จึงได้จัดทำหนังสือนิทานจินตนาการ เรื่อง “เรือกบรัว” ขึ้น เพื่อเผยแพร่ประวัติของท่านรัฐบุรุษอาวุโส ผู้มีคุณูปการอย่างสูงต่อมวลชนชาวไทยและชาวโลก จากการเขียนเรื่องของ เทพศิริ สุขโสภา และ วัลลภ แม่นยำ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักการจดบันทึก และได้มีโอกาสศึกษาประวัติบุคคลสำคัญของโลก เพื่อสืบทอดอุดมคติที่ดั่งามสืบไป

๕๕

ภาคผนวก

โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์งาน

“เรื่อกับรั้ว : บันทึกนิทานตำนานใหม่แห่งความฝัน”

ศูนย์หนังสือจุฬาฯ

www.Eubook.com

ร่วมกับ

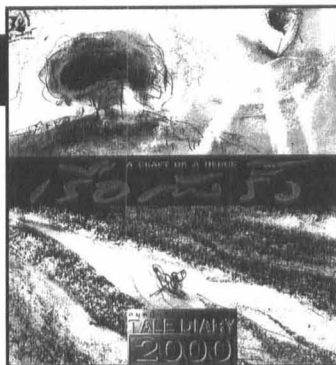

มูลนิธิเด็ก

ขอเชิญร่วมฟังการสนทนาเรื่อง

เรื่อกับรั้ว

บันทึกนิทานตำนานใหม่แห่งความฝัน

พบกับ

เทพศิริ สุขโสภา

ธีรชญา นฤกวิน

คันสนีย์ คีตะปันย์ เมอลเลอร์

ฟรี

เสาร์ที่ 8 มกรา'43

เวลา 14.00 - 15.30 น.

ณ ศูนย์หนังสือจุฬาฯ

สยามสแควร์ อาคารวิทยกิตติ

กำหนดการจัดงานวันเด็ก “**เรื่อกับร้ว : บ้านทิกนิตานตำนานใหม่แห่งความฝัน**”
จัดโดย มูลนิธิเด็ก ร่วมกับ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
สยามสแควร์ โทร. 2189879-81 โทรสาร 254-9495 สาทรทิวา โทร. 2187000-5,
2554433 โทรสาร 255-4441 <http://www.cubook.com> e-mail: cubook@cupla.ac.th

กำหนดการจัดงานวันเด็ก

“เรื่อกับร้ว : บ้านทิกนิตานตำนานใหม่แห่งความฝัน”

วันเสาร์ ๙ มกราคม ๒๕๔๓ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น. ณ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารวิทยกิตติ์

๑๓.๓๐ น. เปิดกิจกรรม บ้านเด็ก “ล่องเรือเพื่อตามฝัน” โดย เทพศิริ สุขโสภา

๑๕.๐๐ น. พิธีเปิดงานวันเด็ก “เรื่อกับร้ว : บ้านทิกนิตานตำนานใหม่แห่งความฝัน” กล่าวเปิดงานโดย

- ศาสตราจารย์ นายแพทย์เสริม พริ้งพวงแก้ว กรรมการที่ปรึกษาอาวุโส มูลนิธิเด็ก
- นางสาวอุไรวรรณ กรวิฑาศิลป์ ผู้จัดการศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๕.๑๐ น. รายการสนทนา “เรื่อกับร้ว : บ้านทิกนิตานตำนานใหม่แห่งความฝัน”

ผู้ร่วมสนทนา

- เทพศิริ สุขโสภา : ยอดนักเล่านิทาน จะมาเผยเคล็ดไม่ลับเล่า
นิทานอย่างไรจึงจะถูกใจเจ้าตัวเล็ก
- ณัฐชา นฤกวิน : พิธีกรจากรายการ “สั้นแล้วรวย” (ทีวี ช่อง ๙)
เจ้าของผลงานหนังสือ “ช้างน้อยโบโบ้”

ดำเนินรายการและร่วมสนทนาการโดย

- ศันสนีย์ เมอลเลอร์ : คุณแม่รุ่นใหม่ผู้เต็มไปด้วยไฟฝัน
พิธีกรจากรายการ “ดาวดวงน้อย” เอฟเอ็ม ๙๙.๕

๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น. กิจกรรมเด็ก “ล่องเรือเพื่อตามฝัน”

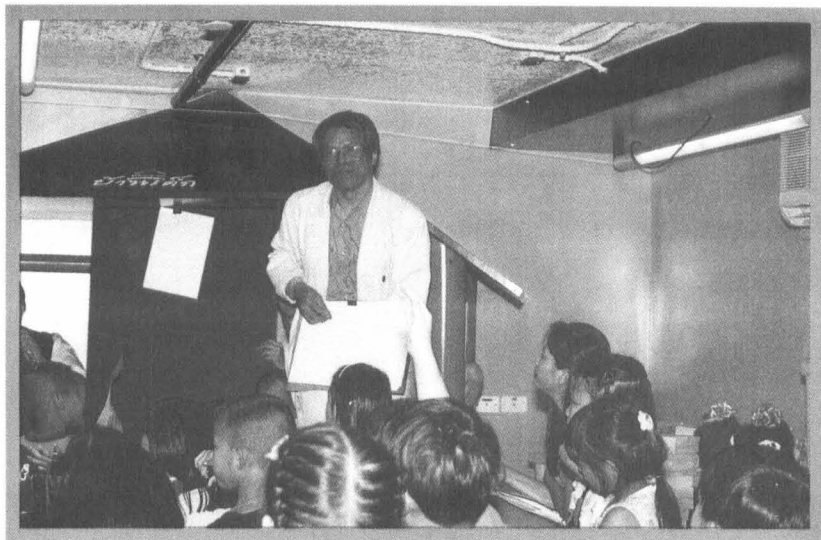
- ◆ นัสดาวรูปเรื่อกับลุงเทพศิริ สุขโสภา พร้อมเปิดโลกนิทานตำนานใหม่ “เรื่อกับร้ว”
- ◆ กิจกรรมเล่านิทานจากพระจันทร์เสี้ยวการละคร
- ◆ ฟังนิทานดินน้ำมันจากพี่ก้อย “กะจิตริต”
- ◆ สนุกกับการประดิษฐ์เรือเพื่อตามหาฝันของน้องๆ ด้วยการพับกระดาษ, แบ่งปัน,
วาดรูป, ต่อแพ้นไม้ และเกมส์สนุกอีกสารพัด
- ◆ ร่วมตะลุยตามหาฝันกับ “พิกลง” จากรายการ “ดาวดวงน้อย” และ “ลุงดี” จาก
“ชมรมพ่อแม่” จะอยู่เป็นพี่เลี้ยงให้น้องๆ ตลอดงาน...
- ◆ ปิดรายการด้วยการจับรายชื่อผู้โชคดีรับสมุดบันทึกนิทาน “เรื่อกับร้ว” และ หนังสือ “ช้างน้อยโบโบ้” ฟรี

พิเศษสุด ภาพเขียนสีมืออาจารย์เทพศิริ สุขโสภา

นอกจากนี้ ณ มุม “บ้านเด็ก”

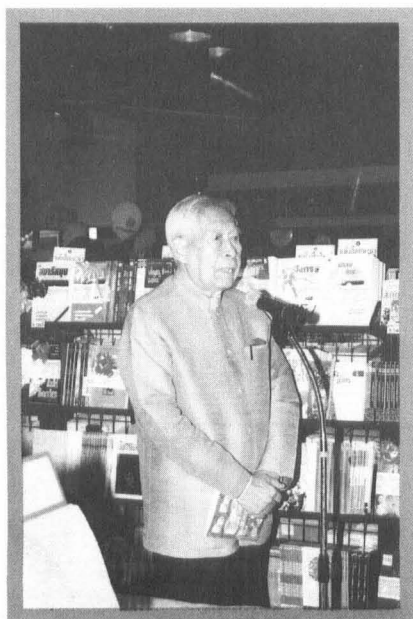
ก็มีการค้นรางวัลของหิระดิกจาก มูลนิธิเด็ก ศูนย์หนังสือจุฬาฯ และ บริษัทแปลนทอส์

กิจกรรมวันงาน

๑๓.๓๐ น. เปิดกิจกรรมบ้านเด็ก

โดย คุณเทพศิริ สุขโสภา ซึ่งมาเปิดสัปดาห์ในงานด้วยเทคนิคภาพวาดการ์ตูนรูปสัตว์ชนิดต่างๆ จากวงกลม การใช้ผ้าเช็ดหน้าผืนเดียวแปลงกายเป็นกาน้ำ เป็นกระรอก ฯลฯ เรียกเสียงหัวเราะครื้นเครงจากทั้งเด็กๆ และผู้ปกครองที่ไม่ยอมให้เดินออกจากห้องจนแทบจะหลุดออกไปร่วมกิจกรรมบนเวทีสนทนาไม่ได้

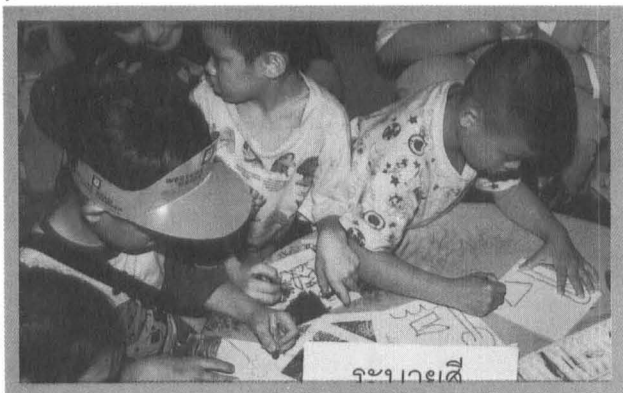
๑๔.๐๐ น. ศ.นพ. เสม พริ้งพวงแก้ว กรรมการที่ปรึกษาอาวุโส มูลนิธิเด็ก กล่าวเปิดงาน

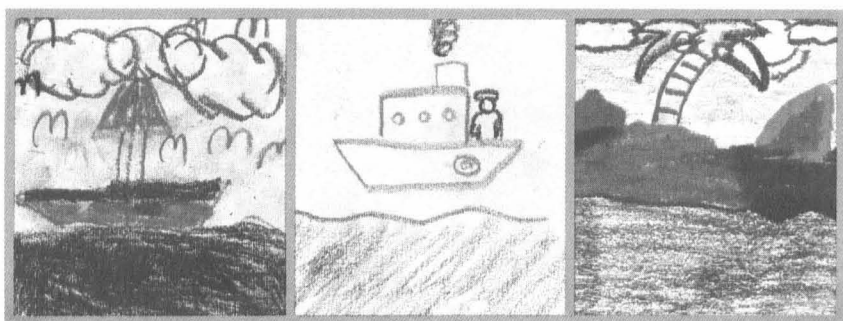
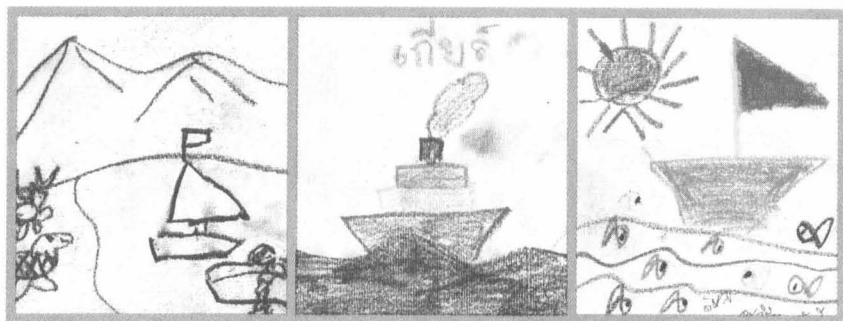
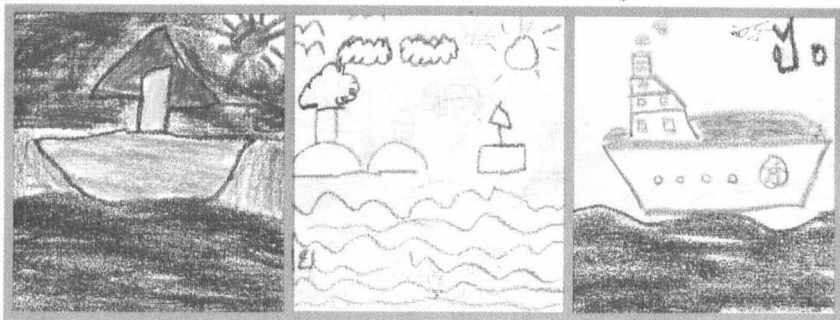
กิจกรรมบนเวทีชั้นล่าง

๑๔.๑๐ น. การสนทนาในหัวข้อ ความสำคัญ
ของนิทานที่สามารถปลูกใจเด็กๆ ได้ทุกยุคทุก
สมัย ได้รับความสนใจอย่างมากจากผู้ปกครอง
ที่เข้าร่วมกิจกรรม

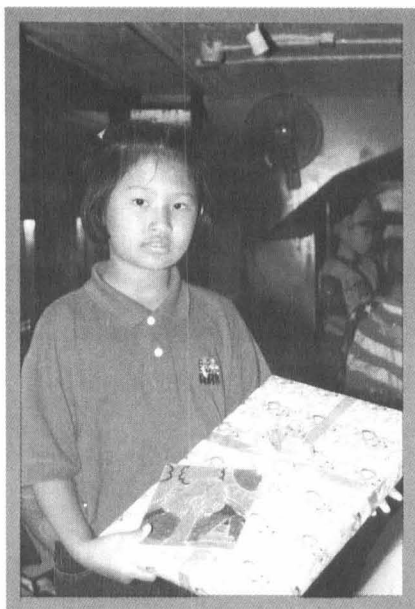

เด็กๆ สนุกกับมุมกิจกรรมที่ตัวเองแสนโปรด
ทั้งแป้งปั้น, งานระบายสี ฯลฯ

เด็กๆ ถ่ายทอดภาพ “เรือ” จากจินตนาการของ
ตัวเอง และเล่าเรื่องราวจากรูปที่วาดไว้ ให้
เพื่อนๆ พี่ๆ และลุงต๋องฟัง

น้องน้อยคนนี้สนใจกรรมการและเพื่อนๆ
ทั้งการวาดภาพและแต่งนิทานจากเรื่องที่วาด

ก่อนปิดงาน เด็กๆ ส่วนหนึ่งขอถ่ายรูปร่วมกับ
พี่กุง ลุงดี พิชิกร - พี่เลี้ยงประจำบ้านเด็ก

เปิดสหัสวรรษใหม่ด้วยการเพาะคุณธรรมสำหรับเด็ก

ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี ที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้ให้ความสนใจในการพัฒนาเด็กด้านต่างๆ เริ่มจากการพัฒนาศักยภาพทางสมองของเด็ก(IQ) การพัฒนาการปรับตัวทางอารมณ์และสังคม(EQ) และสำหรับการต้อนรับสหัสวรรษใหม่นี้ มูลนิธิเด็กและศูนย์หนังสือจุฬาฯ ขอเชิญชวนพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ตลอดจนหน่วยงานและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก ได้หันมาให้ความสนใจในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมทางสังคมสำหรับเด็ก(MQ) ให้มากขึ้น เพื่อให้เด็กๆ ได้เติบโตขึ้นและสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่เต็มไปด้วยคุณภาพอย่างมีคุณธรรม ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดและสะดวกที่สุดสำหรับวิธีการบ่มเพาะนี้ก็คือ “นิทาน” นั่นเอง

“นิทาน” ไม่เพียงส่งเสริมการพัฒนาสมองซีกขวาของเด็กๆ ให้มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น หากยังเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การบ่มเพาะคุณธรรมที่สำคัญและฝังรากลึก อันจะเป็นรากฐานการเติบโตของเด็กๆ และสังคมใหม่ต่อไป

มูลนิธิเด็กและศูนย์หนังสือจุฬาฯ จึงขอเชิญชวนผู้ใหญ่และเด็กๆ ได้เข้าร่วมงานวันเด็ก “เรื่อกับรั้ว : บันทึกนิทานตำนานใหม่แห่งความฝัน” วันเสาร์ ที่ ๘ มกราคมนี้ ณ ศูนย์หนังสือจุฬาฯ สาขาสยามสแควร์

โดยในวันงาน เด็กๆ จะได้สนุกสนานกับกิจกรรมนิทานในรูปแบบต่างๆ ทั้งการฟังและฝึกเล่านิทาน การวาดภาพ พับกระดาษ แบ่งปัน ต่อแทนไม้ ฯลฯ เด็กๆ จะได้พบผู้ใหญ่ใจดีอย่างคุณลุงเทพศิรี สุขโสภา (ยอดนักเล่านิทาน) พี่ณัฐชา นฤกวิน (พิธีกรจากรายการ “ลั่นแล้วรวย” ทวี ช่อง ๙) คุณกันสนีย์ เมอลเลอร์ (คุณแม่รุ่นใหม่ผู้เต็มไปด้วยไฟฝัน พิธีกรจากรายการ “ดาวดวงน้อย” เอฟเอ็ม ๙๙.๕) ทั้งผู้ใหญ่เองก็จะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องนิทาน และร่วมสนทนากับวิทยากรที่ทำงานด้านเด็ก

ผู้เข้าร่วมงานมีสิทธิลุ้น ! จักรยี่ห้อรับหนังสือนิทาน “เรื่อกับรั้ว” หนังสือ “ช่างน้อยโบโบ้” และของที่ระลึกจากมูลนิธิเด็ก ศูนย์หนังสือจุฬาฯ และ บริษัทแปลนทอยส์ รวมถึงงานศิลปะจากฝีมือของคุณเทพศิรี สุขโสภา ฟรี !

๒๗

วันพฤหัสบดี

The Nation Tuesday, December 21, 1999

THE NATION

Tuesday, December 21, 1999

FOCUS

LIFESTYLE & CULTURE

ONLY AT MARGEL LOTUS

Assorted MARGEL LOTUS products
1100 Sukhumvit Road, 11th Floor, Klong Toey
Call 251 5111 Ext. 8001

ON SUKUMVIT RD. 33

basil

At basil...
If You Don't Know
How To Cook, That Food
We Won't Make You Feel
Like A Pro!

basil
Buenos Grande Suburban, 1st Floor
200 Sukhumvit Road, Bangkok, Tel. 02-3333

Democratic Tales

All he wants to do is tell stories to little children. Tepkrit Sooksopha has found an attractive and unusual way of doing what he wants.

He publishes one tale every year in a Tale Diary with simple colour illustrations. Subhata Bhumpiprabas reports.

Believing that stories are a great source for developing a child's knowledge through imagination, the Foundation for Children (FFC) has published the annual Tale Diary for the last ten years. These attractive, hard and soft-backed diaries, in both English and Thai, each contain a story and illustrations by Tepkrit Sooksopha.

"My job is to make stories for children," says Tepkrit, adding that this year's Tale Diary 2000 is full of the trials, tribulations and triumphs of good over evil. In this case, the slow struggle for a better and more caring society in Thailand.

"The more difficult it is, the more challenging I find it. I spent months reading over 100 books and looking to research that tale I didn't want the children laughing at me," he said with a smile.

"I don't try to tell who's right and who's wrong in this story," he continues. "I don't think we have any right to complain about what people did under the conditions they lived in those days."

Enlisted the *Art Craft or a Hedge* (Pun Ruk Ruk) to follow the adventures of a boy who travels outside the boundaries of the society, in this case, the "hedge". His journey is an allegory of the people who are often seen when first introduced as an alienated, diverse, and nearly destroy the community.

"Who used to use a machete to create a stain. And draw it on the ground and find a shadow-like ink, as that's a stain or something else."

There is a horizon with golden land and the first light of morning. The curious that by the month reaches the edge of the sea and the hope to make a new hill with a high cone.

Come on, this is my territory. Do not encroach it. However, the wayward did not mean it. "This is why the new line has to be drawn."

The boy paddles in his little craft along the hedge on his quest to seek for off lands and discover the people who live there. "A boy who was born near water could not paddle his little craft, so we people had to suffer like anyone else."

He also finds new friends and enemies with a special one and democracy that he believed will help their hedge grow into a better place for all to live in. "My flourish and prosper as a hedge and may we prosper."

Tepkrit explains that the story is an allegory of the spirit of democracy and through these chaotic and unpredictable, it is a story of hope, by which people can find and deal with a confrontation and a way of life. As the hedge grows bigger and more vibrant, it becomes a reflection of the community—providing shelter (shelter and peace), food (food and meat), flowers (country) and danger (danger).

"The hedge is like a new case itself, which is a variety of rain and sunlight," says Tepkrit.

But when the boy returns and places the new seed, nothing happens and the community believes it must be impossible for their hedge and eventually expect the boy. "One of these days, they would understand," says the boy, "because we have a pencil in hand. We should create rain and bring them to think."

"Because I'm writing about a man who is a teacher and also a writer. I give the boy a pencil as a symbol of knowledge," says Tepkrit.

In his drawings, Tepkrit uses colored chalks to not only create the scenes but also to depict the different moods of the story. From bright and cheerful colors when all is harmonious, to fiery reds and blacks when war, cruelty and confusion reign.

"Traditionally, I light some from the sun. Some become darker and darker and the brighter light was visible as far as the eye could see. All of a sudden, seas of darkness of people become shadows, and then they were gone."

"The building simply disappeared. Chalks no longer told the time. When water everywhere was stained with a deep red. The blood of people turned to dust like sand in the desert."

"Children are easily shocked by language and I have used to make the story and more like a poem rather than just prose with the end," says Tepkrit. When the "war" is over, the boy returns for their hedge and the story ends.

"The sign of war was no more. The hedge was broken and had fallen down. The future was growing. Nothing could cross the new vines. The boy was amazed and helped to place the old hedge. Then he felt forced to run away and returned to the castle he once lived."

"His departure was lonely. His future became dark and uncertain. Only the pencil remained for him to use and write."

"I had some of the meaning in this page," Tepkrit continues. "The pencil doesn't only make his journey to think and write. I want the readers to find other interpretations on their own. In real life, the man never alone in his castle, he always had one lady who stayed by his side."

He expects that the readers will know with the boy's story. "I don't want to tell them, I let the pictures do the talking."

Under the drawing of the Democracy Movement I made. "The seeds, as previous as democracy, are not easy in a message, open for all to see. It remains fertile and, when sown, can be seen to germinate and grow but people sometimes forget the seeds on the message and could recall only the fragments of their own."

One night the boy dreamed that he climbed a ladder up the mountains and was able to peer inside for the true meaning. "It's not these fragments that continue to exist. This is evidence to be found in old documents. You can always find that his work looks more like an inscription. The seeds are more like a thought, with a flourish. If heard they produce a music, like a song of praise."

Tepkrit calls this story the "Democratic tale" and is not simply for children either, being suitable for students. "It is just a seed which I need others to help plant in our land," he said.

A seed for a new millennium perhaps.

© The FFC's Tale Diary 2000 is published in Thai and English, translated by Subhata Bhumpiprabas. The diary comes in two sizes. The smaller version is priced at \$650.

For more details, contact the Foundation for Children at 814 1481-7.

One of Tepkrit's sketches in his books.

"I was asked, 'What does the boy in the story represent?' I thought, 'He is a symbol of the new generation that he could think the pencil on the new line.'"

Forever just a teller of children's tales

For over 30 years now, Tepkrit Sooksopha has used his hands to tell stories to children.

Throughout his book world and his journey to the hills of Chiang Mai, he has been telling stories to children in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai. He was born in Chiang Mai and spent his childhood years in the hills of Chiang Mai.

Review

Usnisa Sukbsvasti

Illustrated book finds author in fine form

Tepsiri Sooksopa uses his skills to perfection in a book which commemorates the centenary of Professor Dr Pridi Banomyong

"What is truth? Each time I want to draw a picture or tell a story, I see things as a setting and characters in a play, I determine the conditions, time and place. Whether it is 10 or 100 years, or even a single day, the story can be told, if you have the skill. Each land has a legend. But too direct an approach is not artistic. We are not there to judge, to say who is right or wrong, but to understand and respect. Especially when the story is about the generation of our parents or grandparents, who are we to judge on those conditions?"

— TEPSIRI SOOKSOPA

Tepsiri Sooksopa is a master storyteller and artist combined into one and the self-same person, a rare quality indeed. And his skills have been used to perfection in the new *Tale Diary 2000* called *A Craft or a Hedge*, produced to mark the centenary of senior statesman Professor Dr Pridi Banomyong, who was selected by Unesco as one of the world's most outstanding individuals.

In the past, the story of Dr Pridi had been touched upon with great caution, being of a sensitive nature due to his role in the blossoming of democracy. His strong views were at one time regarded by the military authorities as communist and anti-royalist, and he spent most of his life in exile.

Slowly, though, history is being rewritten to give him his due credit. And this diary cum illustrated story-book is Mr Tepsiri's attempt to shed light on this "legend" of Thai democracy.

The story was written in the form of an allegory, and starts with boys who like playing games, drawing lines on the ground to denote boundaries. This imaginary game becomes more intense, as one boy leaves the golden kingdom of the shady laburnum tree and goes off by boat to faraway lands. There he discovers new seed-corn which he brings back to sow.

The seeds bring about great turmoil in the kingdom, but through this period of strife and darkness, a light eventually shines through.

A profile of Dr Pridi appears at the back of the diary, and the story, of course, traces his life and his role in planting the seeds of democracy in Thailand.

The diary, however, can be enjoyed simply for its beautiful prose style, characteristic of Mr Tepsiri, and for his wonderfully evocative pastel illustrations which have only now, he says, achieved their maturity.

"I always felt my previous drawings were a bit stilled, and too defined. But in this book I have been able to achieve a kind of freedom and release that I am very pleased with," said the artist.

The diary has been prepared in collaboration with cartoonist Wallop Manyam, and translator S. Nopporn. The hardback copy, which retails at 180 baht, was published by the Committee on the Project for the National Celebration on the Occasion of the Centennial Anniversary of Pridi Banomyong Senior Statesman (private sector), while the smaller pocket version for 60 baht was published by the Foundation for Children.

Orders can also be placed through the Foundation for Children, Telephone 814-1481-7.

This kingdom has a high hill and a big tree. The royal one, the laburnum, is the highest of all. Everyone should have a rest on it.

That boy rowed the craft back and could see that with that little pencil nothing could stop its growth.

Once he was lost, he became defeated and exiled.

Bangkokpost.

December 14, 1999

สมุดบันทึกนิทาน

ปูพื้นฐานประชาธิปไตยแก่เด็ก

นักเขียนนิทานสำหรับเด็ก เทพศิริ สุขโสภา ร่วมกันเพื่อนศิลปิน วัลลภ เม่งนัย ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ซึ่งคุณสกลีย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลก โดยบรรจุชื่อไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลกในปี ค.ศ. 2000 ในรูปของสมุดบันทึกนิทานจินตนาการ “เรือกับบัว” เพื่อให้เด็กๆ ได้ศึกษาประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญของโลก และหัดเขียนบันทึกเรื่องราวของตัวเอง และเรื่องราวรอบตัวที่นำสนใจของเขากลับมา

ให้ได้มากที่สุด ซึ่งนิทานเล่มนี้เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ ที่คนอ่านต้องช่วยกันลงแรงเพาะปลูก คือไม่ใช่ปล่อยให้เด็กอ่านคนเดียว อาจจะเป็นในรูปแบบผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟังและช่วยอธิบายให้เด็กรู้ว่าเนื้อหาในเล่มหมายถึงอะไร เพราะในนิทานไม่ได้มีการระบุชื่อว่าเป็นนิทานเรื่องเป็นใครในชีวิตจริง แต่เป็นนิทานที่แต่งขึ้นโดยนักเขียนเรื่องคือ อ.ปรีดี พนมยงค์ ที่ต้องผ่านมารวมชีวิตพระมหากษัตริย์ไปอยู่ในตำแหน่งและมีส่วนสำคัญในการกอบกู้บ้านเมือง ทำให้มีประชาธิปไตย ซึ่งหากคนที่สนใจเรื่องความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง ได้อ่านนิทานเรื่องนี้แล้วเป็นต้องซึมซาบเรื่องราวที่นักเขียนตั้งใจจินตนาการขึ้นมาทันที โดยท้ายเล่มของนิทานเรื่องนี้ มีปฏิทินชีวิตแสดงให้ทันถึงแต่ละช่วงชีวิตของ อ.ปรีดี ว่าต้องเผชิญกับอะไร หรือทำอะไรเพื่อสังคม จนมันกลายเป็นชีวิตที่ไปถึงแก่กาลกรรม ณ บ้านพักชาวกูรูปารีส

คุณเทพศิริยังกล่าวด้วยว่า หากนิทานยังทำหน้าที่เป็นน้ำหล่อเลี้ยงความสนใจ และคอยเติมพลังแห่งจินตนาการให้แก่เด็กๆ อย่างสม่ำเสมอ สมุดบันทึกเล่มนี้จะไม่เพียงส่งเสริมสิ่งที่กล่าวมาเท่านั้น หากยังได้ทำหน้าที่เสาะหาด้วยความภูมิใจว่าบรรพบุรุษของเราคือ ผู้ก่อคุณูปการอย่างยิ่งใหญ่แก่แผ่นดินนี้และชาวโลกด้วย และในเทศกาลปีใหม่นี้

เทพศิริ แยกแยะการจัดทำสมุดบันทึกนิทานจินตนาการ “เรือกับบัว” ว่าเนื่องจาก อ.ปรีดี พนมยงค์ เป็นแบบอย่างของบุคคลที่ทำประโยชน์เพื่อแผ่นดินและป็นหน้าจะครบ 100 ปี ชาตกาล อ.ปรีดี จึงอยากถ่ายทอดเรื่องราวของ อ.ปรีดี ให้เด็กๆ ได้รู้จัก เป็นการปูพื้นฐานประชาธิปไตยให้เด็ก และเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต โดยพยายามถ่ายทอดเรื่องราวให้สั้น กระชับ และสื่อความหมาย

สมุดบันทึกนิทาน “เรือกับบัว”

เหมาะจะเป็นของขวัญที่ทรงคุณค่าแก่เด็กๆ โดยติดต่อดังนี้ โทร.814-1481-7

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ฉบับวันเสาร์ ที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๒

ท่านปรีดี พนมยงค์ ในนิทาน

● ที่คัดดู ●

ชื่อหนังสือ สมุด
บันทึกนิทาน 2543
"เรือกับวัว" (A Craft
Or A Hedge)

ชื่อผู้แต่ง เรื่อง
เทพศิริ สุขโสภา, รูป
วัลลภ แม่นยำ กับ
เทพศิริ สุขโสภา

ชื่อสำนักพิมพ์
มูลนิธิเร็กซ์ (ราคาเล่ม
เล็ก 60 บาท, เล่ม
ใหญ่ 160 บาท)

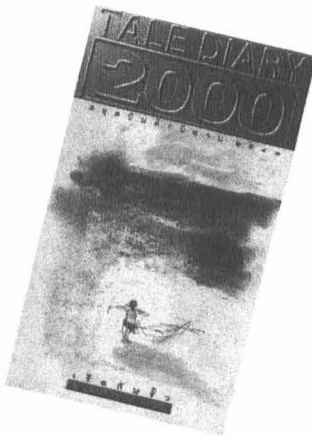
งวดเข้าทูลคณะจิต
นะจะน่องๆ สำหรับปี
ใหม่ที่จะเดินทางมา
ถึง หลายคนให้ความ

สำคัญกันเป็นพิเศษ เพราะเป็นการเริ่มต้นสหัสวรรษใหม่ ปี ค.ศ. 2000
ถึงแม้จะเป็นปีไหนๆ ก็ตาม หากไม่มีความสุขก็ไม่มีประโยชน์อะไร
การได้ช่วยกันหลอเลียง "พลังแห่งจินตนาการ" ส่งสัมผัสสิ่งที่ดีสิ่งด
งาม เพื่อก่อให้เกิดความสุขความสบายใจที่จะก่อให้เกิดการใช้ชีวิต
อย่างทรงคุณค่า

เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมอบให้กับเยาวชนทุกคน

อาจารย์หมอประเวศ วะสี ได้เขียนไว้ว่า ศิลปะที่นำไปสู่สาระและ
อุดมคติ เครื่องมือสร้างพลังรักษาแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ที่จะสร้างพลัง
อุดมคติในเยาวชนคือ การได้ฟัง และได้อ่านนิทานดีๆ โดยเฉพาะที่
เป็นเรื่องราวของคนที่มีอุดมคติสูง คนไทยร่วมสมัยที่เป็นคนมีอุดมคติ
สูงในเรื่องชาตินิยม และมนุษยชาตินั้นมีอยู่ เด็กไทยควรมีโอกาส
ได้เรียนรู้เกี่ยวกับท่านเหล่านี้ผ่านนิทาน

"เรือกับวัว" เป็นเรื่องราวของท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ที่
เล่าผ่านรูปและเรื่องที่บรรจงประดิษฐ์ร้อยเป็นภาษานิทานสั้นๆ กะทัด
รัด ครบถ้วนกระบวนความพาดพิงถึงการให้โดดเด่นไปกับรูปวาดที่
สื่อด้วยสีเส้นลายเส้นสวยงาม ผ่านสัญลักษณ์การเล่นของเด็กๆ นำสู่
เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นหลังยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง
พ.ศ. 2475 แนวนโยบายขับเคลื่อนปลูกเร้าภายในให้น่องๆ ไปค้นประวัติ
ศาสตร์ฉบับจริงมาศึกษาให้เห็นเข้าใจถ่องแท้ว่า มีอะไรเกิดขึ้น
เมล็ดพันธุ์ประชาธิปไตย กำลังงอกงามผ่านหนังสือเล่มนี้

หนังสือพิมพ์มติชน

ฉบับวันอาทิตย์ ที่ ๑๒ ธันวาคม

๒๕๔๒

ภาพเขียน : ลาวัณย์ อูปอินทร์

ภาคผนวก

(พิเศษ)

สถาบันพระมหากษัตริย์ กับรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์

ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านอธิการบดี ท่านที่เคารพ
ทุกๆ ท่าน ในการกล่าวเรื่อง คุณูปการของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ที่มีต่อ
สังคมไทย ควรเริ่มต้นด้วยสังขารม สังขารมประการหนึ่งคือ ความเป็นจริงที่ว่า
สรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเปลี่ยนแปลง สรรพสิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง นั่นคือ ทุกสิ่ง
ทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ตั้งแต่จักรวาลไปจนถึงอะตอม ท่ามกลางกระแส
ของความเปลี่ยนแปลง ถ้ามีระบบใดระบบหนึ่งที่ปรับตัวไม่ได้ ระบบนั้นย่อมเกิด
วิกฤตและเสื่อมสลายไป นี่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับระบบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็น
ระบบชีวิตตั้งแต่จุลินทรีย์ไปจนถึงไดโนเสาร์ องค์กร สถาบัน บริษัท ตลอดจน
ไปจนถึงอารยธรรมต่างๆ เช่น อารยธรรมเมโสโปเตเมีย กรีก และโรมัน เป็นต้น
อารยธรรมเหล่านี้ล้วนเสื่อมสลายไปเพราะปรับตัวไม่ได้ท่ามกลางกระแสความ
เปลี่ยนแปลง ต้นเค้าของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลกในปัจจุบันเกิดขึ้นเมื่อ
๓๐๐ ปีก่อน เริ่มต้นด้วยการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ อันนำไปสู่การปฏิวัติทาง
อุตสาหกรรม ซึ่งนำไปสู่อำนาจ และการแผ่ขยายอำนาจของมหาอำนาจตะวันตก
ไปทั่วโลก อันก่อให้เกิดกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เขยวกรากไปทั่วโลก กระทบ
ประเทศน้อยใหญ่ทุกประเทศทั่วไป การที่ประเทศต่างๆ จะปรับตัวต่อกระแสการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลก เป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะการที่จะปรับวิธีคิด
และปรับโครงสร้าง ไม่ว่าสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นเรื่องที่ยากมาก ประเทศต่างๆ
จึงประสบภัยพิบัตินานัปการ เช่น ความขัดแย้ง สงคราม ความผันผวนรุนแรง
ในสังคม วิกฤตการณ์วัฒนธรรม หรือวิกฤตการณ์ในรากเหง้าของตนเอง

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ และโดยเฉพาะรัชกาลที่ ๕ ทรงพยายามปรับ
ประเทศไทยให้มีความเป็นสมัยใหม่ กระแสความเปลี่ยนแปลงของความเป็นสมัย
ใหม่ของประเทศไทยและของโลกก่อให้เกิดความเครียดเชิงโครงสร้างในสังคมไทย
เพราะโครงสร้างทางสังคมปรับตัวไม่ได้ง่ายๆ ความเครียดเชิงโครงสร้างนำไปสู่

จากคำกล่าวเปิดงานปรีดี พนมยงค์ หน้าที่โดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๑๐
พฤษภาคม ๒๕๔๐ โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี

ความรุนแรงได้ ดังที่มีความพยายามที่จะก่อการปฏิวัติรัฐประหารที่เรียกว่า กบฏ
ในรัชกาลที่ ๖

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่เรียกว่า The Great Depression of ๑๙๓๐ เป็นกระแสใหญ่อีกกระแสหนึ่งที่เพิ่มความเครียดให้สังคมไทย ความเครียดเพราะกระแสความเปลี่ยนแปลงจะผลิตปัญหารุนแรงต่างๆ เข้าใส่รัฐบาลที่รวมศูนย์อำนาจ ถ้าโครงสร้างอำนาจยังรวมศูนย์ ไม่ว่ารัฐบาลนั้นจะเป็นพระมหากษัตริย์ หรือทหาร หรือพลเรือน ดังที่เราเห็นอุบัติเหตุภัยที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลต่างๆ เรื่อยมา การเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วยสันติวิธีเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ ย้ายบทบาทจากจุดศูนย์รวมทางการเมือง อันเป็นจุดที่ล่อแหลมกลายเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ซึ่งพันอันตรายจากความเครียด และการเป็นเป้าหมายการเมือง ทำให้เกิดความมั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์สืบมา

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยและมั่นคงยิ่งขึ้น ถ้าศึกษาความคิด บทบาท และพฤติกรรมของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นมันสมองของคณะราษฎร ทั้งในระหว่างการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และหลังจากนั้น จะเห็นว่าอาจารย์ปรีดี คือผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ นี่จะเป็นการตรงข้ามกับความพยายามสร้างภาพให้สังคมไทยเข้าใจไปว่าอาจารย์ปรีดีเป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ท่านผู้มีเกียรติครับ ประสพการณ์ตรงอาจจะหลอกเราได้ เช่น ประสพการณ์โดยตรงกับพื้นผิวโลกจะทำให้เราคิดว่าโลกแบนเพราะเราเห็นอยู่ทุกวี่ทุกวัน เราจะสรุปว่ามันแบน แต่การประมวลความรู้โดยอาศัยหลักฐานต่างๆ สามารถสรุปได้ว่าโลกกลม จากประสพการณ์ตรงจะคิดว่าดวงอาทิตย์โคจรรอบโลกเพราะเราเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกทุกเช้าและตกทางทิศตะวันตกอยู่ทุกเย็น มนุษย์จะเชื่อนั่นว่าดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ ฉะนั้นประสพการณ์ตรงอาจทำให้เราเข้าใจผิดได้ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ ทำให้เรารู้ความจริง

เรื่องท่านอาจารย์ปรีดี เช่นกัน ได้มีผู้จงใจสร้างภาพว่าท่านเป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ จะพบความจริง ซึ่งตรงกันข้ามคือ ท่านเป็นผู้ที่พยายามที่จะพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วงที่ท่านมีอำนาจทางการเมืองและในช่วงที่ท่านไม่มีอำนาจแล้ว จนวาระสุดท้ายในชีวิตของท่าน ถ้าวิญญูชนใช้การประมวลความรู้โดยหลักฐานจะพบความจริงตามนี้ ความจริงที่ตรงข้ามกับการเล่าลือประดุงเรื่องดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก หรือโลกโคจรรอบดวงอาทิตย์

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ความจริงเป็นเรื่องสำคัญ ความจริง ความรัก ความสมานฉันท์ เป็นเรื่องทีไปด้วยกันได้ ความไม่จริงก่อให้เกิดความเกลียดชังความเป็นปฏิปักษ์ และความแตกฉาน ประเทศไทยมีความแตกแยกกันมากเป็นสังคมทอนกำลัง จนไม่มีกำลังที่จะเผชิญวิกฤตการณ์ต่างๆ มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความรักและความสามัคคี ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ถ้าคิดว่าท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว จะมองไม่เห็นความดีของอาจารย์ปรีดี ซึ่งมีเป็นอนेกประการ ถ้ารู้ความจริงว่าอาจารย์ปรีดีเป็นผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ จะเห็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อสังคมไทยของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแห่งนี้ โดยมุ่งที่จะสร้างคนที่มีการศึกษาจำนวนมากขึ้นมามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อาจารย์ปรีดีวางระบบการคลังของประเทศเมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อาจารย์ปรีดีพยายามวางความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศเมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาสิทธินอกอาณาเขตที่ไทยเสียเปรียบต่างประเทศและเสียศักดิ์ศรี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่ถึง ๑๐ ปี เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นบุกไทย ยกทัพเข้ามาประเทศไทย และบังคับให้ประเทศไทยประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร อาจารย์ปรีดีในขณะดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามพันธมิตรถือว่าประเทศไทยแพ้สงครามด้วย อาจารย์ปรีดีใน

ฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทย ได้ชิงประกาศ
สันติภาพเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๔ โดยถือว่าการประกาศสงครามเป็นโมฆะ
ประเทศไทยไม่มีกรณีสงครามกับสัมพันธมิตร และดำเนินการเจรจากับฝ่าย
สัมพันธมิตรให้รับรองอิสรภาพของประเทศไทย

การประกาศสันติภาพของอาจารย์ปรีดีเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๔
เท่ากับเป็นการกู้อิสรภาพของประเทศไทย จากการตกเป็นเมืองขึ้นของสัมพันธมิตร
จากคุณูปการในการรักษากันเมืองไว้เมื่อพระมหากษัตริย์ยังทรงพระเยาว์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตอบแทนคุณงามความดีของ
ท่านอาจารย์ปรีดี ด้วยการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาให้ดำรงตำแหน่ง
รัฐบุรุษอาวุโส เป็นคนแรกและคนเดียวของประเทศไทย

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเป็นตัวอย่างของสามัญชนคนไทยที่มีความรักชาติบ้าน
เมืองอย่างแรงกล้า พยายามเรียนรู้จนเกิดปัญญา ใช้ปัญญาทำงานเพื่อประเทศ
ชาติ ดำรงตนอยู่ในความสุจริต ถูกต้อง มีความกล้าหาญ เป็นกำลังสำคัญใน
การก่อให้เกิดประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พิทักษ์สถาบัน
พระมหากษัตริย์ เชิดชู และพยายามพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ดำรงตำแหน่ง
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทย นายกรัฐมนตรี เป็น
ผู้รักษากันเมืองไว้ในยามคับขัน ไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่น นับว่า
อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นคนดีศรีสยามโดยแท้

การที่มีคนไทยคนหนึ่งเป็นคนดีถึงขนาดนี้ เป็นเรื่องหาได้ยาก ควรที่สังคม
ไทยโดยเฉพาะอนุชนคนรุ่นหลังจะได้รู้ความจริง มีความภูมิใจในความดีของ
เพื่อนร่วมชาติที่ทรงคุณงามความดีอันสูงยิ่งเช่นนี้ และเกิดความบันดาลใจที่จะ
ทำความดีเพื่อชาติบ้านเมือง

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๔๓ หรือตรงกับ
ค.ศ.๑๙๐๐ ในปี ค.ศ.๒๐๐๐ หรือปี พ.ศ.๒๕๔๓ ปีข้างหน้าท่านจะมีชาตกาลครบ
๑ รอบศตวรรษ ในโอกาสเช่นนี้ ประเทศไทยควรจะทำอะไรอันเป็นสัญลักษณ์
เพื่อให้สังคมไทยระลึกถึงคุณูปการอันยิ่งใหญ่ที่ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์
รัฐบุรุษอาวุโสมีต่อสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดกำลังใจในชาติบ้านเมืองในการที่จะก้าว
เดินต่อไปข้างหน้า รัฐบาลควรเป็นเจ้าภาพจัดงานโดยจะเรียกว่า “งานฉลอง

๑ ศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของไทย" หรือ "๑ ศตวรรษ ปรีดี คนดีศรีสยาม" หรือชื่ออื่นในทำนองนี้ก็ตาม ประกอบกับการสร้างสื่อในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จักคนไทยที่ประกอบคุณงามความดีแก่แผ่นดินเกิด นอกจากนั้นรัฐบาลควรจะดำเนินการเสนอให้ UNESCO ประกาศให้อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของไทยเป็นบุคคลสำคัญของโลก เพื่อโลกจะได้รับรู้การมีบุคคลสำคัญระดับโลกของประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติครับ ถ้ารัฐบาลได้ทำตามนี้จะเกิดความเป็นมงคล มงคลกับรัฐบาลเอง และมงคลกับสังคมไทย คนไทยนั้นถือเรื่องมงคล มงคลเกิดจากความจริง ความงาม ความถูกต้อง การมีความกตัญญูทวนเวียนต่อกันที่มีบุญคุณ สังคมที่มีความกตัญญูทวนเวียนต่อกันที่ควรกตัญญูทวนเวียน ย่อมเป็นสังคมที่มีความเป็นมงคลอยู่ในตัว ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ นี้ หรือ ค.ศ.๒๐๐๐ จะเป็นปีแห่งชาตกาลครบรอบศตวรรษของคนไทยผู้ทรงคุณวิเศษอีกท่านหนึ่ง คือ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี การประกาศเกียรติคุณของคนไทยผู้ทรงคุณงามความดีสูงสุดมากกว่า ๑ คน ไม่ใช่ข้อเสียหยาอะไร ตรงข้าม กลับจะเป็นไปในทางที่เป็นคุณยิ่งขึ้น เรายังมีคนไทยที่ทรงคุณงามความดีสูงจำนวนมากคนเท่าใดที่จะให้โลกรับรู้ ยิ่งเป็นการดีเท่านั้น

ท่านผู้มีเกียรติครับ สังคมไทยควรจะลวงพ้นการคิดอย่างชาตวุฒิภาวะ หรือคิดอย่างเด็กๆ ว่า ถ้ารักคนนี้ต้องไม่รักคนโน้น การคิดแบบแยกข้าง แยกพวก ได้ทำลายสังคมไทยมามากเกินแล้ว ควรจะปรับเปลี่ยนวิธีคิดมาเป็นการคิดแบบเชื่อมโยงเป็นบูรณาการ

ท่านที่เคารพครับ สังคมไทยทอนกำลังกันเองมามาก จนสังคมอ่อนแอ ถึงเวลาที่เราจะสร้างความรักความสมานฉันท์ ความเป็นมงคล ให้เกิดขึ้นในชาติบ้านเมือง เพื่อสังคมไทยจะได้มีกำลังของแผ่นดินหรือภูมิพละในการดำเนินไปข้างหน้า สามารถเอาชนะอุปสรรคอันยากลำบากนานาประการ สามารถสร้างสันติภาพและสันติสุขให้เกิดขึ้นในแผ่นดินของเราให้จงได้ อันเป็นสิ่งปรารถนาสูงสุดของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ขอขอบพระคุณครับ

ผลการประชุมคณะรัฐมนตรี

**เรื่อง การเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญ
บรรจุไว้ในปฏิทินของยูเนสโก**

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยเสนอ ในการเสนอชื่อ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไปยังองค์การยูเนสโก เพื่อขอให้องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (Anniversaries of great personalities and historic events) เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปีแห่งชาตกาล และให้ความเห็นชอบโครงการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทั้งนี้ เนื่องจากในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จะเป็นวาระครบรอบชาตกาล ๑๐๐ ปี ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อดีตผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผู้ซึ่งประกอบคุณงามความดีอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกในด้านการศึกษา สันติภาพ ตลอดจนประชาธิปไตยแก่ชาวไทยและชาวโลก และเป็นผู้ที่ได้สร้างคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติ และราษฎรไทย โดยได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญ เสียสละ ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน รัฐบุรุษอาวุโส นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง และเลขาธิการคนแรกของสภาผู้แทนราษฎรสยาม อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนของชาติที่จะทำนุบำรุงบ้านเมืองต่อไป

ประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๓๖๑/๒๕๔๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์

ตามที่ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จะเป็นวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติและราษฎรไทย เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งบุคคลรายนามต่อไปนี้เป็นกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ คือ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)	๑๒. นายประเวศ วะสี
๒. พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)	๑๓. นายพลัส ลิมะเสถียร
๓. ประธานรัฐสภา	๑๔. นายมารุต บุนนาค
๔. ประธานศาลฎีกา	๑๕. นายระพี สาคริก
๕. ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์	๑๖. นายสถาพร กวิตานนท์
๖. นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล	๑๗. นายสุธี สิงห์เสน่ห์
๗. นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา	๑๘. นายเสน่ห์ จามริก
๘. นายชวน หลีกภัย	๑๙. นายเสม พริ้งพวงแก้ว
๙. ม.ร.ว.เทพ เทวกุล	๒๐. นายเสริมศักดิ์ ภารณ
๑๐. นายนิคม จันทรวิทุร	๒๑. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์
๑๑. นายประมวล สภาวสุ	๒๒. นายอุทัย พิมพ์ใจชน

คณะกรรมการอำนวยการ

๑. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
รองประธานกรรมการ	
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	๕. ประธานมูลนิธิเสรีรัฐโกเศศ-นาคะประทีป
๓. รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย	๖. ประธานชมรม ต.ม.อ.ก.สัมพันธ์
๔. นายกสมาคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
กรรมการ	
๗. ผู้อำนวยการเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	๑๐. ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ
๘. ผู้แทนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	๑๑. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
๙. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	๑๒. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข

๑๓. ผู้แทนสำนักงบประมาณ
๑๔. ผู้แทนกรมธนารักษ์
๑๕. ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย
๑๖. ผู้แทนการสื่อสารแห่งประเทศไทย
๑๗. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน
๑๘. ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือผู้แทน
๑๙. ผู้แทนสำนักจุฬาราชมนตรี
๒๐. ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
๒๑. ผู้แทนมูลนิธิปริยัติ พนมยงค์
๒๒. ผู้แทนมูลนิธิป๋วย อึ๊งภากรณ์
๒๓. ผู้แทนมูลนิธิโกมล คีมทอง
๒๔. ผู้แทนมูลนิธิซูวีย์ โอวาทวงษ์
๒๕. ผู้แทนมูลนิธิดวงประทีป
๒๖. ผู้แทนมูลนิธิเด็ก
๒๗. ผู้แทนมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
๒๘. ผู้แทนมูลนิธิสื่อสร้างสรรค์
๒๙. ผู้แทนมูลนิธิบูรณะชนบท
๓๐. ผู้แทนสถาบันสันติประชาธรรม
๓๑. ผู้แทนสมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์
๕๐. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๕๑. นายพนม เที่ยมประยูร
๕๒. นายพิภพ ธงไชย

๓๒. ผู้แทนสมาคมสิทธิเสรีภาพแห่งประเทศไทย
๓๓. ผู้แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
๓๔. ผู้แทนคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
๓๕. ผู้แทนองค์กรเครือข่ายเดือนตุลา
๓๖. ผู้แทนสมัชชาคนจน
๓๗. เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
๓๘. นายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๓๙. ประธานสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๔๐. นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ
๔๑. นายจาตุรนต์ ฉายแสง
๔๒. นายปรีชา สุวรงค์ทัต
๔๓. นายพินิจ จารุสมบัติ
๔๔. นายพีรพันธุ์ พาลุสุข
๔๕. นายโกศล พลกุล
๔๖. นายสมศักดิ์ สืบตะกูล
๔๗. นายอดิสร เพ็ญเกษ
๔๘. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
๔๙. นายอารีเพญ อุตรสินธุ์
- กรรมการและเลขานุการ
- กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
- กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ประธานกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
๒. ประธานมูลนิธิเสรีบูรโกเศศ-นาคะประทีป	ประธานกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน

กรรมการ

๓. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๔. ประธานชมรม ต.ม.อ.ก. สัมพันธ์ ๕. นางสาวอิริ สุวรรณสถิตย์ ๖. ประธานอนุกรรมการฝ่ายศึกษาและประมวลผลงานของ คาสตราจารย์ ดร.ปริยัติ พนมยงค์ ๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอข้อ คาสตราจารย์ ดร.ปริยัติ พนมยงค์ต่อองค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ	๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึกดวงตราไปรษณียากรและเหรียญกษาปณ์ ๙. ประธานอนุกรรมการฝ่ายวิชาการ ๑๐. ประธานอนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน ๑๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ๑๒. ประธานอนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ๑๓. ประธานอนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ ๑๔. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

๑๕. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่ เกียรติคุณ รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ สำหรับเด็กและเยาวชน	๒๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ สำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
๑๖. ประธานอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา	๒๒. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ ความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์
๑๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดประกวด ภาพยนตร์ รางวัลพระเจ้าช้างเผือก	๒๓. ประธานอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน
๑๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายรางวัล ปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มีผลงานดีเด่น ทางด้านประชาธิปไตยและสันติภาพ	๒๔. นางซุสึพร เกษโกวิท
๑๙. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ อนุสรณ์สถาน ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์	๒๕. นางดุษฎี บุญทัศนกุล
๒๐. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงาน โครงการอนุสรณ์สถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๒๖. นายประณิต ภูมิถาวร
๒๑. นายพนม เขียมประยูร	๒๗. นายวิษณุ วรัญญู
๒๒. นายพิภพ ธงไชย	๒๘. นางวาณี สายประดิษฐ์
๒๓. นางสาวรณิ สำนานเวทย์	๒๙. นายสันต์ หัตถิรัตน์
๒๔. นายภมล ภมลตระกูล	๓๐. นายสุรพล นิตโกรพจน์
	๓๑. นายเหวง โตจิราการ
	กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
	กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน
	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน

คณะกรรมการดำเนินงาน

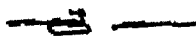
๑. อนุกรรมการฝ่ายศึกษา วิจัยและประมวลผลงานของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
ผู้อำนวยการสถาบันปรีดี พนมยงค์ ประธานอนุกรรมการ
๒. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์
และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
นายวิเชียร วัฒนคุณ ประธานอนุกรรมการ
๓. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก ดวงตราไปรษณียากรและเหรียญกษาปณ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานอนุกรรมการ
๔. อนุกรรมการฝ่ายวิชาการ
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานอนุกรรมการ
๕. อนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดทหุน
นางสาววารี หะวานนท์ ประธานอนุกรรมการ
๖. อนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
นายมานิจ สุขสมจิตร ประธานอนุกรรมการ
๗. อนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ ประธานอนุกรรมการ

๘. อนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ
นายชาณุวิทย์ เกษตรศิริ ประธานอนุกรรมการ
๙. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก
นายสันผัส พึ่งประดิษฐ์ ประธานอนุกรรมการ
๑๐. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณรัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
สำหรับเด็กและเยาวชน
ผู้แทนมูลนิธิเด็ก ประธานอนุกรรมการ
๑๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา
นายสันติสุข โสภณสิริ ประธานอนุกรรมการ
๑๒. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดการประกวดภาพยนตร์รางวัลพระเจ้าช้างเผือก
นายโดม สุขวงศ์ ประธานอนุกรรมการ
๑๓. ประธานอนุกรรมการฝ่ายรางวัลปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านประชาธิปไตย
และสันติภาพ
นายเสม พริ้งพวงแก้ว ประธานอนุกรรมการ
๑๔. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณสถาน ๑๐๐ ปี
รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
นายพิภพ ธงไชย ประธานอนุกรรมการ
๑๕. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณสถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นายสุภัทร สุคนธวัต ประธานอนุกรรมการ
๑๖. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
นายกิตติศักดิ์ ปกรติ ประธานอนุกรรมการ
๑๗. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์
นายสุริชัย หวันแก้ว ประธานอนุกรรมการ
๑๘. อนุกรรมการฝ่ายประสานงาน
นายพนม เอี่ยมประยูร ประธานอนุกรรมการ

ให้คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นนี้ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และในการนี้ให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มเติมเพื่อดำเนินการใดๆได้ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๐

(พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ)
นายกรัฐมนตรี

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๑๔๕/๒๕๔๑

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ

ตามที่ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จะเป็นวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของรัฐบาลอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติและราษฎรไทย และได้มี
คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๖๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงาน
ฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าว ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์
ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

๑. ให้ปรับปรุงชื่อคณะกรรมการฯ เป็นคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์

๒. ให้แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....

นายอดุล วิเชียรเจริญ

คณะกรรมการอำนวยการ

.....

นายธนนิติ เศรษฐบุตร

รองประธานกรรมการอำนวยการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

.....

๑. นายธนนิติ เศรษฐบุตร

รองประธานกรรมการดำเนินงานภาครัฐ

กรรมการ

๒. นางจรรยา ไว้นันท์

๗. นายครชิต ตัมพานัน

๓. นายจริยวัฒน์ สันตะบุตร

๘. นายภูวดล ทรงประเสริฐ

๔. นายโชคชัย สุทธาเวศ

๙. นางสาวธลินี วัชรบูรณ์

๕. นายสมเกียรติ อภิญาชน

๑๐. นายอนันต์ วิริยะพินิจ

๖. นายบัณฑิต ลำคำ

.....

๑. คณะอนุกรรมการฝ่ายศึกษา วิจัยและประมวลผลงานของนายปรีดี พนมยงค์

๑. ผู้อำนวยการสถาบันปรีดี พนมยงค์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายนิคม จันทรวิฑูร

๓. นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล

๔. นายปรีดี เกษมทรัพย์

๕. นายคักดีชัย บำรุงพงศ์

๖. นายวิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

๗. นายประชุม โฉมฉาย

๘. นายสมจิตต์ อินสิงห์

๙. นายสมผัส พึ่งประดิษฐ์

๑๐. นายสะอาด พิมพ์สวัสดิ์

๑๑. นายระวี ฤกษ์จำนง

๑๒. นายสัจด์ ศรีวณิก

๑๓. นายสุขปรีดา พนมยงค์

๑๔. นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา

๑๕. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ

๑๖. นายชัยวัฒน์ สถาอานันท์

๑๗. นางสาวปราณี กุรุพินทารักษ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๒. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อ นายปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

๑. นายวิเชียร วัฒนคุณ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

๓. รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๔. อธิบัตติกรมองค์การระหว่างประเทศ
กระทรวงการต่างประเทศ

๕. รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๖. ผู้อำนวยการกองสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๗. ผู้อำนวยการกองการสังคม

กรมองค์การระหว่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศ

๔. ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์

๙. ผู้แทนสมาคมธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑๐. นายพนม เอี่ยมประยูร

๑๑. นายประณิต ภูมิถาวร

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๒. นางสาวสุทธิลักษณ์ จงอุดมสุข

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก ดวงตราไปรษณียากรและเหรียญกษาปณ์

๑. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นางยุพิน โภคสุติยุกต์

๔. นายหริรักษ์ สูตะบุตร

๓. นายภัทรพงศ์ ศรีเชียรอินทร์

๕. นายอัคนี อรัญยานนท์

๖. นายคณิต พิฆณิชย์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. นางสาวสมศรี กัณทพงศ์

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๔. คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการ

๑. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายจรัญ โฆษณานันท์

๖. นายพนม เอี่ยมประยูร

๓. นายชัยวัฒน์ นุชนาค

๗. นางวาณี สายประดิษฐ์

๔. นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์

๘. นายสมคิด เลิศไพฑูรย์

๕. นางสาวนวลฉวี สุธรรมวงศ์

๙. นายสันติสุข โสภณศิริ

๑๐. นางสาวภาพ ดวงไสว

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๑. นางชนันดา ชีณะวุฒิ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๕. คณะอนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน

อนุกรรมการที่ปรึกษา

๑. นายกสมาคมธรรมศาสตร์

๔. นายพนัส ลิ้มเสถียร

๒. นายดำรงศักดิ์ กฤษณมระ

๕. นายสุธี สิงห์เสนห์

๓. นายประมวล สภาวสุ

๖. คุณวารี หะวานนท์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๗. นางจารุพร ไวยนันท์

๑๔. นายสงคราม ชัยประวัติดำรงค์

๘. นายชัชวาลย์ ศรศรี

๑๕. นายสม จาตุศรีพิทักษ์

๙. นายทองมา หงส์ลดารมภ์

๑๖. นายสมชาย สกุลสุรัตน์

๑๐. นายนิศ ชัยสูตร

๑๗. นายสุสันต์ จิรจรรย์าเวช

๑๑. นางสาวประนอม ไผวินวิพัฒน์

๑๘. นายอุทัย ยัครพัฒน์กุล

๑๒. นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์

๑๙. ผู้อำนวยการกองคลัง

๑๓. นายวีระ มานะดงศรีชีพ

๒๐. หัวหน้างานการเงิน

๒๑. นางสาววรรณิ์ สำราญเวทย์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๖. คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

๑. นายมานิจ สุขสมจิตร์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายกมล ฉายาวัฒน์

๓. นายบำรุง สุขพรรณ

๔. นางสาววิภา สุขกิจ

๕. นายสมหมาย ปาริจฉัตต์

๖. นายกำแหง ภริตานนท์

๗. นายวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษ์

๘. นางพนิต พูนศิริวงศ์

๙. นายวิทยา ดัณฑสุทธิ

๑๐. นายสุวัฒน์ ทองธนากุล

๑๑. นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์

๑๒. นายสมชาย กรสวนสมบัติ

๑๓. นายคำฤทธิ วีริยะกุล

๑๔. นายชวรงค์ ลิ้มปัทมปาณี

๒๔. นางนุตรธยาดี โกศลศักดิ์

๑๕. นางวัชรินทร์ วาณิชชา

๑๖. นายสมเจตน์ ชวนชาติ

๑๗. นายคณิต พืชมณีชัย

๑๘. นายบุญ พุฒทอง

๑๙. นายคณิต พันธรักรัษเดช

๒๐. นายปราโมช สัมชุกร

๒๑. นายสมภพ ศรีสมวงศ์

๒๒. นางกรรณิการ์ วีริยะกุล

๒๓. นายทวีสิน สถิตย์รัตนชีวิน

๒๔. นายสมณา นทีไวหัยวะ

๒๕. นายธวัชชัย ไพรนทรภา

๒๖. นางอุบล แป๊ะยิ้มลอง

๒๗. นางสาวสุภาณี แก้วมณี

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. คณะอนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

๑. นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายชูชาติ หมั่นอินกุล

๓. นายทวีศักดิ์ โยเมือง

๔. นายนิติ กองเพียร

๕. นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

๕. นายสุพจน์ แจ่มเร็ว

๖. นางคุษฎี บุญทัศน์กุล

๗. นายอำนาจ เย็นสบาย

อนุกรรมการและเลขานุการ

๘. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

๑. นายสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายระวี ฤกษ์จำนง

๓. นายกมล กมลตระกูล

๔. นายคณิต พืชมณีชัย

๕. นายพิรุณ ฉัตรวานิชกุล

๙. นายสุภรณ์ พรหมพินธุ

๑๐. นายสมชาย หอมละออ

๖. นายวันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์

๗. นายสมจิตต์ อินสิงห์

๘. นายสันติสุข โสภณสิริ

อนุกรรมการและเลขานุการ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๙. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับ
เด็กและเยาวชน

๑. นายพิภพ ธงไชย

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายกมล กมลตระกูล

๗. นายธีรพัฒน์ อัสวสังสิทธิ

๓. นางกาญจนา กาญจนสุด

๘. นางปริญญา ศรีชัยอนุรัตน์

๔. นายจรัส ดิษฐาอภิชัย

๙. นายพิรุณ ฉัตรวนิชกุล

๕. นายชาณุวิทย์ เกษตรศิริ

๑๐. นายรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

๖. นางดุขฎิ บุญทัศน์กุล

๑๐. นายสมบัติ บุญงามอนงค์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๐. คณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา

๑. พระไพศาล วิสาโล

อนุกรรมการที่ปรึกษา

๒. นายสันติสุข โสภณสิริ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๓. นางสาวฐิติมา คุณศิริานนท์

๗. นายนิพนธ์ แจ่มดวง

๔. นายธำรง ปัทมภาส

๘. นายวรพงศ์ เวชมาสินนท์

๕. นางสาวนงลักษณ์ ตรงศิลป์

๙. นายสมเกียรติ มีธรรม

๖. นางสาวนารี แซ่ตั้ง

๑๐. นางสาวสิริวรรณ นิจเจริญ

๑๐. นายสุรสม กฤษณะจุฑา

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๑. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดการประกวดภาพยนตร์รางวัลพระเจ้าช้างเผือก

๑. นายโตม สุขวงศ์

ประธานอนุกรรมการ

๒. นายอดิศักดิ์ เข็กรัตน์

รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๓. นางณิชา จรรย์เศรษฐการ

๕. นายลินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

๔. นายภาณุ อารี

๖. นางสาวชลิดา เอื้อบำรุงจิต

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. นางสาววิมลรัตน์ อรุณโรจน์สุริยะ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๒. คณะอนุกรรมการฝ่ายรางวัลปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มผลงานดีเด่นทางด้านประชาธิปไตย และสันติภาพ

๑. นายเสม พริ้งพวงแก้ว ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายโคทม อารียา ๕. นายมาร์ค ตามไท

๓. นายเดช พุ่มคชา ๖. นายวิษณุ วรรุญญ

๔. นางธีรนาถ กาญจนอักษร

๗. นายพิภพ ธงไชย อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๓. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณ์สถาน ๑๐๐ ปี นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

๑. นายพิภพ ธงไชย ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นางคุษฎี บุญทัศน์กุล ๔. นายประเดิมชัย บุญช่วยเหลือ

๓. นายสมศักดิ์ สืบตระกูล ๕. นายชาณุวิทย์ อร่ามฤทธิ์

๖. นายอนันต์ วิริยะพินิจ อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. นายก่อพงษ์ ดอนสกุล อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๔. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณ์สถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อนุกรรมการที่ปรึกษา

๑. นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ ๓. นายพระนาย สุวรรณรัฐ

๒. นายทิวา เงินยวง ๔. นายเฉลียว จรัสศรี

๕. นายสุภัทร สุคนธวัต ประธานอนุกรรมการ

๖. นายปัญญา น้ำเพชร รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๗. นายกฤษดา ณ บ่อมเพชร ๑๒. นายจรัส ดิษฐาอภิชัย

๘. พันเอก (พ) ชยันต์ อัมพุนันท์ ๑๓. นางสาวนัยนา สุภาพัง

๙. นาย योगยศ เล็กกลาง ๑๔. นายสันติ จิยะพันธ์

๑๐. นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล ๑๕. นางสาวดวงใจ สุภาพัง

๑๑. นายสมยศ พุกษาเกษมสุข

๑๖. นางสาวชลลดา บุญเกษม อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๕. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

๑. นายกิตติศักดิ์ ปกติ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายอภิชัย พันธเสน

๖. นายธีรยุทธ บุญมี

๓. นายเกษียร เตชะพีระ

๗. นายพนม เอี่ยมประยูร

๔. นายชัยวัฒน์ สถาอานันท์

๘. นายวรพจน์ วิศรุตพิชญ์

๕. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ

๙. นายประชา หุตานุวัตร

๑๐. ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดปริทัศน์ พนมยงค์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๖. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

๑. นายสุริชัย หวันแก้ว

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. นายไชยนต์ รัชชกุล

๕. นางสาวพรเพ็ญ อันตระกูล

๓. นายเดช พุ่มดชา

๖. นายวิทยา สุจริตธนาภิรักษ์

๔. นายบัณฑิต อ่อนดำ

๗. นางวิระดา สมสวัสดิ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๗. คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน

๑. นายพนม เอี่ยมประยูร

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒. ประธานชมรม ต.ม.ธ.ภ. สัมพันธ์

๔. นายสมเกียรติ วรปัญญาอนันท์

๓. นายพิภพ ธงไชย

๕. นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

๖. นางสาววรรณิ์ สำราญเวทย์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. นางวิภา เกตสระ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๘. นางสาววรรณวิภา แสงสารพันธ์

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ทั้งนี้ให้แต่ละฝ่าย

๑. จัดทำแผนงานและรายละเอียดของงานที่จะจัดทำ โดยจะต้องอยู่ในขอบเขตของ
รายละเอียดของงานตามที่เสนอไว้ในโครงการ โดยเน้นว่าต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
๒. ระบุว่าเป็นแผนงานของฝ่ายใดและจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของแผนงานแต่ละเรื่อง
๓. จัดทำงบประมาณทั้งด้านรายรับและรายจ่าย รวมทั้งระบุแหล่งเงินทุนที่จะนำมาใช้จ่ายใน
การดำเนินการตามแผนงาน
๔. จัดทำตารางเวลาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน
๕. เสนอแผนงานที่ได้จัดทำขึ้น ต่อคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อพิจารณาเสนอให้คณะ
กรรมการอำนวยการอนุมัติและให้ความสนับสนุน และ
๖. ดำเนินการตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติให้เสร็จเรียบร้อยตามเวลาที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

(นายชวน หลีกภัย)
นายกรัฐมนตรี

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๔๗/๒๕๔๒

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี

รัฐบาลอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์

ตามที่ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๓ จะเป็นวันครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติและราษฎรไทย และได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๖๐/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบาลอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๕/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๐ แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบาลอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าว ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งบุคคลดังมีรายนามต่อไปนี้ เป็นกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบาลอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินงาน

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร ทำพระจันทร์

กรรมการ

คณะอนุกรรมการ

๑. คณะอนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ

๑. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ

ประธานอนุกรรมการ

๒. นายสมชัย ศรีสุทธิยากร

รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๓. นางสาววลลวี สุธรรมวงศ์

๕. นางสาวสุวดี เมฆา

๔. นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์

๖. ประธานชมรมนักศึกษาเรียนดีจากชนบท

๗. นางวนิดา จันทนทัศน์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๘. นางสาวดาวเรือง แนวทอง

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะอนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

อนุกรรมการ

๑. นายสมชาย วัชรสมบัติ

๒. นายสาโรช เลือกสำลี

๓. คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

นางสาวสุรัสวดี หุ่นพยนต์

อนุกรรมการ

๔. คณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา

อนุกรรมการ

๑. นายศิริลักษณ์ บั่นบำรุงกิจ

๓. นายจร พันธ์เป็รื่อง

๒. นายคัมภีร์ ดิษฐภรณ์

๔. นายศุภพงศ์ ขจรทิพย์

๕. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการโครงการอนุสรณ์สถานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑. นายสมคิด สืบตระกูล

ที่ปรึกษา

๒. นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล

รองประธานอนุกรรมการ

๓. นายอนุกุล ทานาค

อนุกรรมการ

๖. คณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

นายจรัส ดิษฐาภิชัย

อนุกรรมการ

๗. คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน

นายโชคชัย สุทธาเวศ

อนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

ประกาศ อานันทมหิดล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่บริหาร
ราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญๆ มาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความ
เห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
และปรากฏว่า ตลอดเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติ
หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระ
มหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความปรีชา
สามารถบำเพ็ญคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องนายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในฐานะ
รัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่ปรึกษากิจราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวร
ของชาติสืบไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒ ตอน ๗๐ วันที่ ๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘)

ที่ กต 0804/3367

กระทรวงการต่างประเทศ
ถนนศรีอยุธยา กทม. 10400

23 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง องค์การยูเนสโกประกาศให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญของโลก

เรียน ประธานคณะกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การยูเนสโก (ดร.วิเชียร วัฒนคุณ)

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ทม 0701/4392 ลงวันที่ 24 กันยายน 2542

ตามหนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่อ้างถึงแจ้งมติของคณะกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การยูเนสโก มอบหมายให้ ดร. วิเชียร วัฒนคุณ ประธานอนุกรรมการฯ และ ดร.ประณีต ภูมิถาวร อนุกรรมการและเลขานุการ เดินทางไปร่วมสังเกตการณ์และติดตามการประชุมคณะกรรมการบริหาร ครั้งที่ 157 ขององค์การยูเนสโก ระหว่างวันที่ 5 - 22 ตุลาคม 2542 ความแจ้งอยู่แล้วนั้น

กระทรวงการต่างประเทศได้รับรายงานจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีสว่า เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการธิการ (Commission) 1 ของการประชุมสมัยสามัญ (General Conference) ขององค์การยูเนสโก ได้พิจารณารับรองการเสนอให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลก ตามการเสนอของคณะกรรมการบริหาร (Executive Board) และ เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ในที่ประชุมสมัยสามัญ (General Conference) ครั้งที่ 30 ขององค์การยูเนสโก ได้มีมติประกาศให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีและศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลกอย่างเป็นทางการแล้ว และจะมีการจัดพิมพ์การเฉลิมฉลองบุคคลและเหตุการณ์สำคัญเป็นรูปเล่มเพื่อแจกจ่ายประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโกต่อไปโดยองค์การยูเนสโกจะเข้าร่วมเฉลิมฉลองด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายซูชัย เกษมสันติ)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

กรมองค์การระหว่างประเทศ

กองการสังคม

โทร. 643-5065, 643-5068

โทรสาร 643-5064

ในช่วงแห่งพัฒนาการทางเศรษฐกิจ-สังคมอันไม่สม่ำเสมอภายใต้วิธีการเมือง
หลัง ๒๔๗๕ มีนักคิดร่วมสมัยอย่างน้อย ๔ ท่าน ที่วิถีชีวิต ความคิด และบทบาท
ของท่านเหล่านั้นมีส่วนกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม
ของไทยในวิถีที่แผกแตกต่างกันไป ทั้งในแง่บวกและลบ

ทั้ง ๔ ท่าน คือ รัฐบุรุษอาวุโสปรีดี พนมยงค์ หลวงวิจิตรวาทการ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
ปราโมช และพุทธทาสภิกขุ แม้ท่านเหล่านั้นจะล่วงลับไปแล้วตามลำดับอายุขัย แต่
รอยความคิดของท่านยังทรงอิทธิพลต่อวิถีทัศน์ของคนไทยในยุคนี้

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓-๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓)

และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ใน

ปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐-๒๐๐๑)